

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ŞUBAT 2014

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2014 / 02 FİYATI: 4 TL

Amerikan Yanık
Derneği'nden,
Örnek Bilimsel
Başarıları nedeniyle

**Prof.
Haberal'a
Özel Başarı
Ödülü**

Atatürk: Kültür Terbiyedir

Cengiz Özakıncı:
**Doğumda
Sezaryen
Tekniği, İslam
Dünyası'nın
buluşudur**

Türk Basını'nın
Onur Simgesi,
"Gazi" Gazete

Yeni Adana

Hikmet Uluğbay:
**Yüzyılın
Sorun Kaynağı
PETROL**

Büyük Kumpas Ergenekon bir hukuk davası değil siyasi bir davadır. 1991 yılından itibaren ABD, Türk ordusunu değiştirmeye, dönüştürmeye karar verdi. Türk Genelkurmay'ı bunu hiç farketmedi! Sonunda, 275 sanıklı Ergenekon tertibi üretildi. Bu kitap, iddianamelerin nasıl dayanaktan yoksun olduğunu ortaya koyan savunma metinlerini, demokrasi ve hukuk tarihimize ibret belgeleri olarak sunuyor. Bu bir Savunma kitabı değildir; öç alma duygusuyla yazılmamıştır. Yalnızca, Sistemle hesaplaşmadır. Büyük Kumpas, Ergenekon konusunda kafası karışmış olanlara bir yol haritasıdır. Siyaset, strateji ve hukuk tarihi yazarlarına dokümanıdır. Türkiye'nin politika yapıcılarına ve karar vericilerine bir strateji belgesidir.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni

Mete Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı :

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,

Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı

Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin

3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Gürbüz Atabek, Kaya Karan, Alaettin Giray,

Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,

Dr. Sıtkı Aydınel, Nuray Bartoschek, Sadi Bülbül,

Haluk Cansın, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,

Konur Ertop, Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil,

Muzaffer İzgü, Sinan Meydan, Filiz Leloğlu Oskay,

Cengiz Önal, Sebahat Önen, Cengiz Özakıncı,

Saniye Özden, Tekin Özerterem, Bekir Özgen,

Nergis Öztürk, Yaşar Öztürk, Sezin San,

Mete Tizer, İzlen Şen Tokar, İzmir Tolga,

Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri,

Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 215 51 27-313

Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 21 / 01 / 2014

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

Sesi Geliyor mu Oraya Cumhurbaşkanı'nın?

1983 yılında, üç günlük bir iş nedeniyle gittiğim İsviçre'de bir gün de kendime özel bir iş çıkardım ve...

1950'li yılların ilk bölümünde Tarsus'da yatılı lise öğrenciliğim sırasında "yerel velim" olarak dört yıl boyunca tüm öğrencilik sorumluluğumu yüklenen bir baba dostumun, uzun süredir yurtdışında yaşayan oğlunu ziyaret ettim.

Cenevre'deki bürosunda ilk kez o gün birbirimizle yüzyüze de tanıştığımız eski velimin oğlu, o yıllarda da Türkiye'nin önde gelen bir işadamıydı ama...

İşle ilgili olarak hakkında açılan bir dava nedeniyle Türkiye'ye dönmüyor, işlerini kendi isteği ve kararıyla kaldığı İsviçre'den yönetiyordu.

Akşam yemeğine çıkmadan önce beni, birlikte konuştuğumuz iki çalışma arkadaşıyla bıraktı; kendi, iki salon büyüklüğündeki bu çalışma odasının, bize en uzak bölümündeki telefonla konuşmaya gitti.

"Her akşamüstü bu saatlerde, eviyle konuşur o telefonla" dedi arkadaşlarından biri.

Üçümüz de kendimizi, salonun o

bölümüne sağır-laştırdık, kendi aramızdaki konuşmamızı koyulaştırdık. Fakat bir süre sonra da, gözlerimizi oraya dikmekten kendimizi engelleymedik.

Türkiye'nin o sayılı işadamı bir yandan telefonda konuşmaya çalışıyor, bir yandan içini çeke çeke ağlıyordu.

Ben o an, onun yanına gitmemiz gerektiğini belirten bir hareketle yerimden kalkmaya hazırlandım, fakat yanımdaki iki arkadaşımı bastırarak, oturmamı söylediler:

"Şimdi çocuğuyla konuşuyor" dediler. "Önce eşiyile konuşur, sonra sıra çocuğuyla konuşmaya gelince kendini tutamaz, işte böyle içini boşaltırcasına ağlar, hep..."

"Her akşam mı?"

Her akşam mı... Her akşam aynen böyleymiş...

"Peki, ailesi neden taşınmıyor buraya?"

Onların yurt dışına çıkışları yasakmış.

Ortamın yumuşadığı birkaç saat sonra, okul velimin oğluna sordum:

“Dayanılır mı hasretin böylesine?” dedim. “Gelseniz memlekete, iki, bilemediniz üç ay dışınızı sıkısanız, davanız görülse, yargılansanız, tüm bu sıkıntılar bitse...”

Sorumun tek olumlu yanı, karşımdaki üç kişinin aynı anda, aynı tonda atıkları kahkahaları oldu.

“Ne diyorsun, ağabey?” dedi ünlü işadamı. “Bir evrakın adliye binasının birinci katından ikinci katına üçyülda gelebildiği bir memlekette kim kabul eder mahkemeye çıkmayı, kim dikilir hakim karşısına ‘yargılayın beni’ diye?...”

Otuz yıl boyunca bu sözler aklıma geldikçe kendi kendime hep söylendim:

“Geçmişte nasıl bir memlekette, nasıl bir ortamda yaşamışız meğer, biz...”

O günden tam otuz yıl sonra geçen yıl, 2013’de Silivri’de, sayısını bilemeyeceğim denli çok evrakın, süresini hesap edemeyeceğim denli uzun bir zaman diliminde doldurduğu bir dosya eşliğinde, sonunda “lütf bahşedilircesine bir naz ve niyazla” gönderildiği Adli Tıp Kurumu’nda, İnönü Üniversitesi’nin eski rektörü, Başkent Üniversitesi’nin anabilim dalı başkanlık kürsüsünde beklenen öğretim üyesi ve son sıfatıyla “ben yaptım oldu Silivri sanığı” Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu’nun orada görevli meslektaşlarına söylediği şu sözler duruyor hala, beynimin kıvrımları

Bir evrakın adliye binasının birinci katından ikinci katına üçyülda gelebildiği bir memlekette kim kabul eder mahkemeye çıkmayı, kim dikilir hakim karşısına ‘yargılayın beni’ diye?...

arasında:

“Siz, Kadın Doğum uzmanısınız... Siz, Ortopedi uzmanısınız... Siz, Çocuk Hastalıkları uzmanısınız... Siz, siz, siz... Hepinizin kim olduğunuzu da biliyorum, benim hastalığım konusunda hiçbirinizin hiçbir bilgisi olmadığını da biliyorum. Ayrıca burada görevlendirilmenizin nedenini de çok iyi biliyorum.

O nedenle, usulen de olsa, muayene ediyormuş gibi yaparak beni de, kendinizi de boş yere yormayın ve... Görevinizi yapın, sizden istenilen raporumu, istenildiği biçimde yazın, imzalayın ve biran önce bitirin şu komediye...”

Prof. Hilmioğlu’nun, tarihsel bir belge özeniyile yalnızca benim koruma sorumluluğuma “emanet” edilen bu sözlerini, “zamanlama ve manidar özelliği” nedeniyle ilk kez şimdi sizle paylaşırken, otuz yıl önce mırıldandığım sözcükler yine kıpırdanıyor

Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu

dudaklarımda:

“Dün kadar yakın geçmişte bile, nasıl bir memlekette, nasıl bir ortamda yaşamışız meğer, biz...”

Cumhurbaşkanı'nın, bugün diyebileceğimiz denli yakın bir zamanda, 20 Ocak 2014' de söylediği şu sözlerini halkımız, umarım ve dilerim, henüz unutmamıştır:

“İleri yaşta, ayrıca bir de rahatsız olan bazı mahkûmlar ve yargılananlar var. Bunlara hep insani olarak bakıyorum ve bunlar eminim ki hepimizi çok rahatsız ediyordur. Bunlardan birisi de Sayın eski rektördür.

Tabii ki bir an önce bu tip dosyaların önüme gelmesi gerekiyor.

Kamuoyu şöyle zannediyor; Cumhurbaşkanı istediğini re'sen affedebilir, benim böyle bir yetkim yok. Benim yetkim belli bir prosedürden sonra adli tıp vasıtasıyla benim önüme dosyalar gelirse, ancak o zaman devreye girebiliyorum.

Bu bakımdan gerek hasta olanların gerekse yaşları çok ilerlemiş olanların

Nasıl bir memlekette, nasıl bir ortamda yaşıyoruz biz, bugün...

dosyalarının bir an önce önüme gelmesini arzu ediyorum, ki ben de o zaman üstüme düşeni yapayım. Bu konunun hızlandırılmasıyla ilgili, çalışmaların titiz yapılmasıyla ilgili talimatlarım oldu.”

Bu demecinin satırlarında kullandığı sözcükleriyle ve satır aralarında kullanmadığı sözcükleriyle Cumhurbaşkanı'nın, sanki çaresizlikle yetkili kişilere yaptığı “Acele edin, elinizi çabuk tutun” çağrısını dinledikçe ve tekrar tekrar okudukça, otuz yıl önceki sözcükler dudaklarımda yine kıpırdanmaya başlıyorlar:

“Nasıl bir memlekette, nasıl bir ortamda yaşıyoruz biz, bugün...” •

meteakyol@butundunya.com.tr

Amerikan Yanık Derneği'nden

Prof. Haberal'a Takdirlerle Özel Başarı Ödülü

Yanık tedavisi alanındaki üstün çalışmaları ve örnek oluşturan başarıları nedeniyle CHP Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal, Amerikan Yanık Derneği tarafından derneğin "Özel Başarı Ödülü"yle onurlandırıldı.

Prof. Haberal'a ödülün, 26 Mart'ta derneğin Boston'da yapılacak 46'ncı yıllık toplantısının açılışında, özel bir törenle verilmesi de kararlaştırıldı.

Yanık tedavisi alanında gerçekleştirilen "Üstün değerdeki çalışmaların ve örnek oluşturan başarılar"ın sahip-

American Burn Association

311 South Wacker Drive, Ste. 4150
Chicago, IL 60606

Email: info@americanburn.org

Phone (312) 642-9260 • Fax (312) 642-9130

Office:

January 9, 2014

Mehmet Haberal, MD
Baskent University Hospital
I. Cad. No: 77/4 B.
Evler Ankara, 06490 Turkey

Dear Dr. Haberal,

It is my pleasure to officially inform you that you have been selected to receive the Special Achievement Award at the 46th Annual Meeting of the American Burn Association. Please accept my most sincere

American Burn Association

311 South Wacker Drive, Ste. 4150
Chicago, IL 60606

Phone (312) 642-9260 • Fax (312) 642-9130
Email: info@americanburn.org

Office:

PRESIDENT
Palmer Q. Bessey, MD, FACS, MS
New York, New York

PRESIDENT-ELECT
David H. Abrenholz, MD, FACS
St. Paul, Minnesota

1st VICE-PRESIDENT
Eliwara E. Trisler, MD, MSc, FRC(SIC)
Edmonton, Alberta, Canada

2nd VICE-PRESIDENT
Peter C. Eschman, MD, MPT
Seattle, Washington

SECRETARY
Michael D. Park, MD, SCD, FACS
Phoenix, Arizona

TREASURER
Linwood R. Heath, MD, FACS, FCCM
Lipland, Pennsylvania

PROGRAM CHAIR
Steven E. Wolf, MD, FACS
Dallas, Texas

MEMBERSHIP OFFICERS
Kumeta A. Hollaway, RN, BSN
Washington, DC

Jill L. Spraul, RN, MS
San Jose, California

Moham A. Berghou, OTR, MBA
Okeechobee, Texas

Shelby A. Washburn, PhD, ABPP
Seattle, Washington

Past Presidents
Tina L. Palmieri, MD, FACS, FCCM
Sacramento, California

Nicole S. O'Brien, MD, FACS
Seattle, Washington

Sidney F. Miller, MD, FACS
Columbus, Ohio

Member, Board of Governors,
American College of Surgeons
William G. Carr, Jr., MD
Providence, Rhode Island

**Member, Trauma, Burns,
and Critical Care Board**
American Board of Surgery
David G. Greenbush, MD, FACS
Sacramento, California

**Editor, Journal of Burn
Care & Research**
Richard L. Ozment, MD, FACS
Shawnee, Illinois

CEO, Executive Director
John A. Kriebbaum, JD

Deputy CEO
Susan M. Browning, MPH

9 Ocak 2014

Prof. Dr. Mehmet Haberal
Başkent Üniversitesi Hastanesi
Cad. No: 77/4 B.Evler
Ankara, 06490 Türkiye

Sayın Dr. Haberal,

Amerikan Yanık Derneği tarafından derneğin "Özel Başarı Ödülü"ne layık görülmüş olduğunuzu resmen bildirmekten mutluluk duyar, bu nedenle sizi en içtenlikle duygularıyla kutlarm.

Ödülünüz size, derneğimizin 26 Mart 2014 tarihinde Boston'da yapılacak 46 ıncı toplantısının açılışında, özel bir törenle sunulacaktır.

"Özel Başarı Ödülü", yanık tedavi alanındaki üstün çalışmalarıyla örnek oluşturan başarıların sahiplerine, bu çalışmalarını ve başarılarını derneğimizin takdirlerini belirtmek amacıyla verilmektedir.

Saygılarımla,

Palmer Q. Bessey, MD, FACS, MS
Amerikan Yanık Derneği Başkanı

Encl.

46th Annual Meeting • March 25th to 28th, 2014 • Boston, MA
Web Site: www.americanburn.org

leri için oluşturulan "Özel Başarı Ödülü", derneğin 46 yıllık geçmişinde bugüne değin yalnızca dokuz kişiye verilmişti.

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a verilmesi kararlaştırılan onuncu "Özel Başarı Ödülü"nü'nün bir başka anlamı da, bu ödülün Amerikan Yanık Derneği tarafından Prof. Haberal'a verilen ikinci ödül olmasıdır. Derneğin her yıl uluslararası etkinlikteki en başarılı çalışmanın sahibine verilen "Everett Idris Evans Ödülü", 1985 yılında Prof. Haberal'a verilmişti.

Amerikan Yanık Derneği Başkanı Prof. Dr. Palmer Q. Bessey, "Özel Başarı Ödülü"yle onurlandırıldığı haberini Prof. Haberal'a gönderdiği mektubunda şu tümceyle duyurdu:

"Amerikan Yanık Derneği tarafından derneğin 'Özel Başarı Ödülü'ne layık görülmüş olduğunuzu resmen bildirmekten mutluluk duyar, bu nedenle sizi en içtenlikli duygularım ile kutlarım."

Amerikan Yanık Derneği tarafından Prof. Dr. Haberal'a 1985 yılında verilen Everett Idris Evans Ödülü

Prof. Dr. Bessey'in mektubunda, "Bu özel ödülümüz, yanık tedavisi alanındaki üstün çalışmaların ve örnek oluşturan başarılarının sahiplerine, derneğimizin takdirlerinin belirtilmesini amaçlamaktadır" denilerek "Özel Başarı Ödülü"nü'nün anlamı vurgulanmakta ve ödülün Prof. Haberal'a, "26 Mart 2014 tarihinde derneğin Boston'da yapılacak 46'ncı toplantısının açılışında özel bir törenle verilmesinin kararlaştırıldığı" da belirtilmektedir. •

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

Atatürk'e Göre Bir Yaşam Düzeyi Olarak Kültür

Kültür terimi hakkında pek çok kitaplar yazılmış ve yorumlar yapılmıştır.

Konuya böyle başlamamızın nedenleri Atatürk'ün fikirlerinden ve pek çok bilim adamının bu konuda yazdığı kitap ve yorumlardan çıkardığımız anlamdır. Kültür sadece kişilerde olan değil, toplumlarda ve devletin her yönünü kapsayan alanlardaki yaşam düzeyini de kapsamaktadır.

Nitekim Atatürk bu kavramı şu sözlerle ifade etmektedir. Kişilerle ilgili olarak:

”Kültür, okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, İntibah almak, düşünmek, zekayı terbiye etmektir.”

Burada geçen “İntibah almak” sözcüklerini de Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, **Erdem** Dergisi’nde:

Kültür, okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, İntibah almak, düşünmek, zekayı terbiye etmektir. 9

”Gözlemlerini anlamlandırmak, karşılaştığı olaylardan ve durumlardan ders almak, bu gibi konular üzerinde derinlemesine düşünebilir olmak yetisi olarak tanımlamaktadır.

Gerçekten de ”Kültürlü insan” dediğimiz zaman bu nitelikte bir insanı anlıyoruz. Bu konuda Atatürk’ün daha pek çok sözleri bulunmaktadır. Ancak, bu kısa yazıya hepsini sığdırmak olancağı yoktur. Bir örnek daha vermekle yetiniyoruz:

“Buraya kadar anlatmak istediğimiz, bu günkü Türkiye Cumhuriyeti çocukları kültürel insanlardır. Yani

hem kendileri kültür sahibidirler hem de bu niteliklerini milletlerine ve bütün Türk milletine yaymakta olduklarına inanmaktadırlar.”

Yine Atatürk’e göre:

“Bir insan toplumunun; a) devlet hayatında, b) fikir hayatında, yani ilimde içtimaiyatta ve güzel sanatlarda, c) iktisadi hayatta yani ziraatta, sanatta (endüstri, sanayi) ve ticarete; kara, deniz, hava taşımacılığında yapabildiği şeylerin toplamıdır”.

Böylece Atatürk’ün insan faaliyetlerini üç büyük gruba ayırdığı görülüyor:

Bunlardan ilk olarak ifade ettiği devlet hayatının kapsamı içine yönetim, hukuk ve siyaset gibi alanlar girer.

İkinci grup olan fikir hayatı içinde Atatürk “ilim ile içtimaiyat ve güzel sanatları belirtiyor. Böylelikle burada matematik ve doğa bilimleri gibi deneysel bilimler yanında toplum bilim ve beşeri bilimler ile güzel sanatlar bu grubun içine girmiş oluyor.

Üçüncü grup olan iktisadi hayat kapsamı içinde ise kara, deniz ve havadaki ulaştırma faaliyetleri ile iletişim faaliyetleri bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Onuncu Yıl Nutku’nda Atatürk “Milli kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkaracağız” diyerek Türk milletine bir hedef göstermiştir. Bu hedefi daha önceki yazılarımızda kültür unsurlarını dikkate alarak yorumlamıştık.

Burada Atatürk’ün kullandığı milli kültür deyimini Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı şöyle ifade etmektedir:

“Genellikle kültür kavramının yanında bir de milli kültür kavramı özel bir önem taşımaktadır. Milli kültür genel olarak kültürün tümü ile, ayrı ayrı milletlerdeki durum ve şekil anlamına gelebileceği gibi bu terimin bir ulusun başka uluslardan ayırt edilmesinde rol oynayan, o millete kendine özgü kişiliğini veren özelliklerini

M. Kemal Atatürk

içermesi ve sadece böyle bir kültür kesimi ile sınırlandırılması gerektiği de düşünülür.

Bundan ötürü birçok düşünürlerimiz milli kültür terimini karşılamak üzere statiklik vasfını taşıyan bir kültür kesimini tasavvur ederler ve milli kültür deyince pek değişmelere uğramayan, durağan olan bir kültür türü düşüncesini vurgulamak eğilimini gösterirler.”

Bize göre, kültürün durağan olduğu fikrine katılmak mümkün değildir. Zira durağan kültür içerisinde çağın gereklerinin gerisinde kalan unsurlar bulunmaktadır. Toplumsal kültürü durağan kabul etmek Atatürk’ün yukarıda belirtilen hedefine ulaşmamızı engeller. Ayrıca bu fikir bilimsel olarak da doğru değildir. Kültürde de bir dinamizm ve değişme vardır.

Prof. Dr. Nermin Erdentuğ, bir makalesinde şöyle demektedir:

“Eski bir görüş olan izole kültürlerin hemen hemen tüm statik olduğu görüşünün hatalı olduğu anlaşılmıştır. Artık antropologlar (etnologlar) her kültürün daimi ve devamlı bir değişme halinde oldukları görüşündedirler.

Son kültür dinamizmi incelemelelerinden iki tip değişme modeli saptanmıştır:

1. *Tek bir kültür sistem içinde “icat” nedeniyle meydana gelen değişme modeli,*

2. *Yayıma (diffusion) ve kültürleşme (acculturation) nedeniyle iki veya daha fazla kültür sistemleri arasındaki temaslar sonucu meydana gelen değişme modeli.*

İşte Atatürk devrimleri “yayıma” nedeniyle meydana gelen değişmelere örnek olarak gösterilmelidir. 20. yüzyılın ürünü olan “kültür” kavramını Atatürk’ün fikir dünyasının temelinde görmekteyiz. Bu kültür bilimi açısından çok, pek çok dikkate değer bir özelliktir.”

Kanaatimizce, “yayıma nedeniyle meydana gelen kültürel değişim mo-

deli” tarikte ve bu gün değişik kültürlerin etkisi altındaki ülkemiz için özel bir önem arz etmektedir.

Ayrıca günümüzdeki “küreselleşme süreci” izole kültürü muhafaza etmeyi imkânsız hale getirmektedir.

Büyük Atatürk henüz yurdumuz işgal altında iken Milli Eğitim konusuna verdiği büyük önemi göstermek üzere 16 Temmuz 1921’de (Sakarya muharebesinden 37 gün önce) Ankara’da yapılan ilk Maarif Kongresi’ni açış konuşmasında bu fikrimize uygun olarak şunları söylemiştir:

“Bir milli terbiye programından bahsederken eski devrin hurafelerinden, yaradılış özelliklerimizle hiç de ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen bütün tesirlerden tamamen uzak milli karakterimiz ve tarihimizle uyumlu bir kültür kastediyorum.

Çünkü milli dehamızın tam gelişmesi böyle bir kültürle sağlanabilir. Herhangi bir yabancı kültür şimdiye kadar takip olunan kültürleri tahrip edici neticelerini tekrar ettirebilir. Kültür (haraset-i fikriye) zeminle mütenasıptir. Bu zemin milletin seciyesidir (tabiatı, karakteridir).”

Burada Atatürk’ün kullandığı “haraset-i fikriye” terimi yerine Ord. Prof. Aydın Sayılı “entelektüel kültür” terimini kullanmakta ve bunun öz Türkçe karşılığını da “düşünsel kültür” olarak kullanmaktadır.

Yine aynı yazara göre Atatürk’ün “haraset-i fikriye” kavramının önemi toplumumuzda ve düşünürlerimiz

Bir milli terbiye programından bahsederken eski devrin hurafelerinden, yaradılış özelliklerimizle hiç de ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen bütün tesirlerden tamamen uzak milli karakterimiz ve tarihimizle uyumlu bir kültür kastediyorum.

arasında gereği kadar ilgiyi üzerine çekmemiştir .

Sonuç olarak; büyük Atatürk’ün fikirleri ve bilim insanlarının yukarıdaki düşünceleri dikkate alındığında, “çağdaş uygarlık” hedefini aşabilmemiz için, bir yandan milli kültürümüzü ortaçağ zihniyetinden kalma statik unsurlardan ve hurafelerden kurtarıırken diğer taraftan öz kültürümüzü kaybetmemeliyiz.

sitkiaydinel@butundunya.com.tr

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Ültimatom (Fr.)

- a-Kesin uyarı
- b-Yansıtım
- c-Yayın dışı
- d-Zevksizlik

2 Arboretum (Lat.)

- a-Aşınma payı
- b-Ağaç parkı
- c-Atış alanı
- d-Alıştırma

3 İllüstratif (Fr.)

- a-Niceleyici
- b-Köktenci
- c-Öndelik
- d-Bezekli

4 Periferi (Fr.)

- a-Pilot köşkü
- b-Ön kesinti
- c-Oyuncu seçimi
- d-Kıyı, çevre

5 Okazyon (Fr.)

- a-Rapor yazıcı
- b-Pazarlama
- c-Fırsat, kelepir
- d-Parçalı sistem

6 Postulât (Fr.)

- a-Sağlıklı
- b-Ön doğru
- c-Şişirme haber
- d-Variş yeri

7 Modül (Fr.)

- a-Parça
- b-Tatbilir
- c-Kümelenme
- d-Merkezkaç

8 Grado (İta.)

- a-Gösterge
- b-Hikayecik
- c-Seviye
- d-Gerçekleştirme

9 Nötr (Fr.)

- a-Girişken
- b-Tarafsız
- c-Bayağılık
- d-Göz yanılması

10 Dealing (İng.)

- a-Benzetim
- b-Düğümcük
- c-Duyurum
- d-Satım

11 Kombine (Fr.)

- a-Toplu
- b-Tarafsızlaştırma
- c-Şerit perde
- d-Soyutlamak

12 Destinasyon (Fr.)

- a-Seslendirme
- b-Tanıtma kartı
- c-Engelleme
- d-Variş yeri

13 Kalifiye (Fr.)

- a-Vasıflı
- b-Kavrayış
- c-İlgileşim
- d-Paracılık

14 Badminton (İng.)

- a-Ön doğru
- b-Denetim bağı
- c-Tüylü top
- d-Başkalaşma

15 Agresif (Fr.)

- a-Çevirge
- b-Yırtıcı
- c-Adım adım
- d-Aykırılık

Atatürk'ün Dünyası Cengiz Önal

“Büyük olmak için hiç kimseye iltifat etmeyeceksin. Hiç kimseyi aldatmayacaksın. Millet ve memleket yararına gerçek ülkü ne ise; onu görecek, o hedefe yürüyeceksin. Herkes senin aleyhinde bulunacaktır, herkes seni yolundan çevirmeye çalışacaktır. Fakat sen buna karşı direneceksin. Önüne sonsuz engeller de yığılacaktır. Kendini büyük değil, küçük, zayıf, araçsız ve hiç sayarak, kimseden yardım gelmeyeceğine inanarak, bu engelleri aşacaksın. Bundan sonra da sana büyük derlerse, bunu söyleyenlere güleceksin. ”

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

50

Atatürk'ün Fikir ve Düşünce Kaynakları

Atatürk'ü daha iyi anlayabilmek için onun fikir ve düşünce yapısının oluşmasındaki etkenleri kısaca gözden geçirmek gerekir. Bu etkenler içinde ilk akla gelen husus aile ortamıdır.

Mustafa Kemal mütevazı bir ailenin çocuklarından birisi olarak dünyaya gözlerini açtı. Daha çok küçük yaşlarda babasını kaybetti. Ailenin gelir düzeyi sınırlıydı. Dolayısıyla Mustafa küçük yaşlarda sorumluluk alma ve başının çaresine bakma alışkanlığını kazandı.

Askeri okul sınavına ilk kez annesine haber vermeden girmesi ve sınavı kazanmasının ardından da okula kay-

dını yaptırması bunun açık bir kanıtı ve göstergesiydi. Diğer taraftan böyle bir aile ortamından gelmesinin, onun, Anadolu insanının nabzını tutmasında ve Türk Ulusu'nun eğilimlerini sezmesinde oldukça yararlı olduğu bir gerçektir.

Bu cümleden olmak üzere, Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı'ndan sonra, Osmanlının o güne değin hemen hiç bir hizmet götürmediği ve sadece vergi topladığı ve asker aldığı, dolayısıyla çorak, bakımsız ve verimsiz kalan Anadolu Toprağı ve yoksul bırakılmış Türk Ulusu'nu, kendi davasına öylesine inandırmış ve yüksek tempolu çalışmalarla öylesine yönlendirmiş ki; Cumhuriyet'in ilk on yılında, dünya bir çok sıkıntılarla beraber bir de 1929-1930 ekonomik bunalımını yaşarken, Mustafa Kemal Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kalkınma hızını yüzde onların üstüne çıkarmayı başarmış ve çok düşük olan okuma-yazma oranı-

nın da o oranda artırılmasını sağlayabilmiştir.

Türk Ulusu, Mustafa Kemal'e olan inancı ve bağlılığı sayesinde, kalkınmada dünyanın birçok ülkesine örnek olmuş, hatta 1930'lu yıllardan itibaren Osmanlı'dan kalan borçlar bile düzenli olarak ödenmeye başlanmıştır...

Yetişmesindeki bir başka önemli etken de, hiç şüphe yok ki Selanik ortamıydı. Selanik, Osmanlı Devleti'nin en işlek limanlarından biriydi. Ayrıca Avrupa'ya demiryolu ile bağlıydı. Çeşitli din ve etnik köken mensuplarının bir arada yaşadığı bir ticaret merkeziydi. Bu renkli etnik yapı ve coğrafi konumu, Batı tesirine açık bir ortam meydana getirmişti. Mustafa Kemal'in yeni fikirlere ve değişik yaşayış tarzına açık olmasında, bu ortamın etkilerinin olması elbette kaçınılmazdı...

Herkeste olduğu gibi okul ve öğretmenlerinin Mustafa Kemal'in fikri yapılanmasında önemli etkileri vardı.

Mahalle mektebini saymazsak, onun devam ettiği Şemsi Efendi Okulu, zamanının en iyi ve en yeni ilkokuluydu. Daha sonra devam ettiği ve kesintisiz eğitim aldığı, Askeri Rüstiye (Ortaokul) ve İdadi (Lise) ile Harp Okulu ve Harp Akademisi, o dönemin en iyi okullarıydı. Dersler, alanlarında iyi yetişmiş öğretmenler tarafından veriliyor, vatan için olumlu düşün-

celere sahip yurtsever öğrenciler yetiştiriliyordu.

Bu okullar süreci içinde, Fransızca öğretmeni Yzb. Nakiyüddin, Matematik hocası Mustafa Sabri, hitabet hocası Mehmet Asım, Tarih hocası Mehmet Tevfik, Tabiye (Taktik) hocası Kurmay Yarbay Nuri Bey gibi daha birçokları, Mustafa Kemal'in üzerinde iz bırakan öğretmenlerdendi.

Asker ocağı, mensuplarına, “Kahramanlığı, vatanseverliği, arkadaş bağlılığı, disiplini, özveriye, tehlikelerden yılmayı, komutanların emirlerine kesin itaat etmeyi...” öğreten bir yuvadır. Bu yuvada yetişen Mustafa Kemal'de, sayılan nitelikler hayatı boyunca kendisini gösteren değerlerdi. Mustafa Kemal'in düşünce yapısının oluşma-

Mustafa Kemal'in düşünce yapısının oluşmasında okuduğu kitapların da etkisi büyüktü.

sında okuduğu kitapların da etkisi büyüktü. Öğrencilik yıllarından beri okumayı ve öğrenmeyi sevdiği, cep hede bile ciddi eserler okuduğu biliyordu. 1905-1918 yılları arasında

Harekat Ordusu Kurmay Başkanı Kd. Kur. Yzb. Mustafa Kemal subay arkadaşlarıyla İstanbul'da (1909).

görev aldığı kamu hizmetleri sonucunda yaptığı gözlemlerin, yaşadığı deneyimlerin de önemli ölçüde deneyim kazanmasına yol açtığını gözden uzak tutmamak gerekir.

Hatırlanacağı gibi, bu zaman süreci içinde, Bulgaristan Prensiği bağımsızlığını ilân etmiş, Avusturya-Macaristan Bosna-Hersek'i ilhak etmiş, Yemen'de ayaklanmalar almış yürümüş, İtalya Trablusgarp'a saldırmış, Balkan ülkeleri Rumeli'yi paylaşmış ve sonuçta Osmanlı Devleti anlamsızca girdiği Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmış, ülkenin dört bir

Anadolu'da incelemede

yanı işgal altına alınmıştı. Devlet, tarih sahnesinden silinmenin eşliğine gelmişti.

Mustafa Kemal, yaşadığı bu acı deneyimler sonucunda, tek çarenin ulusal sınırlar içinde, tam bağımsız yeni bir devlet kurmak olduğu sonucuna vardı. Bununla beraber, yeni devletin aynı duruma düşmemesi için, geleneksel Osmanlı düşünce sisteminden ayrılmak gerektiğini gördü.

Bütün bu etkenlerin yanı sıra onun dünyadaki ve ülkedeki fikir akımlarından da etkilenmiş olabileceğini göz ardı etmemek gerekir. Büyük Fransız İhtilâli'nin getirdiği milliyetçilik ve ulusal egemenlik ilkeleri haliyle onun için de birer esin kaynağı oldu.

Avrupa'daki fikir akımlarından özellikle Auguste Comte'un oluşturduğu pozitivizm akımı, Mustafa Kemal'in de ilgisini çekmekte etkili olmuştur. Bu akımın en belirgin özelliği

olan bilimin egemenliği ve laik dünya görüşü, Atatürk'ün düşünce yapısı ve yaptıklarının hemen tamamında esas dayanak noktalarını oluşturdu.

Yurt içinde ise Namık Kemal, Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Abdullah Cevdet, Celâl Nuri, Kılınçzade Hakkı, Şehbenderzade Hilmi gibi bazı fikir ve sanat adamlarının eserlerine ilgi göstermiştir. Dönemindeki fikir akımlarından özellikle Batı'daki gelişmeleri yakından izleyen medeniyetçi ve Türkçülerin milliyetçi görüşlerini, kısmen de olsa, benimseyebileceği söylenebilir.

Bütün bu faktörlerden az-çok etkilenmekle beraber, bağımsız yaradılışı nedeniyle, peşin yargılara hiç kapılmamış, önyargılı düşünce ve görüşlere itibar etmemiştir.

O, her türlü düşünceyi kendi akıl ve mantık süzgecinden geçirdikten sonra, ülkenin gerçeklerini, Türk Ulus'u'nun gereksinimlerini her zaman dikkate alan bir yol izlemiştir. Bunu yaparken de ülkenin geçirdiği tarihi süreç ve bulunduğu jeopolitik konumunu dikkate almış, aklın ve bilimin işaret ettiği yolu takip etmiştir. •

cengizonal@butundunya.com.tr

Gelecek Ay: Atatürk'ün Türk tarihindeki yeri ve önemi

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

Gençlik

Her ülkede gençlik, geleceğin en güçlü dayanak noktasıdır. Bu gerçek, hiçbir ülkede Türkiye’de olduğundan daha güçlü değildir. Türk Vatani, gençlikten çok şeyler bekliyor. Türk Devrimleri gençlikten güven ve duyarlılık istiyor.

Acaba gençlik bu ağır görevinin sorumluluğunu biliyor mu?

Gençler, yarının kendilerinden beklediği görev ve fedakârlıkların ağırlığını hissediyorlar mı?

Türk Gençliği’nin içinde zamanla kaynayan ulusal coşuklara bakılırsa, gelecekte emin olmak gerekir.

Bununla beraber tahmine tabi olan bir güven hiçbir zaman bizim için dayanacağı esas olamaz. İstiyoruz ki, vatanın geleceğine ait olan güven daha kesin ve daha güçlü olsun. Onun için hükümetin, eğitim ve öğretimin, ilmi ve sosyal bütün kurum ve kuruluşların gençliğin hayat ve eğitimleri ile yakından ilgili olmalarına ihtiyaç vardır.

Gençlerimiz unutmamalıdır ki, her ülkede milliyetçilik ruhu, her şeyden, her zamandan daha çok bugün gücünü sezdiriyor, etkisini gösteriyor.

Bütün dünyayı uluslararası bir vatan haline sokmak düşüncesi iflas etmiştir. Zamanla ortaya atılan bu efsaneler, her çevrede milliyet düşünc-

cesini desteklemekten başka bir şey yapmamaktadır. Çağdaş hiçbir millet ulusal düşüncesinden ve kimliğinden bir zerre bile feda etmek istemiyor. Bu hal yalnız yeni doğan ve uyanan milletlerde göze çarpmıyor. Eski milletleri kıskırtan etkenler de aynıdır. Bundan başka ulusal duyarlılık yalnız ilmi ve manevi cephede gösterilecek değildir. Konunun özellikle ekonomik yönü çok önemlidir, kamu hayatındaki etkisi çok büyüktür.

Kendi kaynağı ile yaşayabilmek, her araç ve olanakla üretimi artırmak, gerek bütçelerde ve gerekse ithalat ve ihracat miktarlarında denklik sağlamak, bunun için de, -dışarıda ve içeride- ulusal üretimin sürümünü sağlamak her vatandaş için ulusal ve zorunlu bir görev halini almıştır.

Türk Gençliği’nin bu konular dâhilindeki gelişimini, eğitimini ve düşüncesini devamlı surette güçlendirmek gereklidir. İçinde yaşadığımız ekonomi ve hayat mücadelesi Gençler için bir sınav alanıdır.

Gençlik, bu sınav sonucunda alacağı notlarla, güvene layık olma derecesini gösterecektir.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
18 Nisan 1929

Hayatın ucundan şöyle bir tutarak değil; duygusal, muzip, ruhundaki yaramaz çocuğu canlı tutup, sıcacık kalbi ile sıkıca sarılarak içinde yer almaya çalışan ben Kerem Özakman, bu ikinci kitabımda sizin için bir tutam şiir hazırladım. Severek okumanızı dilerim.

Sağlıcakla...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Saklı Tarih
Sinan Meydan

Atatürk'ün Hayalindeki Doğu

Atatürk'ün
Tunceli'de
Spor ve Eğlence
Merkezi
Projesi

Atatürk, 1937'de Tunceli'ye yaptığı geziden sonra Celal Bayar, Şükrü Kaya, Ali Çetinkaya, Kâzım Orbay ve Abdullah Alpdoğan ile Elazığ İstasyonu'nda bir toplantı yapmıştır.

Bu toplantıya ait 17 Kasım 1937 tarihli belgeye göre şu kararlar alınmıştır:

“1. Arazi, su, hava bakımından barınılması güç olan bölgeler halkının daha iyi şeraiti haiz yerlere nakli teemmül edilmeli ve mali külfet tahmin edilerek tespit edilmelidir.

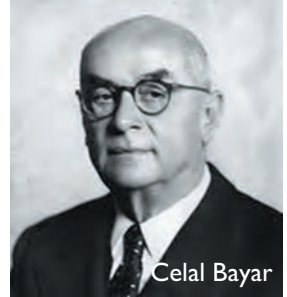
2. Pertek arazisi iyidir. Tedavi keyfiyeti nazarı dikkate alınmalı.

3. Büyük kesif köyler yapılmalı ve kültürü temin edilmelidir.

4. Maden amelesi olarak kaç aile naklolunabilir?

5. Münferit dağ köylerini toplayıp ovalara teksif edilmeli.

6. Gırlayık'te pancar mıntıkası tesis ederek dağlıları ovaya indirmek

Celal Bayar

Sükrü Kaya (solda) ve Kazım Orbay lazımdır.”

Görüldüğü gibi Atatürk ve arkadaşları Tuncelilileri yerlerinden, yurtlarından sürmeyi, köyleri içindekilerle birlikte yakmayı planlamamışlar; sağlıksız, eğitimsiz, yoksul ve aşiret reislerinin baskısı altında yaşayan insanları sağlıklı, eğitilmiş, zengin ve güvenli bir yaşama kavuşturmak için proje geliştirmişlerdir. Arazisi kötü olan bölgelerdeki insanların daha iyi şartlara sahip bölgelere gönderilmesi, dağ köylerindeki insanların ovalara indirilmesi gibi önlemler bölge insanını daha iyi yaşam koşullarına kavuşturmak amacı taşımaktadır.

Tunceli ve civarındaki bazı aşiretlerin Batı illerine göç ettirilmesi ile ilgili kanunlar Atatürk'ün sağlığında çıkarılmıştır.

Örneğin 19 Haziran 1927'de 1097 sayılı "Bazı Şahısların Şark Mıntıklarından Garp Vilayetlerine Nakline Dair Kanun" çıkarılmıştır. Bu kanuna göre Doğu'da devrimlere karşı çıkan, güvenliği bozan 1500 kişi ile kaçak ve mahkûm durumundaki 80 isyancı

aileleriyle birlikte Batı illerine sevk edilmiştir. Kendilerine, terk edecekleri topraklara karşılık yeni topraklar verilmiştir. 14 Haziran 1934'te de 2510 sayılı "İskân Kanunu" çıkarılmıştır. Bu kanunlar çerçevesinde

Doğu'da hem güvenliği bozan asi aşiretlerden bazıları hem de aşiretlerin baskısına maruz kalan yokluk ve yoksulluk içindeki halkın bir bölümü batıya göç ettirilmiştir.

Göç ve iskân planları ilk başta sadece 2000 kişiyle sınırlıdır. Bu sayı daha sonra 7000'e çıkmıştır. 1939'da bu sayının 12.000'e yaklaştığı anlaşılmaktadır. 28 Temmuz 1938 tarihli bir belgeye göre Doğu illerinden göç ettirilenler Batı'da İzmit, Karabük, Zonguldak gibi sanayi ve maden sektörlerinin yoğun olduğu yerlere ve iyi tarım yapılan Erzincan'a yerleştirilmiştir. Yani hükümet, Doğu halkını hem ağaların zulmünden hem de yokluk ve yoksul-

**Yani hükümet,
Doğu halkını hem
ağaların
zulmünden hem
de yokluk ve
yoksulluktan
kurtarmıştır.**

luktan kurtarmıştır. İnsanları iş bulup geçimlerini rahatça sağlayabilecekleri yerlere göç ettirip yerleştirmiştir. Hükümet, batıya sevk ettiği ailelere ev, toprak, pulluk ve hayvan vermiştir. 1947 yılında, yani İsmet İnönü'nün "Milli Şefliği" döneminde CHP'nin zorunlu İskân Kanunu'nu kaldırmasıyla 8228 kişi Tunceli'ye geri dönmüştür. 3500 kişi ise Tunceli'ye dönmeyi tercih etmeyerek batıda kalmıştır.

Atatürk'ün Hazer Gölü Projesi

Atatürk, Tunceli çevresinde Hazer Gölü çevresini incelemiş ve burasının halkın spor ve eğlence ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesini istemiştir. 4. Genel Müfettişlik bu doğrultuda yapılan ilk çalışmaları, 3 Aralık 1937 tarihli bir yazıyla Başvekâlet'e bildirmiştir: "Hazer Gölü'nün Atatürk tarafından tetkik buyurulan kıyı kısmının tararı devletlerinden emir buyurulan haritasını tayyare ile aldıldım. Fotoğraflar Ankara'da Harita Dairesi'nde gönderilerek bunun İmar Kanunu hükümlerine göre 1/1.000: 1/3.000 makyasında iki çeşit harita halinde basılmasını ve bu basım işinin çabuklaştırılmasını Harita

Genel Direktörlüğü'nden ricada bulundum. Basılıp gelince haritaların yüksek huzurlarına takdim edileceğini arz ederim." Atatürk'ün Tunceli

T.C.
Dördüncü
UMUMİ MÜFETTİŞLİK
Hesap Kalem Müdürlüğü

Klasör : 11- Temmuz - 1938

Çevre No. : 878
Harita No. : 2852

Gen. Hazer gölü ve muhtevinin
İmarı h.

T.C.
BAŞBAKANLIK
MÜHÜRÜNE ARAŞTIRMA BÜKÜMÜ

Tükcek Başvekâlete
AKKARA

1 - Hazer (Gölük) muhit ve civarında ferahletli çalığın münevverlerin ve her sınıf halkın yıllık ve Spor eğlence ihtiyacı için tatilın etmek üzere güzelleştirilme için tetkik ettirilerek bir imar planının tasnifi ettirilmei hakkında Dahiliye Vekâletinin 21-6-938 tarihli ve 2131 sayılı tezkere ile iltiması üzerine imar planı yapılabilme için lüzum gösterilen hava fotoğrafından bir nüsha sunulmuştur . Mıntakanın haritası da Harita Genel Direktörlüğünce aldırılmıştır . Bir nüshasının yüksek makamlarına bu yazının tarih ve numarasına ek olarak sunulmasını Harita Genel Direktörlüğünden rica ediyorum .

- Ezaan İktisat Vekâleti Denis Müteğarı Sadullah Güney Başkanlığında bir hey'et Hazer gölüne gelerek yapılacak işler üzerinde tetkikat yapmıştır . Bu hususta Tükcek Başvekâlet makamına sunulan yazı örneği de bağlıdır . Bu esaslara göre planın inharına müteallik tetkikat ve malîsine hazırlanmış demektir . Tükcek makamlarında toplatılarak müteallik planın inharına emirlerini saygı ile arz ve rica ederim .

2 - Yapı İşleri Umum Müdürlüğü Şehircilik Şubesi 5451 sayılı ve 6-7-938 gün emirlerine cevaben Harita Vekâletine ve Haritadan bir nüshasının Harita Vekâletine sunulması ricaıyla Harita Genel Direktörlüğüne ve bilgi için Dahiliye , İktisat , Ezaan Vekâletleri'ne Tükcek Başvekâlete arz edilmiş , bir sureti Harita Vekâletine verilmiştir .

4. Umumi Müfettiş
C. H. H. H.

Evrak
15.7.1938

16-792-5702

8

030	10.								
-----	-----	--	--	--	--	--	--	--	--

Atatürk'ün Hazer Gölü'nün eğlence ve spor amaçlı olarak düzenlenmesini istemesi üzerine bir imar planı hazırlamak için gerekli hava fotoğrafları çekilip yetkili makamlara sunulmuştur 4. Umumi Müfettişlik, yapılan bu çalışmaları Temmuz 1938 tarihli bir raporla Başbakanlığa sunmuştur.

Atatürk'ün Hazer Gölü Projesi, o dönemde Tunceli'ye yapılan karakol, yol, köprü, telefon gibi yatırımların sadece askeri amaçlı olduğu iddiasını da çürütmektedir.

halkının yararlanması için Hazer Gölü'nü bir spor ve eğlence parkına dönüştürmek istemesi bölgeye ve bölge insanına verdiği değerin işaretidir. Atatürk'ün Hazer Gölü Projesi, o dönemde Tunceli'ye yapılan karakol, yol, köprü, telefon gibi yatırımların sadece askeri amaçlı olduğu iddiasını da çürütmektedir. Belgelerde geçtiği şekliyle bu projenin amacı, "Bölgedeki münevverlerin ve her sınıf halkın yazlık ve spor eğlence ihtiyaçlarını tatmin etmek üzere güzelleştirilmesi"dir.

Atatürk'ün Hazer Gölü'nün eğlence ve spor amaçlı olarak düzenlenmesini istemesi üzerine bir imar planı hazırlamak için gerekli hava fotoğrafları çekilip yetkili makamlara sunulmuştur.

4. Umum Müfettişlik, yapılan bu çalışmaları Temmuz 1938 tarihli bir raporla Başbakanlığa sunmuştur. Doğu'nun her bakımdan kalkınmasını amaçlayan Güneydoğu Anadolu Projesi de Atatürk'e ait bir projedir. Projenin ilk adımları 1930'ların sonlarında atılmıştır.

Atatürk, Diyarbakır, Malatya, Elazığ ve Tunceli gezisinde yanındaki Sabiha Gökçen'e, nasıl bir Doğu hayal ettiğini şöyle ifade etmiştir:

"İnsan ömrü yapılacak işlerin azameti karşısında çok çüce kalıyor Gökçen... Geçtiğimiz yerlerde fabrikaları görmek istiyorum, ekilmiş tarlalar, düzgün yollar, elektrikle donanmış köyler, küçük, fakat canlı, tertemiz, sağlıklı insanların yaşayabileceği evler, büyük yemyeşil ormanlar görmek istiyorum. Gürbüz çocukların, iyi

Atatürk, Diyarbakır, Malatya, Elazığ ve Tunceli gezisinde yanındaki Sabiha Gökçen'e, nasıl bir Doğu hayal ettiğini anlatmıştır,

giyimli çocukların yüzleri sararmamalı, dalakları şiş olmayan çocukların okuduğu okullar görmek istiyorum. İstanbul'da ne medeniyet varsa, Ankara'ya da ne medeniyet getirmeye çalışıyorsak, İzmir'i nasıl mamur kılıyorsak, yurdumuzun her tarafını aynı medeniyete kavuşturalım istiyorum. Ve bunu çok ama çok yapmak istiyorum. Dedim ya, insan ömrü çok büyük işleri başarabilecek kadar uzun değil. Mamur olmalı, Türkiye'nin her bir tarafı müreffeh olmalı... Devletin yapamadığını, millet; milletin yapamadığını devlet yapmalı. Her şeyi yalnız devletten ya da her şeyi yalnız millettten beklemek doğru olmaz. Devlet ve millet ülke sorunlarını göğüslemede daima el ele olmalıdır.

Ben yapabildiğim kadarını yaptım, sonra ne olursa olsun, benim kitabımda yok. Geleceği, geleceğin Türkiye'si'ni düşünmek görevim. Bir iş aldık üzerimize, bir savaşın üstesinden geldik, şimdi ekonomik alanda savaş veriyoruz, daha da vereceğiz... Bu heyecanı yaşatmak, bu heyecanın ürünlerini görmek lazım."

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da fabrikalar, ekili tarlalar, düzgün yollar, elektrikli köyler, tertemiz, canlı ve sağlıklı insanların yaşayacağı evler, gülbüz çocuklar ve büyük yemyeşil ormanlar görmek isteyen Atatürk'ün en büyük amaçlarından biri doğusuyla batısıyla bütün Türkiye'nin kalkınmasıdır.

"Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir," diyen Atatürk, Misak-ı Milli sınırları

"...yurdumuzun her tarafını aynı medeniyete kavuşturalım istiyorum."

içinde yaşayan tüm Türkiye halkını her bakımdan kalkındırmak için hiçbir ayırım yapmadan vatanın her bölgesine çok önemli yatırımlar yapmıştır.

Atatürk'ün genç Cumhuriyeti'nin Türkiye'nin diğer bölgeleri gibi Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini kalkındırmak için yaptığı yatırımlar, asırlardır bölge halkını sömüren feodal unsurların; ağaların, şeyhlerin ve şıhların tepkisini çekmiştir. Genç Cumhuriyet'in bu yatırımları devam ederse bölge halkı üzerindeki nüfuzlarını tamamen kaybedeceklerini düşünen bu feodal unsurlar, Türkiye'yi bölüp parçalamak isteyen ayrılıkçı unsurlarla anlaşarak genç Cumhuriyet'e başkaldırmışlardır. Genç Cumhuriyet'in "çağdaşlaşmaya" yönelik devrimlerini "dinsizlik" olarak adlandırıp bu yönde propaganda yapan feodal unsurlar, bölgede yapılan yolları, köprüleri, santralleri tahrip ederek karakollara saldırmışlardır. İşte, 1937-1938 Dersim İsyanı böyle bir ortamda patlak vermiştir. •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Not: Atatürk'ün Doğu politikası, Doğuya yaptığı yatırımlar ve Dersim İsyanı konusundaki bilinmeyenleri son kitabım **El-Cevap**'ta bulabilirsiniz. (Sinan Meydan, *El-Cevap*, İnkılâp Kitabevi, 2013.)

Otopsi
Cengiz Özakıncı

İslam
Tarihinde

Müslüman Toplumlarda Tıp Bilimleri ve Cerrahlık

Ortaçağ'da Kilise, Hristiyanlara şu inançları benimsetiyordu: Kilise kan dökülmesinden nefret eder; o nedenle anatomi uygulamalarına ve otopsi yapılmasına karşıdır. Ölülerin diriltildiği gün gövde bütünlüğü olmalıdır. Otopsi yapılırsa, diriltildikleri gün parçaları bir araya gelemez.. Hastalık, Tanrı'nın insanlara günahlarından dolayı verdiği bir cezadır, aşı yaptırarak cezayı etkisiz kılmaya çalışmak, Tanrı'yı kızdırır; bu nedenle aşı yaptırmamak gerekir...[1]

O çağda böylesi inançlarla donatılan Avrupa’da, Tıp Bilimi’nin de diğer bilimlerin de gelişmesi olanaksızdı.

Oysa aynı yıllarda, İslam toplumlarında bilim bütünü alanlarında olduğu gibi, Tıp Bilimi’nde de buluşlar yapılıyor ve cerrahi dev adımlarla ilerliyordu. Örneğin, Müslüman bilgin El-Biruni, Edinburgh Üniversitesi kütüphanesinde bulunan “Al-Athar al-Baqiyah an al-Qurun al-Khaliyah” adlı elyazması kitabında, 914-943 yılları arasında yaşamış olan Ahmad Ibn Sahl’ın, hamile olan annesinin ölümü üzerine, sezaryenle ölmüş annesinin karnından çıkartılarak yaşatıldığını anlatıyordu. Bu elyazması kitapta, sezaryenin nasıl yapıldığını görüntüleyen bir minyatür de vardı. Bu minyatürde, 4 erkek doktorun, hamileyken ölmüş annenin karnını yararak bebeği

çıkardıkları an gösteriliyordu.

932-942 arası doğmuş ve 1020-1025 arası*[ii]* ölmüş olan şair Ebu’l Kasım Fahrüddin Firdevsi, 1010’larda yazımını bitirdiği “Şahname” adlı yapıtında kahramanlıklarını destanlaştırdığı Rüstem’in nasıl doğduğunu anlatıyordu. Hamile anne, sağdı; bebek Rüstem, annenin karnı yarılarak çıkarılmış ve böyle dünyaya gelmişti. Nüşhalarından biri Topkapı Sarayı Kütüphanesi’nde H 1479 no’da bulunan Şahname’de, bu doğum, bir minyatürle görselleştirilmiş: Üç erkek doktor sezaryeni gerçekleştirirken, çevrelerinde başları açık yedi kadın da olayı izliyor....

O yüzyıllarda Müslüman doktorlar, insanın iç organlarını da incelemişler ve edindikleri bilgilerle pek çok hastalığı iyileştirmeyi başarmışlar. Bununla ilgili ilk kitaplardan biri 1390’

Biruni’nin “Al-Athar”ında sezaryenle doğum sahnesi.

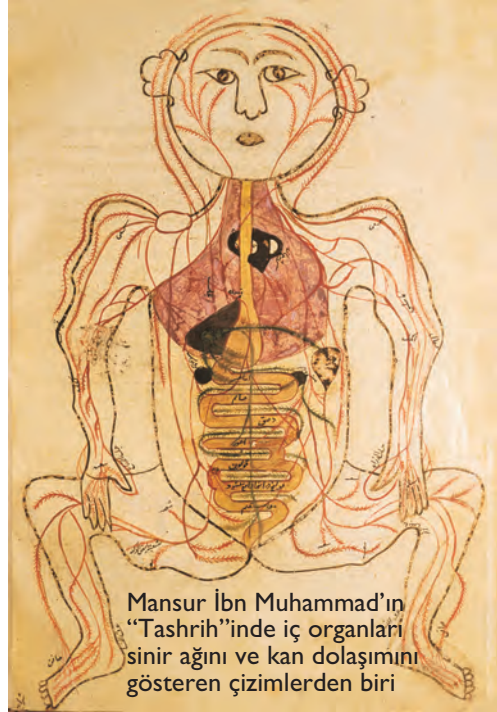

Firdevsi'nin Şahname'sinden sezaryenle doğum sahnesi.

larda Mansur ibn Muhammad ibn Ahmad ibn Yusuf ibn İlyas'ın "Tashrih-i Badan-i İnsan" (İnsan Bedeninin Teşrihi / Açılması / Otopsi) adlı yapıtı.^[iii] Bu kitapta tepeden tırnağa iç organların çizimleri yer alıyor, kemik yapısı, sinir yapısı, kan dolaşımı ve organlar tek tek incelenerek bilimsel açıklamalar yapılıyor.

Dahası, 965-1040 yılları arasında yaşayan Abu Ali al-Hasan ibn al-Hasan ibn al-Haytham, 1011-1020 yılları arasında yazdığı "Kitab al-Manazir" (Görme Kitabı)'nda, gözün kesiti, gözün yapısı, göz sinirlerinin beyinle bağlantısı, görme olgusunun nasıl gerçekleştiği gibi konularda tıpta devrim olarak nitelenen buluşlarını yayımlamış; onun izinden giden Kamal al-Din al-Hasan al-

Farisi de 1310'lara tarihlenen "Tanqih al-Manazir li-dhawi al-absar wa al-basair" adlı kitabında, Haytham'ın

Mansur İbn Muhammad'ın "Tashrih"inde iç organları sinir ağını ve kan dolaşımını gösteren çizimlerden biri

cit çıkmaz' şeklinde bir değerlendirilmeye varılmasını, iyi niyetle bağdaşmayan yaklaşımlar olarak değerlendirmiyor, bu millette ve bu dine mensubiyeti bir övünç kaynağı olarak gören ve bunu her platformda dile getiren birisi olarak bu türden yakıştırmaları reddediyorum." diyecekti.

Bin yıla yakın bir süredir, Müslüman toplumların bilim ve teknoloji (yapım-bilim, üretimbilim) alanlarında ve yerli üretim alanında büyük bir gerilik içine sürüklendiği çok acı bir gerçektir. Ancak bu durum "Müslümanlık" tan kaynaklanmıyor. Bütün bilimlerin kökeninde, nesneyi inceleyip onun yaratılmaya nasıl başladığını anlama çabası vardır. Kur'an'da Ankebud Suresi'nin 20. ayetinde; "Yeryüzünü gezin inceleyin, Tanrı'nın yaratmaya nasıl başladığını görün" buyruğu var-

Kamal ed-Din al-Farisi'nin "Tanqih al-Manazir"inde optik çizimleri.

dır. Bu ayetle Müslümanlara bilimsel amaçlı deneysel çalışmalar yapma buyruğu verilmiştir. Pek çok ayette de "aklınızı kullanın" buyruğu geçmektedir. Ortaçağda bilimin öncüsü olan Müslümanların sonraki yüzyıllarda adım adım Batı'dan bilim dilenir duruma düşmüş olması, çok acıdır. Neyse ki, Cerrahi alanında, yüzümüzü ağartan en az bir örneğimiz var...•

cengezozakinci@butundunya.com.tr

[i] Cengiz özakıncı, *İslamda Bilimin Yükselişi ve Çöküşü, Otopsi* y. 17. basım, sf. 246 vd.
 [ii] Firdevsi, C. Huart'a göre 932, H.Ritter'e göre 940-941, J. Mohl'da'ya göre 941, N. Lugal'a göre 932-937 yılları arasında doğmuş ve yapıtının yazımını 1010 yılında bitirmiştir.
 [iii] U.S. National Library of Medicine - One of the two copies now at the National Library of Medicine is the earliest dated copy of Mansur ibn Ilyas's illustrated anatomy.

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Köhne Gezegende Bir Bozukluk Var!

Halide Edip Adivar

Halide Edip ile
eşi Dr. Adnan
(Adivar),
İstanbul'un işgali
üzerine Kurtuluş
Savaşı'na katılmak
için Ankara'ya
gelmişlerdi.

Dr. Adnan sağlık bakanlığı, T-BMM ikinci başkanlığı gibi görevlerde bulundu. Halide Hanım, Sakarya Savaşı öncesinde Mustafa Kemal Paşa'dan orduda görevli olarak çalışmayı isteyince Paşa, kendisine Batı Cephesi'nde görevlendirildiğini bildirdi. Cephe karargâhı

Akşehir'deydi. Onbaşı rütbesiyle hizmete başlayan Halide Edip'in karar-gâhta bulunduğu dönemle ilgili anıları arasında, kasabadaki bir türbeyle ilgili izlenimleri de yer alacaktı. Türbe elbette, Türk sözlü gülmece edebiyatının ünlü temsilcisi Nasrettin Hoca'nındı.

Halide Edip, 1945'te yayımladığı

“Maske ve Ruh” yapıtının önsözünde, “Dünyaya Nasrettin Hoca gözüyle bakan bir kitap” yazma isteğinin orada, o günlerde gönlüne düştüğünü anlatır.

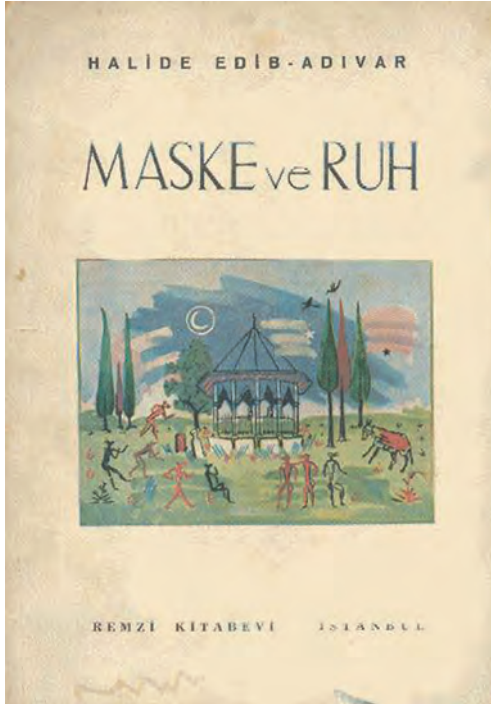
Yazarın yaşadığı dönemin ve geleceğin sorunlarını, birbiriy-le çatışan değer yargılarını “Nasrettin Hoca gibi kavramak” isteği, bu çalışmasını yönlendirmiştir. Yapıtın adındaki “maske”, insanın yüzünü örten, dış görünüşünü oluşturan, “etten kılıf”tır. Varlığa anlam kazandıran ise “ruh”tur! Maskeler güce, paraya tapar. Maskeler ölümlü, ruh ölümsüzdür. Oyun, izleyicilerini bunların birinden birini seçmeye çağırır.

Halide Edip ülkesinin, çağının toplumsal sorunlarıyla yakından ilgili bir yazardı. “Maske ve Ruh” yapıtının ekseninde “madde” ile “ruh” çelişkisinin yanı sıra onu çok yakından ilgilendiren eskiyle yeni, geleneksel ile çağdaş, tarihe bağlılık ile devrim, halk ile aydınlar, “Doğu ile Batı arasındaki çatışmalar da yer alır.

1912 yılında “Yeni Turan” yapıtıyla ülkesi için bir gelecek tasarımı dile getirmiş olan romancı Kurtuluş Savaşı yıllarındaki özverili çalışmalarının ardından Yeni Türkiye’nin kuruluş ve gelişim aşamasında izlenen yolla kendi tasarımı arasında uzaklıklar görmeye başladı. 1926 yılında eşiyile birlikte yurttan ayrılma gereğini duydu. Adıvar çiftinin “gönüllü sürgün” yaşamları, 1938 yılına dek sürdü.

“Maske ve Ruh” yapıtı yazarın düşüncesinde oluşturulan ilk adım 1922 Akşehir’ine uzanıyordu. Bu başlangıca anayurttan uzakta geçen dönemin gelişmeleri eklendi. Türkiye’de bir yeniden doğuş dönemi yaşanıyor. Böyle bir devrim çağının yeni yaşama biçimine, yeni siyasal, toplumsal düşüncelerine karşı ise yazarın aykırı düşen değerlendirmeleri az değildi.

Örneğin 1935 yılında Hindistan’da yaptığı bir dizi konuşmada, geri kalmış Doğu toplumlarının çağdaş uygarlığı benimserken izleye-

cekleri yolla ilgili olarak yaptığı öneriler, kendi ülkesindeki toplumsal gelişmelere de eleştiriler getiriyordu. Bu konuşmalarda Batı'dan bilim, teknik alanlarında yararlanacak Doğu toplumlarının kendi kültürlerini, kendi özgün ruhlarıyla birleştirmesini istemekteydi. Osmanlı geçmişi ve kültürel kökleriyle bağlantının kesilmemesi, böyle yapılmazsa Avrupa'nın bir kopyası olmaktan ileri gidilemeyeceği kaygısını dile getiriyordu. Batı'nın maddeye ve dünya değerlerine düşkünlüğünü eleştiriyor, Doğu ile Batı'nın birlikte çalışmasının şart olduğunu dile getiriyordu.

Bir İngiliz arkadaşının ona, "Hristiyanlık, esas olarak ruhu vurguladığı

Bir İngiliz arkadaşının ona, "Hristiyanlık, esas olarak ruhu vurguladığı için özde Doğulu idi, biz onu Batılılaştırdık. İslam ise özde topluma yönelik olduğundan Batılı idi, siz onu Doğululaştırdınız," dediğini aktarmıştı.

için özde Doğulu idi, biz onu Batılılaştırdık. İslam ise özde topluma yönelik olduğundan Batılı idi, siz onu Doğululaştırdınız," dediğini aktarmıştı.

"Maske ve Ruh"u dönem boyunca geliştirdiği bu görüşler beslemiştir. Halide Edip, yapıtını "Fantezi oyun" diye tanımlar. Kişileri arasında Nasrettin Hoca'yla birlikte karısı, eşiği (Bozoğlan), Timurlenk yer alır. Bunlara

Halide Edip Adivar

Doğulu bir kişilik olarak toplumbilimin öncüsü sayılan tarih felsefecisi İbni Haldun, Timur'un dalkavuşu Tıflı, İranlı ozan Ahmed-i Şirazi, 20. Yüzyıl başlarında Avrupa ve Türkiye

politikasını etkileyen adlardan ABD'li Wilson, Fransız Clemenceau, Briand gibi adlar da eklenir.

Ülkesine döndükten sonra Edebiyat Fakültesi'nde İngiliz edebiyatı okutacak olan Halide Hanım'ın oyununda Nasrettin Hoca'ya eşlik eden kişi, Shakespeare'dir. "Hamlet" yazarı-

nın, "Bir çürümüşlük var bu Danimarka'da" diyen kahramanını anımsatacak biçimde, "Köhne gezegende bir bozukluk var" diye konuştuğunu görürüz.

O yunda Hoca'nın yaşadığı 14. yüzyılın olaylarını 21. yüzyılda, 22. yüzyılda yaşananlar izler. Ahrete göçmüş kişiler dünyaya inerek başka başka kimliklere bürü-

nerek yaşam düzenine yön kazandırmaya çalışır.

Oyun başlarken ölüm döşeğindeki Nasrettin Hoca karşımızdadır. Bu yolculuğa çıkanların en son dileği yerine getirilecektir. Hoca, Bozoğlan'ın öte dünyada kendisine eşlik etmesini diler. Oysa daha önce, ahrette karısının yanına uğramaması için de Tanrı'ya yakardığını anımsar. Yüce Tanrı iki dileğini de kabul eder. Ancak Hoca, Akşehir'e geri dönüp eşeğinin ruhunu kendisi ahrete getirmelidir!

**Nasrettin Hoca ise,
“Karnım acıkırsa yerim,
ruhum sıkılırsa dua
ederim,”** diyerek tek bir
görüşe bağlanıp kalmanın
yersizliğini vurgular.
Maddeyi de ruhu da yerli
yerine oturtmuş olur.

Eşeğin ruhu şimdi, İranlı ozanın maskesine bürünmüştür. Timur'un çadırında Farsça yergiler söyleyip onu küçük düşürmüş ozandan bu yolla öcünü almak istemektedir.

Akşehir'deki, bütün bu tanıdıklar oyunun öteki perdelinde daha sonraki yüzyılların insanları olarak yeni maskeler altında, yeni kimliklerle ortaya çıkacaktır.

Ahiretteki ruhlar dünyada yaşanan bozuklukları giderme çabası içindedir. “İnsan İşleri Derneği” toplantısı yapıl-

maktadır. Buradaki Ak ruhlar, dünyayı demokrasi ve barış yoluyla kurtarmayı amaçlar. Kızıllar gelirin, akla, yeteneğe göre değil ihtiyaca göre paylaştırılmasını ister. Eflatunlar dünyadaki karışmanın ölümlülere bir örnek “maske”ler takılmasından, “ruh”un kaldırılmasından doğduğunu ileri sürer. Toplantıya ak, kızıl, eflatun üç renkli cüppe ile katılan Nasrettin Hoca ise, “Karnım acıkırsa yerim, ruhum sıkılırsa dua ederim,” diyerek tek bir görüşe bağlanıp kalmanın yersizliğini vurgular. Maddeyi de ruhu da yerli yerine oturtmuş olur.

Hoca'nın ruhu, Londra'da TC elçilik başkâtibi Nasır kimliğine bürünmüştür. Shakespeare'in ruhu Nasır'ın gazeteci arkadaşı Sheikh'in kalıbı içindedir. Gazeteci-yazar, üzerinde çalıştığı, “Batının Hortlağı” kitabını bitirmek üzeredir. Konusunu açıklarken, “Batının ruhu yaşlanmış, ölmüş, Doğuya göçmüştü, oradakileri büyümüş, yüzlerine birer maske takmıştır!” der.

Onu, “Dünyada bir değiş tokuş var,” diye yanıtlayan Nasır'ın değerlendirmesi şöyle olur:

“Sen Doğuda Batının düşlediğini gördün. Ben Batıda Doğuyu etkileyen karabasani görüyorum. Doğu eskiden ruh der ruh iştirdi. Şimdi bıktı, vücut diyor vücut iştiyor. Kurduğu yeni dünyadan ruhu kaldırmak istiyor. Batı yüzyıllarca bütün dikkatini maddi şeylere harcadı, şimdi bıktı. İngiltere'ye geldim geleli nereye gitsem herkes ruhtan söz ediyor.”

Başbakan (koltuğun yeni sahibi Timur), Nasır'ın ülkeye dönmesini ister. Şimdi 21. yüzyıldır. Nasır'la Sheikh birlikte Akşehir'dedir:

Yazarın Kurtuluş Savaşı yıllarında tanıdığı kasaba, Cumhuriyet aydınlamasını izleyen dönemde alabildiğine değişmiştir. Timurlenk'in soytarısı Tıflı'nın ruhu Akşehir valisinin kalıbına yerleşmiştir. Valinin eşi önyak olmuş, Hoca'nın türbesi çocuklara oyun alanı olarak açılmıştır. Öğrenciler ortalıkta Nazım Hikmet'in bestelemiş "Makinalaşmak" şiirini söyleyerek dolaşır. Bu değişimleri yeterli görmeyen kadın, "Asıl modern dönem yalnız eski, gereksiz yapıları değil, düşünceleri eskimiş yaşlıları da ortadan kaldıracak kadar pratik görüşlü olduğumuzda başlayacak,"

der. Ona kalırsa "ruh", körbarsak gibi işlevini artık yitirmiş bir organdır. Valinin kızı Selime de annesi gibi, ruhu, artık görevi kalmamış, üstelik tehlikeli bir fazlalık saymaktadır.

Milletvekili Ahmet Cebe, fırsatçı işadamı-politikacı tipidir. Vurgun vuracağı tramvay işinin parayı değil halka hizmeti, onun refahını, sağlığını amaçladığını ileri sürmesi kentin eski ailelerinden gelen kendi eşini bile inandırmaz.

"Eskiden kalan ne varsa yıkılmalı,

her şeye sıfırdan başlanmalı, örnek olarak da Batı'ya uyulmalıdır" diyenlere karşılık, "Nasrettin Hoca'nın Çömezleri" adlı gizli bir örgüt duvarlara modernlik karşıtı afişler asmaktadır. Bu işi, Hoca'nın kendisinin yaptığı daha sonra anlaşılacaktır.

Akşehir'e gelen Başbakan Timur, eski kültürle yeni dünya kurulamaya çağını ileri sürer. Yalnız bilime, tekniğe dayanan bir devlet makinesi kurmaya çalıştığını anlatır. Sheikh'e göre

Ona kalırsa ruh,
körbarsak gibi
işlevini artık
yitirmiş bir
organdır.

ise gelecektekiler böyle bir makineyi de eskimiş sayacaklardır. İnsanların ruhunu öldürüp onları devlet makinesinin ipini çekip oynattığı bir kukla yapmak yerine başkalıklar arasında bir uyum sağlamalıdır.

Nasır, yeni kurulan "Makinalar ve Robotlar şehri" Kalopatya'ya inceleme gezisine gönderilir. Orası, "Geçmiş denilen yedi başlı ejderhanın başını ezen ilk ülkedir. Halkı da ilk kez yaşamı, bilim ilkele-

rine uyduran uludur.”

Havada taksi-uçakların dolaştığı, sularda kano-otomobillerin gidip geldiği kentte pazar okulları genel müfettişi Olga, yeryüzünde Hristiyanlıktan başka dinler kaldıkça uygarlığın tehlikeden kurtulamayacağını ileri sürer.

Ressam Karel’e göreyse kendi uygarlıkları yalnızca makinalaşmayı getirmektedir. Ülkesini incelemeye gelenleri bu ruhsuz, yapay uygarlığı örnek edinmesinler diye uyarır.

Karel’in kardeşi, kadın dernekleri başkanı Maria, Nasır’ın gönülünü çelmiştir. Onun varlığında eski karısının ruhunun yaşadığını öğrenince, “Bundan sonra beni hiçbir şey dünyaya

bağlayamaz. Bir maskenin boyası aklımı aldı. Tanrım, ölümlülere sapkınlığa götüren maskeleri niçin yarattırırın,” diye söylenerek gök katına geri döner.

Söylenceye göre her an yeryüzünde bir Nasrettin Hoca fıkrası anlatılmaktaymış!

Oyunun son sahnesinde de İbni Haldun, Hoca’ya, “Sen her dönemde bir kez, güldürmek için ölümlüler arasına inersin,” der.

“Maske ve Ruh”ta yeniden sahneye çıkmış Hoca ruh ile madde ilişkisini gündeme getirirken insanlığın iki dünya savaşı arasındaki yıllarda yaşadığı toplumsal, siyasal gelişmeleri tartışmaya açmaktadır. •

konurertop@butundunya.com.tr

TANRI

Zengin bir iş adamının kızı, damat adayını anne ve babasıyla tanıştırmak için evlerine yemeğe çağırdı. Yemekten sonra iş adamı damat adayına "Senle şöyle erkek erkeğe, başbaşa konuşalım yavrum." dedi. "Evlendikten sonra aileni geçindirmek için ne iş yapmayı düşünüyorsun?"

Damat adayı hemen yanıt verdi: "Elimden her iş gelir efendim, evlendikten sonra kesinlikle bir iş bulurum. Sonra da nasıl olsa, Tanrı yardım eder."

Bu yanıtını kuşkuyla karşılayan iş adamı, bu kez daha somut bir soru sordu: "Peki yaşayabileceğiniz bir eve nasıl sahip olacaksınız?"

Damat adayı yine cevap verdi: "Gece gündüz demez çalışırım, Sonra da nasıl olsa Tanrı yardım eder, biz de bir ev sahibi oluruz."

Adamın neşesi iyice kaçmıştı: "Peki oğlum çocuklarınıza nasıl bakacaksınız?"

Damat adayı : "Gece gündüz çalışırım. Nasıl olsa Tanrı'nın yardımıyla çocuklarımızı büyütürüz."

Damat gittikten sonra kız babasının yanına geldi: "Babacığım, söyler misin damadının en çok neyini beğendin?"

Babası kızının yüzüne dik dik baktı: "Benim hakkımdaki görüşü" dedi ve ekledi: "Beni Tanrı sanıyor!"

İnsan Petrolle Tanışıyor

1

Yazan:
HİKMET ULUĞBAY

Jeoloji ve petrol mühendisliği ile arkeoloji eğitimi almamış kişilerin hemen tamamı insan-oğlunun petrolle ilk tanışmasının Amerikalı Edwin Drake'in Pennsylvania Eyaleti'nin Titusville köyü dolaylarındaki Oil Creek (Petrol Deresi) mevkinde 1859 yılında kuyu delerek çıkardığı petrolle başladığını düşünür. Oysa çok iyi bilindiği üzere bu tanışma, tarihin çok daha derinliklerinde yer almıştır. »

Edwin Drake

Uğruna, 20 ve 21 inci yüzyılda birçok kez kanlı savaşların yapılageldiği petrole insanoğlunun ilk tanışması, yazılı tarihin başlamasından çok öncelerine uzanmaktadır. Zira, toplumlar yazıyı keşfetmeden önce düşünce ve duygularını çok uzun süre sözlerle ifade etmiş ve kuşaktan kuşağa geçen destanlar ve öyküler oluşturmuşlardır. Bu sözlü kültürün birçok eseri, kuşaktan kuşağa geçerken değişime uğradığı gibi, birçoğu da sözlü zaman değirmeninde kaybolup gitmiştir. Sözle oluşan bu kültürel birikimden ayakta kalabilenler, o günkü yapılarını ancak yazının keşfinden

sonra günümüze kadar koruyarak ulaşabilmişlerdir.

Sözel kültür döneminin birçok destan, öykü ve belgelerinin bir bölümü, bulunan, çözümlenen ve yayımlanabilen Sümer tabletleri ile günümüze gelebilmişlerdir.

Bu tabletlerde yer alan “Kazma ile Saban”ın atışmasına ilişkin şiirsel anlatım da, sözel dönemden gelen bir kültürel mirastır. Kazma ve Saban’ın atışmasında Kazma, Saban’a yönelik üstünlüklerini sayarken, “Kayıkçı için fırın kurarım, onun için zift eritirim” diye petrole ilişkin becerisini de vurgular [1].

Buradan da anlıyoruz ki, günümüzden 4 bin yıl ve belki çok daha uzun süre önce insanlar deniz ulaşımı için tekne üretmeyi petrol sızıntılarında biriken zift sayesinde başarabilmişlerdir.

Kazma ve Saban’ın atışmasından tekne yapımında kullanıldığını öğrendiğimiz ziftin doğru kullanımı o denli önemlidir ki, bu konuda yasal kurallar konulmasına bile gerek duyulmuştur. Bu amaçla ilk bilinen kurallar ve yaptırımlara, Babil Kralı Hammurabi (M.Ö. 1730-1686) tarafından çıkarılan Kanunlar’da yer verilmiştir.

Hammurabi kanunlarında zift kullanımına ilişkin kuralların ikisi şöyledir:

Madde 234: Eğer bir gemici 60 gurluk (yaklaşık 300 litre) bir gemiyi bir adama ziftlerse, 2 şekel gümüşü ücret olarak adam ona verecektir.

Edwin Drake’in 1859 yılında açtığı petrol kuyusu

Madde 235: Eğer bir gemici, tahtadan yaptığı bir gemiyi bir adam için ziftlerse, fakat işini güvenilir şekilde yapmadıysa, o yıl içinde o gemi su sızdırırsa, kusur çıkarsa gemici o gemiyi sökecek, kendi malından onu sağlamlaştıracak, sağlam gemiyi sahibine verecektir.” [2]

Bu örnek de göstermektedir ki, petrol M. Ö. yaklaşık 2 bin yıl ve kuvvetle olasıdır ki çok daha önce insanlara nehir ve denizlerde hareket edebilme olanağı sağlamıştır.

Bugün dahi petrol yerine zaman zaman kullanılan “nafta” sözcüğü köken olarak bir Babil kelimesi

olup anlamı “birden alev alan”dır. [3]

Orta Asur Dönemi’nde (M.Ö. 1,450-1,250) bir Kral buyruğu olan “yasa ile evli, dul ve Asurlu kadınların evden çıkarlarken başlarını örtmeleri” kuralı konulmuştur. Aynı yasanın diğer bir hükmü ile de “harimtular (hayat kadınları) sokakta başları örtülü olarak yakalanırsa, yakalayanların elbiselerini alması, yakalanan kişiye kamu görevlilerince 50 sopa vurulması ve ayrıca başlarına zift dökülmesi de” emredilmektedir. [4]

Çeşitli kaynaklarda, M.Ö 823-810 arasında Asur Kraliçesi olarak göreve başlayan ve sonra da yeniden Babil Devleti’ni kuran Semiramis döneminde “Asma Bahçeler”in yapımında bi-

Hammurabi kanunlarında zift kullanımına ilişkin kurallar bulunmaktadır.

tümen (zift) kullanıldığı yazılıdır.

Tarihte ilk asfalt yolun M.Ö. 625 yılında Babil’de yapıldığı bilinmektedir. Bu yol Irak’ta bugün de görülebilir.

Yahudilerin kutsal kitabı Tevrat’ın tamamlanmasının birkaç yüzyıl sürdüğü söylenir. Bu sürecin yaşandığı dönemde Babil Kralı Nebukadnezar (M.Ö. 604-561) İsrail topraklarına kadar olan coğrafyaya iki ayrı sefer düzenlemiş ve her bir seferde sırasıyla 8 bin ve 5 bin Yahudi esirini beraberinde Babil’e köle ve esire olarak getirmiştir. [5]

Tevrat’ın bazı bölümlerinin Babil sürgününde yazıldığı ileri sürülür. [6]

Tevrat'ta petrole ilişkin olarak yer alan bilgiler şunlardır:

Tekvin 6/14- “Kendine gofer ağacından bir gemi yap; gemide odalar yapacaksın ve onu içeriden ve dışarıdan ziftleyeceksin.”

Tekvin 11/3- “Ve onların taş yerine kerpiçleri ve harç yerine ziftleri vardı.” Tekvin 14/10- “Ve Siddim vadisi zift kuyuları ile dolu idi.” (Kitabı Mukaddes, Kitabı Mukaddes Şirketi 2000 yayını)

Bazı tarih kitapları Babil Kralı Marduk-Nadin-Ahhe'nin (M.Ö. 1099-1082) tahta çıktıktan kısa süre sonra Asur Kralı Tukulti-apil-Esarra' ya savaş açma nedenleri arasında Fırat'ın sularını denetimine almak kadar Hit ve Tuz Hurmatu (Gurmarritu) yöresindeki nafta pınarlarını da ele geçirmek olduğunu yazar. [7]

Bugün Irak'ta Tuz Hurmatu olarak adlandırılan yerin Babil dönemindeki adının Gurmarritu olması ve Asur ve Babil sözcüklerinden bir bölümünün yaşayan dillere küçük değişikliklerle gelebilmelerine güzel bir örnektir. Aynen nafta sözcüğü gibi.

Hazar Denizi havzası çok eski dönemlerden beri petrol varlıkları ve Hazar Denizinde gaz kabarcıkları ve alevleri ile de bilinmektedir. Bazı kaynaklar, M. Ö. 6 yüzyılda ateşe tapanların “Bakü'nün Sonsuz

Ateşi”ndeki ayinlerinden bahsetmektedir. [8] Bu söylem, ateşi çalıp insanlığa verdiği için Zeus tarafından cezalandırılan Prometheus mitini çağrıştırmaktadır.

Mitolojiye göre, Prometheus Zeus'tan gizlice güneşten ateşi çalar ve insanlığa armağan eder. (Bütün Dünya'nın notu: Yazarımız Haluk Erdemol'un bu sayımızdaki yazısını da okuyunuz.)

Zeus bunu öğrenince çok kızar ve Prometheus'ü Kafkas Dağları'nın en yüksek kayalarına bağlatır ve her gün bir akbaba gelip karaciğerini gagarlar. Karaciğer geceleri kendini onarır ve

Prometheus'un insanlığa ateşi getirişi
Heinrich Füger 1817

böylece Prometheus bitmeyen bir işkenceye hedef olur. [9]

Zeus, Herakles'in yakarları üzerine Prometheus'u serbest bırakır, ancak onun parmağına sonsuza dek takması için Kafkas dağlarındaki kayadan çıkardığı bir halkayı takar. Kafkasya'nın petrol ve gaz sızıntısı varlığı ile Prometheus'un Kafkas dağlarına bağlanmasını ve o dağların kayalarından yapılmış bir yüzüğü parmağına takmaya mahkûm olmasını birlikte düşününce, akla şu soru gelmektedir:

“Prometheus gerçekte ateşi güneşten değil de Kafkasya'nın yanmakta olan gaz sızıntılarından çalmış olmasın?”

Ünlü tarihçi Herodot (M.Ö. ? 484-420 ?) “Tarih” isimli kitabında, Pers Kralı Darius (M.Ö. ? 558-486 ?) zamanında “Kissia” bölgesindeki Arderikka yöresinde bulunan petrol kuyularından petrolün nasıl çıkarılıp hangi yöntemle işlendiğini şöylece anlatır;

“Köle olarak toplanan Eretrialılar deniz yolu ile Asya'ya getirildikten sonra Susa'ya yollanıldılar... Susa'ya

yaklaşık 40 kilometre uzaklıktaki Arderikka denilen alana yerleştirildiler. Buradan yaklaşık 8 kilometre uzakta üç çeşit ürün veren garip bir kuyudan bitüm, tuz ve yağ çıkarılır. Bunlar şöyle çıkarılır: Kova yerine çukruk kullanılır, çukruğa yarım tulum bağlanır; tulum kuyuya daldırılır, sonra yukarıya alınır, bir havuza boşaltılır, oradan da üç çeşide ayrılarak akar; bitüm dibe çöker, tuz çabucak kristalleşir, yağ da bir kaba akıp orada birikir; Persler bu yağa ‘radimake’ diyorlar; rengi kara olur, kokusu serttir.” [10]

Herodot, gezdiği yerler arasında en zengin petrol pınarlarının Hit (Kuzey Irak) dolaylarında olduğunu da belirtmiştir. [11]

Plutarkos (50-125), Büyük İskender'in yaşam öyküsünü anlatırken, M.Ö. 331 yılında Babil topraklarının fethi sırasında yaşadığı iki ilginç olayı anlatır. Bugünkü Batı İran topraklarında bulunan Hemedan kenti yakınlarında büyük bir göl oluşturan petrol sızıntılarını ve bunlardan fıskıran alevleri gördüğünde İskender'in çok etkilendiğini yazar. Bu gölcüklerden biraz ötede konaklayan İskender için yöre halkı bir görsel eğlence de sunmuştur. Gece basmadan önce İskender'in Otağ'ına giden yolun iki tarafında birer şerit halinde nafta dökülmüş ve gece ile birlikte ateşe verilerek İskender'e görkemli bir gösteri sunulmuştur. [12]

Petrolün stratejik bir ham madde olarak ilk kez tarihe adını

Roma İmparatoru Severus

yazdırması, Yunanlar ile Roma İmparatoru Severus arasında M.S. 193-211 yılları arasında yapılan savaşlar sırasındadır. Yunanlar, petrol, sodyum ve potasyum tuzları ile kireci karıştırarak elde ettikleri malzemenin yakıldığında suda bile yandığını gözlemlemişler ve bu silahla Severus'un donanmasını ve ordusunu yenmeyi başarmışlardır.

Ortadoğu ve Kafkasya'daki petrol kaynaklarına ilişkin bilgiler birçok Arap gezgininin kitaplarının yanı sıra Marco Polo'nun kitabında ve Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde de yer almaktadır. Evliya Çelebi bu konuda ayrıntılı bilgi verdikten başka Van dağının mağaralarındaki petrol sızıntılarının Devlet idaresi tarafından nasıl korunup pazarlandığını da anlatır.

İnsanoğlu, antik çağlarda sızıntılardan elde ettiği petrolü yukarıda anlatılanların yanında aydınlanmada, mumya yapımında kullandığı gibi ilaç üretmede de yararlanmıştır. Bitkisel yağlardan olduğu kadar petrol sızıntısından edilen yağların yakılması için antik çağlarda kandil diye adlan-

dırdığımız aydınlanma gereçleri de üretilmiştir.

Kaynakça: [1] Kramer Samuel Noah, "Tarih Simer'de başlar" Kabalcı Yayınevi 1998 sayfa 418. [2] Prof. Dr. Mebrure Tosun ve Doç. Dr. Kadriye Yalvaç, "Sumer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı", Türk Tarih Kurumu İkinci Baskı 1989, sayfa 207-8. [3] Casson L., "Imagine a time when oil was only a nuisance", Smithsonian, Aralık 1991, Cilt 22, No 9, sayfa 109. [4] Tosun Prof. Dr. Mebrure ve Doç. Dr. Kadriye Yalvaç, "Sumer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı", Türk Tarih Kurumu 2002, sayfa 252. [5] Armstrong Karen, "The Great Transformation", Anchor Books April 2007, sayfa 197-8 [6] Armstrong, sh. 203. [7] The Cambridge Ancient History, Cilt II, Kısım 2, "Middle East and Aegean Region", sayfa 465 ve Wikipedia Marduk-Nadin-Ahhe Maddesi. [8] The New Caxton Encyclopedia, Cilt 14, sayfa 4471. [9] Agizza Roza, "Antik Yunan'da Mitoloji", Arkeoloji ve Sanat Yayınları 2. Baskı 2006 sayfa 157. [10] Heredotos, "Tarih" Hasan Âli Yücel Klasikleri Dizisi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları V. Baskı Şubat 2009, sayfa 496. [11] Casson, y.a.g.m. sayfa 109. [12] Plutarch, "Selected Lives", Wordworth Classics of World Literature, 1998 sayfa 423.

Gelecek sayı: Petrol İnsanla Tanışıyor

Bugün hâlâ dünya petrol rezervlerinin % 65'ini topraklarının altında barındırdığı ifade edilen Ortadoğu ve onun önemli bir parçası olan Mezopotamya, ki bugün Irak olarak bilinir, 20. yüzyıl'a girerken Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Aynı Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünü hazırlayan bütün faktörlerin en başında İmparatorluğun ekonomik durumu vardı. Osmanlı İmparatorluğu, topraklarındaki petrol kaynaklarına ne sahip çıkabildi ne de bu kaynakları işletebildi.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Türk Dili
Orhan Velidedeoğlu

Devlet Adamlığı

“Şeref-ül-mekân bi-l- mekân”

“Oturulan yerin onuru, oturan iledir”

(Irak atasözü)

Yıllar önce okumuştum: Atatürk bir nedenle, doğu illerimizden birine gider, ilvalisi tarafından karşılanır. Valilik binasına girildiğinde vali, oturması için Atatürk’ü kendi makamına (koltuğuna) buyur eder. Atatürk öneriyi kabul etmez, “Orası sizin makamınızdır ve siz orada devleti temsil ediyorsunuz. Ben karşınızdaki koltuğa oturacağım” der.

Vali, atandığı ilde devletin temsilcisidir; her attığı adımda - devlet'in manevi ağırlığını duyumsar, duyumsatır; saygınlığını korur.

Orhan Kemal (1914-1970) anlatmıştı: Onu tanıyanlar anımsar; genelde hep koyu renk takım elbise giyer; boynundan kravatı, başından geniş kenarlı fötr şapkası eksik olmazdı. Bir gün cadde kenarında yürürken ilerde, sırtlarını duvara dayayarak yere çömelmiş üç kişinin önünden geçmesi gerekir. Onlara yaklaştığı sırada üçü birden ayağa

[Bu valiler “Biz, Türkiye Cumhuriyeti'nin valisi değiliz” mi demek istemişler? Devletin değilirse, kimin valisidirler?..]

“Isparta Valisi özel uçakla Kayseri'ye gidip Kayseri Valisiyle birlikte **kuaför açılışı** yaptılar... Ki, aynı Isparta Valisi kısa süre önce de törenle türbe açılışı yapmıştı. (!)

“Osmaniye Valisi **pastane açılışı** yaptı, ardından pastaneyi gezip pastalar hakkında bilgi aldı. (!) “Manisa Valisi, ‘Turgutlu’ya hayırlı olması dileğiyle’ **şalgam suyu satan bir dükkanın** açılışını yaptı. (!)

“Bursa, Denizli, Balıkesir valileri Türkiye Cumhuriyeti’ni simgeleyen “TC” harflerini, Valilik tabelalarından kaldırdı.” (!)

kalkar. Orhan Kemal bir anlam veremez ve niçin ayağa kalktıklarını sorar. Aldığı yanıt ilginçtir: “Efendim, giyinişinize baktık da, ‘herhalde bir devlet adamısınız’ diye düşündük, saygıda kusur etmek istemedik” derler.

İşte, halkın gözünde ‘devlet’ ve de ‘devlet adamı’ saygınlığı...

Geçen yılın son aylarında basına ilginç haberler yansıdı. 4 Ekim 2013 tarihli Hürriyet gazetesinde Sayın Yılmaz Özdil okurlarına, bazı valilerin davranışlarıyla ilgili bir döküm sundu: “Bursa, Denizli, Balıkesir valileri **Türkiye Cumhuriyeti’ni** simgeleyen “TC” harflerini, Valilik tabelalarından kaldırdı.” (!)

“Mardin Valisi, incelemelerde bulunduğu Nusaybin’de **elektronik mağazasının** açılışını yaptı. Açılış sırasında bir Çin atasözünü hatırlatan Vali, personelin daima güler yüzlü olmasını istedi.”(!)

[Sayın Yılmaz Özdil burada bir araç açıyor ve “Ben de sizin gibi çok merak ettim ama, haberde yazmadığı için Çin atasözünün ne olduğunu öğrenemedim” diyor.

Biraz geç de olsa Sayın Özdil’in merakını gidereyim: Çinliler, “Gülmesini bilmeyen dükkân açmasın” derler...]

“Nevşehir Valisi, Kapadokya’da **umumi tuvalet** açılışını yaptı... (!)

“Çorum, Çankırı ve Afyon valileri

Osmancık'ta **market** açılışı yaptı; kurdeleyi üçü birden kesti.

“Afyon Valisi, kurdeleli, kokteylli bir törenle **6. İcra Dairesi'nin** açılışını yaptı...”

6 Ekim 2013 tarihli Sözcü gazetesinin şu haberine ne demeli?..

Haber başlığı:

Mağaza açar gibi, kırmızı kurdele kesip şehitlik açtılar.

Gazetede ki fotoğrafa bakıyorum: Kalkancık köyünde, görev şehidi güvenlik güçlerinin defnedildiği şehitliğin girişinde, bir buçuk metre arayla çakılmış iki sopaya gerilmiş kırmızı kurdeleyi, -sanki sevinçli bir iş yapıyorlarmış gibi- törenle kesen Siirt Valisi ve birkaç yetkili görülüyor.

Bu kurdeleli şehitlik açılışının ardından din adamlarının “Matem yerinde kurdele kesilmez; şehitlerin ruhunu incitir” şeklindeki tepkileri üzerine Vali, “Açılıştaki kurdele kesimi olmamalıydı, bütün şehitlerimizden ve yakınlarından özür diliyorum” der.

Aziz şehitlerimiz, bu özrü kabul ederek huzura kavuşmuşlardır umarım.

Bu gibi açılışlar, çok gerekiyorsa, belediye başkanlarınca yapılır. ‘Halka ineceğiz’ derken devleti alçaltmanın anlamı yok.

Ve de sayın valiler, lütfen halka inmeyin; halkı yüceltin!..

‘Devletin ağırlığı’ ile bağdaşmayan bu olaylar bana, Sayın Kadim Ülker’in Viyana’dan gönderdiği ve 7 Ekim 2012 tarihli Cumhuriyet

gazetesinde yayımlanmış olan bir yazısını anımsattı:

Sayın Ülker’in yazısını, özetleyerek alıntılıyorum:

Avusturyalı işadamlarıyla görüşmek üzere Viyana’ya giden bir Sayın Bakanımız, şehrin büyüklü küçüklü satış mağazalarının bulunduğu Mariahilfer caddesindeki bir alışveriş merkezinde, yürüyen merdivenin açılışını yapar.(!?)

Bir alışveriş merkezinin, bir süpermarketin, bir yürüyen merdivenin, tamir edilen otoyolun vb. hükümet görevlilerince törenlerle açılışına Viyanalılar pek alışık değildir.

Viyana gibi bir kentte yürüyen merdiven sıradan bir araçtır; her pasajda, her iş merkezinde, her metro-nun girişinde ve çıkışında yürüyen merdivenler bulunur.

Türk Bakanın, yürüyen merdiveni hizmete açışı ilginç bulunmuş olacak ki, bir Viyana gazetesi konuyu haber yapar. Hem de 800 yataklı bir hastanenin temel atma törenine ait haberle birlikte aynı sayfada sunar.

Haberde, 2500 insanın istihdam edileceği hastanenin temel atma töreninde bir bakanın bile bulunmadığı, sadece kent belediye başkanı ve arkadaşlarının bulunduğu belirtildikten sonra Türk Bakanın yürüyen merdiven açılış yapmasının şaşkınlığı **Komik ama gerçek** sözcükleriyle verilir ve haber **Türk Bakan yürüyen merdiven açtı** başlığıyla sürdürülür.

Ne denir?.. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Fırçalayarak
Serdar Günbilen

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

Yeni Adana Gazetesi “Çağının Tanığı”

Türk basın tarihinin dimdik ayakta durmaya çalışan bir çınarı Yeni Adana Gazetesi 96 yaşında. 1918 yılında Ahmet Remzi Yüregir tarafından kuruldu.

Kurtuluş Savaşı'nda bir "Kuvay-i Milliye Karargâhı" olarak görev yapan, çağının tanığı Yeni Adana Gazetesi'ni 1958'den beri gazetenin başında bulunan Çetin Remzi Yüregir ile konuştuk.

Yeni Adana Gazetesi'nin 96 yılı nasıl geride bıraktığını anlamak için önce kurucusu Ahmet Remzi Yüregir'i tanımak gerek. Ahmet Remzi Yüregir, Adana Öğretmen Okulunu bitirip, mesleğine başladığı yıllarda İmparatorluğun yıkımına neden olacak Büyük Savaş patlak verir ve yedek subay olarak silah altına alınır. 25 Aralık 1918'de

Yeni Adana Gazetesi'nin kurucusu Ahmet Remzi Yüregir

Yeni Adana gazetesinin 5 Ocak 1929 sayısı (5 Ocak Adana'nın kurtuluş günü)

yedek subay arkadaşı Avni Doğan ile birlikte Adana isimli bir gazete çıkarmaya başlar. İşgalin geçici olduğunu, vatan topraklarının yeniden özgürlüğüne kavuşturacağını vurgulamaktır amaçları. Avni Doğan Bey'in başyazıları kaleme aldığı Adana'nın ömrü kelebeklerinki kadar olur. Sadece 7 gün çıkar. İşgal kuvvetleri kastedilerek, "Eşeğin kuyruğu halen elimizdedir..." diye bir ibare kullanılınca işgal komutanlığı gazeteyi kapatır. Avni Doğan işgal bölgesinden sürülür, Ahmet Remzi Yüregir de bir kadın çarşafına bürünerek kendisini kent dışına atar. Asıl mücadele bundan sonra başlayacaktır.

Adana'da başlattığı mücadeleyi sürdürme kararlılığında olan Ahmet Remzi Yüregir, bir süre Niğde'

İşgalin geçici olduğunu, vatan topraklarının yeniden özgürlüğüne kavuşturacağını vurgulamaktır amaçları.

de bir süre Kayseri' de daha sonrada bugün Adana'nın ilçeleri olan Pozantı ve Karaisalı'da Yeni Adana adıyla çıkarmayı sürdürür gazeteyi. Artık, bu sırada örgütlenmiş olan Kuvay-i Milliye'nin temsilcisi durumundaki Müdafai Hukuk Cemiyeti'nin sözcüsü, yayın organıdır. Ama işgal altında olan Adana'da dağıtımı yasaktır.

“Bize gelen anılardan biliyoruz ki Fransız makamlarının altın para vererek toplattığı ve ağır cezalar verdiği; bir mücadele ve direniş gazetesi- dir Yeni Adana. Verdiği haberlerle, yazılan makalelerle Kuvay-i Milliyeci cephele- ri güçlendirir, kurtuluş heyecanının sürmesini sağlar. İşgalden sonra Türkiye ne olacaktır, eğitim nasıl olacaktır gibi bir çok tartışmaları da açar.”

Anadolu Ajansı'nın ilk abonelerinden biridir ve telgrafla alınan haberler içinde dış haberler de vardır.

Kurtuluştan sonra

Yeni Adana Gazetesi, Kurtuluş Savaşı sorası çok sıkıntı yaşasa da yayıncılık anlayışını değiştirmez. Yeni bir devlet kurulmuş, devrimler yapılmış, yeni bir toplum yaratılmıştır. Bu zorlu süreçte sivrile sivrile 40'lı yıllara kadar devam eder. Çok partili

döneme geçiş sonrası Ahmet Remzi Yüreğir 1946-47 yılları arasında Seyhan Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girer.

“Babam Kuvayı Milliyeci, devrimci ve cumhuriyetçi yönünü gerek grup gerekse genel kurulda partisinin eksik gördüğü yönlerinin de tamamlamak suretiyle mücadelesini sürdürüyor. Laiklik konusunda babamın son derece titiz olduğunu da bilirim. Hatta, ilk irtica hareketlerinin başlangıcında karşı duran babamın gazetelerde boy boy fotoğrafları çıkardı ve tehdit dolu mektuplar gelirdi.”

Ahmet Remzi Yüreğir'in ölümü

Ahmet Remzi Yüreğir 7 Ekim 1951 günü İstanbul'da geçirdiği bir trafik kazası sonucu vefat edince gazeteyi üç kardeş devralır. Aydın Yüreğir 1958 yılında ayrılır. Çetin Yüreğir, ağabeyi Yalçın Yüreğir ile devam eder. Askerlik süresi dışında gazetenin başında (bugün de dahil) olan isim Çetin Yüreğir'dir. Yaşamını da gazetecilik yaparak kazanır. (Mühendis olan Yalçın Yüreğir, öğretim üyeliği yapıyor.)

Peki sonrası ne olacak?

Çetin Yüreğir'in iki kızı, Yalçın Yüreğir'in bir oğlu bir kızı var..

“Gazete bir ticari işletme olmadığı için çocuklarımız yaşamlarını farklı alanlardan sağlıyorlar. Günlerin neler getireceğini bilmiyoruz ama mücadele- miz sonuna kadar sürecek. Çocuklarımız da bu mirasa sahip çıkacaklardır.”

Yeni Adana'nın öz gelirleri; abo-

Ahmet Remzi Yüreğir

Yeni Adana
Gazetesi'nin
1958'den beri
başında bulunan
Çetin Remzi
Yüregir

nelik, ilanlar ve reklamlar.

“Medya özgürlüğünün temeli, ekonomik özgürlük. Gazetecilikte bunun dışında başka bir şey olamaz. Belirli bir siyasi görüşün paralelinde yayın yapan bir gazete olmamıza rağmen karşıt görüşlerden ilanlar da gelirse yayımlarız. Ahlâk ve etik kuralları dışında o ilanı kim vermiş diye ilanların girmemesi diye bir şey söz konusu değil. Özellikle biz değil de ilan verenler seçici oluyor.”

Mali yönden çok sıkıntılı

İlk günden bu güne hep maddi sıkıntı çeken bir gazete olmuş Yeni Adana.

“Özgün gelirleriyle bir kamu kurumu gibi çalıştığımız için çalışanlarımız da dahil sıkıntı çekiyoruz. 12 kişiden oluşan bir kadromuz var. Zorluk demiyorum, bu bir sorumluluk. Çalı-

şanların sosyal güvencelerini sağlamak, belli bir maaş ödemek zorundasınız. Mali sıkıntılarımız aslında Demokrat Parti dönemine uzanıyor.

1950-60 yılları arasında kağıt veremediler. Resmi ilanları da yandaşlarına veriyorlardı. Gayrimenkul satışlarına zorladılar. Şu anda gazetenin ofisi olan binanın kat karşılığı aldığımız en değerli yerlerinden olan katı gazeteyi yaşatmak için satmak zorunda kaldık. Yani o dönemin etkileri hâlâ sürüyor.”

Dayısı Fazıl Hüsnü Dağlarca

Dayısı Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın da ilk hikayesini Yeni Adana'da yayımlatır.

“Dayımın “Çukurova Koçaklaması” kitabında yer alan pasajını da yıllıklara koyarım her zaman. Çünkü

farklı kişilerin ağzından Adana'daki işgal günlerini, Çukurova'nın kurtuluşunu anlatır. Ve o pasaj 5 Ocak Meydanı'ndaki anıtta da yer almaktadır."

Gazetesini bırakma şansı olmadı.

Robert Koleji mezunu olan Çetin Yüreğir, baba mirasından ziyade bir emanet olarak kabul ettiği için bırakmaz Yeni Adana Gazetesi'ni.

"Bu bir görevdi. Gazeteyi geliştirmek, anlamlı kılmak ve örnek olmakta görevimiz. Bazı şeyleri kabul etmez buranın anayasası. Yazmak ve okutmaktır sunduğunuz hizmet.

Gazeteyi ticari ilişkiler için kullanamazsınız. Bir şahsiyeti vardır gazetenin. Biz, okurumuza görevimizi nasıl yerine getiririz sorumluluğunu taşıyoruz."

Yeni Adana Ekleri

"Aralıksız 7 yıl almanak çıkardık ama ekonomik sıkıntılar nedeniyle

"...Gazeteyi ticari ilişkiler için kullanamazsınız. Bir şahsiyeti vardır gazetenin. Biz, okurumuza görevimizi nasıl yerine getiririz sorumluluğunu taşıyoruz."

son iki yıldır çıkaramıyoruz. Tarım ekimiz "Çukurova Deltası" 10 yıldır devam ediyor. 2000 yılından beri 40' in üzerinde tarımsal ve gündeme dair konularda düzenlediğimiz toplantılara da ara vermek zorunda kaldık."

Kurulduğu günden beri ilkelere taviz vermeyen Yeni Adana Gazetesi tüm sıkıntılarına karşın direnmiyor.

"Bir gün hitap ettiğimiz kitlede, bu gazete bu kadar yıldır bizim için ne yapıyor diye farkındalık oluşacak diye bekliyoruz. Seçici olan okurun gazetesine sahip çıkması çok da zor değil. Biraz duyarlılık yeterli."

Günlük 1000 tiraj

Yeni Adana Gazetesi. Okura abonelik sistemiyle ve bayi satışlarıyla ulaşıyor. İnternet sayfası da güncelleniyor sürekli olarak.

Ödülleri

Toplumuna uzun süre hizmet eden, toplumun dinamiklerinde etkili olan gazetelere verilen bir ödül olan "Dünya Basın Başarı Ödülü"nü 1965 yılında alan Yeni Adana Gazetesi 1996 yılında da Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Basın Özgürlüğü ödülünü aldı.

Özellikle yeni neslin kaynak olarak da yararlanması amacıyla son on yıla kadar oluşturulan arşivi Çukurova Üniversitesi Kütüphanesi'nde.

Asıl arşiv ise Milli Kütüphanede...

semaerdogan@butundunya.com.tr

Kültür Dünyası

Yaşar Öztürk

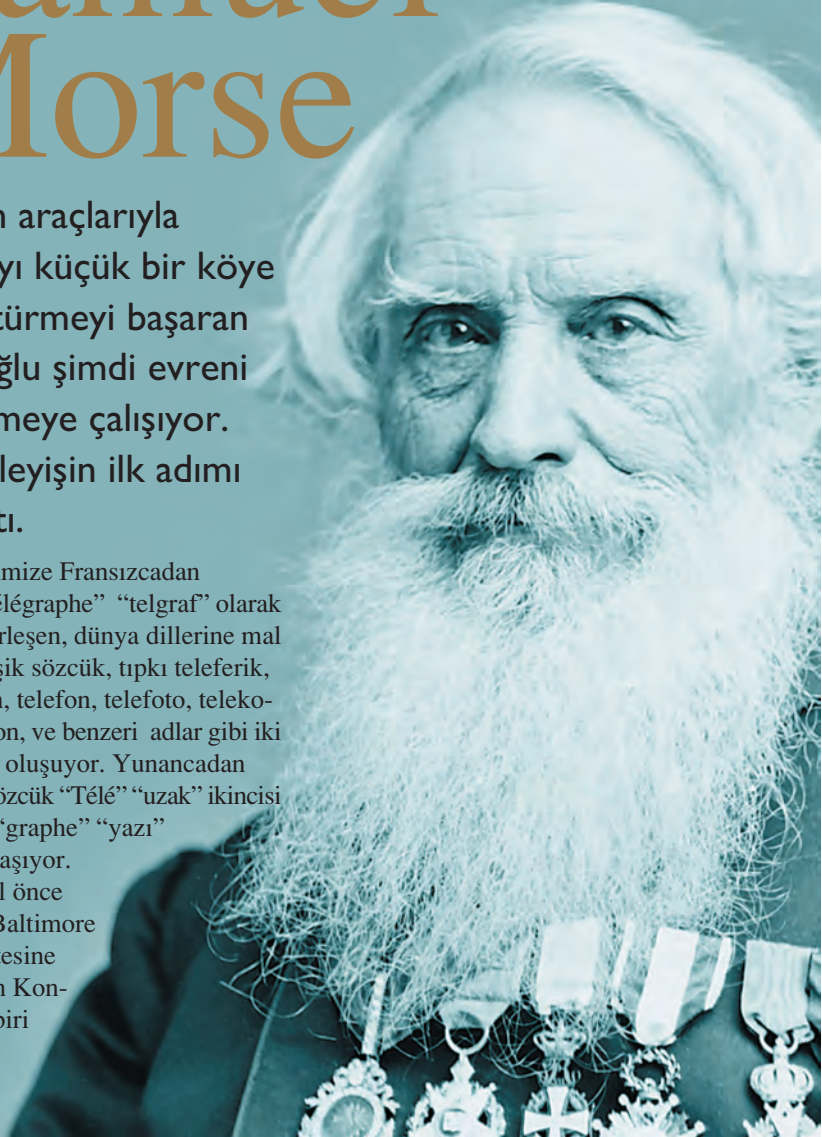
Dünyayı küçük bir köye dönüştüren
buluşun resmi babası

Samuel Morse

İletişim araçlarıyla
Dünyayı küçük bir köye
dönüştürmeyi başaran
insanoğlu şimdi evreni
küçültmeye çalışıyor.
Bu ilerleyişin ilk adımı
telgraftı.

D ilimize Fransızcadan
“télégraphe” “telgraf” olarak
yerleşen, dünya dillerine mal
olan birleşik sözcük, tıpkı teleferik,
televizyon, telefon, telefoto, teleko-
münikasyon, ve benzeri adlar gibi iki
sözcükten oluşuyor. Yunancadan
gelen ilk sözcük “Télé” “uzak” ikincisi
Yunanca “graphie” “yazı”
anlamını taşıyor.

170 yıl önce
ABD’de Baltimore
Post gazetesine
başkentten Kon-
gre muhabiri

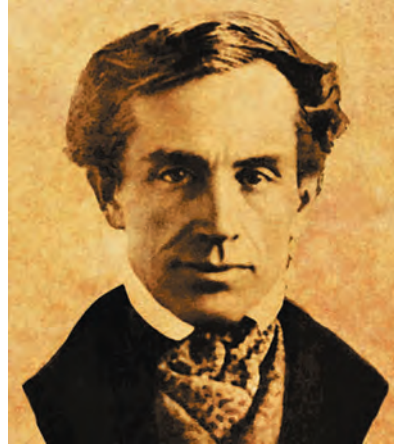
şu telgrafı gönderdi: “Saat 13:00. Temsilciler Meclisi’nde Oregon sorunuyla ilgili bir oylama yapıldı. Hazırlanan tasarı reddedildi. Evet oyu 79, hayır oyu 86.”

Bu tarihi bir gelişmeydi. Gazeteler bildirişimde yeni bir dönemin başladığını duyuruyordu: “Artık Dünya Küçüldü!”

Çok geçmeden İngiltere’de bir gazeteye telgrafla ilk haber ulaştı. Muhabir Windsor Şatosu’ndan bildiriyordu: “Kraliçe Victoria doğum yaptı ve oğlu Prens Albert dünyaya geldi!” Saat 7:50’de gerçekleşen doğumun haberini manşetine taşıyan gazete ise 40 dakika sonra baskıdan çıktı ve halk bir kaç saat içinde haberdar oldu.

Dünyayı küçük bir köye döndüren buluşun resmi babası Samuel Morse’du ve buluşunun boy göstermesini istediği ilk yerlerden biri de İstanbul’du. Buluşuna destek için saraya gönderdiği arkadaşı Chamberlain, kullanabileceği galvanik bir bataryası olan Hamlin’le deneme yaptı. Aksaklıklar oldu. Osmanlı hükümetine güvenle sunulacak bir düzenek için Chamberlain Viyana’ya dönerken Tuna vapuru alabora oldu. Chamberlain ve dolayısıyla telgrafın İstanbul umudu boğuldu.

Sert mizaçlı coğrafyacı Samuel Morse, 11 çocuk sahibi bir papaz babanın, yaşamayı başaran üç çocuğundan biriydi. Resim yapmaya düşküncüydü. Üç yaşında okula, yedisinde yüksek okula, ondördünde Akademiye kabul edildi, 18 yaşında üniversite-

Samuel Morse’un buluşunun boy göstermesini istediği ilk yerlerden biri de İstanbul’du.

den mezun oldu.

Babasının karşı çıkışına aldırmadı, kendini sanata adadı. Resim tutkusu ile İngiltere’ye gitti. Tarihsel olayları ve efsaneleri konu alan büyük boyutlu tablolar yaptı, ödüller kazandı.

Ülkesine geri döndüğünde sanatın değil sadece porte ressamlığının, satıcılığının para ettiğini üzülenek fark etti. Bekleyerek portre siparişlerinin gelmeyeceğini görünce de gezgin ressam oldu. Kardeşi Sidney ile yangınlar için basınçlı tulumla yaptı. Buluşun patentini aldı. Ancak buluş para getirmedi. Bir taşı ya da mermeri 3 farklı boyutta yontabilen mermer kesme makinesi icat etti, fakat bunun patentini alamadı. Çünkü yıllar önce

benzer bir buluş vardı ve patenti o buluşun sahibi almıştı. 1826'de Ulusal Güzel Sanatlar Akademisi'nin kurulmasına öncülük etti ve ilk başkanı oldu.

New York Üniversitesi Resim ve Heykel Bölümü profesörlüğüne getirildi. İlk kez burada portre çizimine ara verip, telgraf çalışmalarına başladı. Morse, sanata olduğu kadar bilim ve tekniğe de düşkündü. 1832'de okyanus yolcuğu sırasında elektrik ve elektromıknatıs konusunda son gelişmelerin anlatılmasına kulak misafiri oldu. Joseph Henry'in 1,5 kilometrelik uzunluğunda bir tel boyunca güç geçirmeyi başardığından söz ediliyordu. Bir bataryadan sağlanan güç ile telin öteki ucundaki bağlı mıknatıs zili çaldırabiliyordu. Zihninde beliren düşünceleri hemen gemide meraklı gözlerin altında çizgilere döktü. Gemi kıyıya vardığında kendisini bekleyen kardeşlerine sarılırken aklın-

dan geçenleri anlattı. Ancak buluşunu gerçekleştirecek parası yoktu.

Aslında Joseph Henry, 1831'de Princeton Üniversitesi'nde hâlâ sergilenen telgrafın çalışan ilk örneğini yapmıştı. Bilimsel buluşların tüm insanlığın malı olduğuna inanan Henry icadına patent almadı ama bu konuda bilimsel makaleler yayımlandı.

1836'da Morse çalışan ilk telgraf örneğini bitirdi. İlk taslak 13–14 metre gibi çok kısa uzaklıkta çalışıyordu.

Morse ilk telgraf hattını, ancak bir yıl sonra kurabildi. İlk deneme, üniversitenin jeoloji salonunda yapıldı.

1836'da Morse
çalışan ilk telgraf
örneğini bitirdi. İlk
taslak 13–14 metre
gibi çok kısa uzaklıkta
çalışıyordu.

Morse'un yaptığı ilk telgraf makinesi

Bir arkadaşı, tellerden salona ulaşan mesajı salondakilere okudu: "Dünya dikkat..."

Buluşunu toplumun yararına sunabilmek için büyük parasal kaynak arayışında olan Morse, sonunda aradığı desteği buldu. Amerikan Kongresi 1842 yılının son günlerinde 6 oy farkla Morse'a, Baltimore ile Washington arasında yaklaşık 60 km.lik bir uzaklığa direkler arasında gerilen demir teller ile hat kurması için 30.000 dolar vermeyi kabul etti. Kabloların maliyeti sadece 10.000 dolardı. Direklerde yalıtman olarak cam kapı tokmakları kullanıldı.

Morse telgraf hattını kurmak için verdiği savaşın daha fazlasını bu kez ön yargılı ve batıl inanışlı kişilere karşı sürdürmek zorunda kaldı. Bazı kişiler telgraf hatlarının topraklarından geçmesini istemezken, kimileri de elektrik yüklü tellerin kendilerine zarar vereceğini, uğursuzluk getireceğini söyleyerek karşı çıkıyordu. Kötü hava

koşullarından, ekinlerin az ürün vermesine akla ve başa gelen her türlü olumsuzluktan "telgraf" sorumlu tutuluyordu.

Tüm engelleri aşan telgraf 24 Mayıs 1844 günü ilk haberi taşıdı. Dönemin önde gelen adları Washington'daki Yüksek Mahkeme binasında toplandı. Kentler arası haberleşme yapılacaktı. Morse'un Baltimore'daki Alfred Vail'e göndereceği sözü Anne Allsworth, İncil'den seçti: "Ulu Tanrı Neler Yarattı?"

Anında yanıt geldi: "Ulu Tanrı Neler Yarattı?"

Amerikan Hükümeti telgrafın patentini 100.000 dolara almak istedi ancak Kongre tasarıya ilgi göstermedi. Morse'un telgraf tekniğine belki de en özgün katkısı alfabedeki harflerin nokta ve çizgilerden oluşan bir mesaja dönüştürülmesine olanak sağlayan ve günümüzde de kullanılmakta olan adıyla anılan "Morse Kodu"nu geliştirmesiydi. Bugün bile çok yaygın olarak kullanılan, "Send Out Succour (Yardım gönderin)", "Save Our Ship

Abdülmecit

(Gemimizi kurtarın)”, “Save Our Soul (Canımızı kurtarın)” gibi çeşitli açılımları olan uluslararası yardım çağrısı S.O.S “üç nokta, üç çizgi, üç nokta” Morse alfabesine dayanmaktadır.

Abdülmecid, Morse’un buluşunu ve gelişimini yakından izliyordu. Padişahın ilgisini bilen ve İstanbul’da jeoloji araştırmaları yapan Amerikalı bilim adamı Lawrence Smith, Morse’dan bu aletin iki örneğini getirtti. Üç gün araçlarla deneme yapan Smith, araçlardan birini tahtın bulunduğu odaya, diğerini sarayın uzak bir yerindeki odaya kurdu. İki uçtan da mesaj alınıp gönderildi. Daha sonra, Padişahın isteği üzerine sarayda, hükümetin üst düzey memurları için bir gösteri yineleni.

Abdülmecid, Morse’a verilmek üzere kendi imzasını taşıyan bir teşekkür belgesi ile değerli taşlarla bezenmiş bir nişan gönderdi. Morse da:

“Sultan Abdülmecid, bu nişanı ve kutlamasıyla buluşumun değerini anlatan Avrupalı ilk büyük insan olmuştur” yanıtıyla padişaha telgrafa benzeyen bir araç gönderdi.

Savaş alanında telgraf ilk kez Osmanlı topraklarında kullanıldı. Kırım Savaşı’nda Ruslara karşı Osmanlı’nın yanında yer alan Fransa ve İngiltere, İstanbul-Varna-Kırım arasında deniz-altından kablo döşeyip Şumnu-Ruşçuk-Bükreş istasyonlarına bağlanarak Avusturya’ya kadar iletişimi sağladı.

Matbaa için üçyüz yıl bekleyen Osmanlı telgrafa karşı sırtını dönmedi.

Morse’un New York Central Park’taki heykeli

Sadrazam Kıbrıslı Mehmet Ali Paşa, Fransızlara İstanbul-Edirne, Edirne-Şumnu arasında telgraf hattı kurdurdu. Soğukçeşme’de bir telgraf merkezi açıldı. İlk telgraf iletişimi, 10 Eylül 1855’te yapıldı.

Morse rahat nefes alacağını düşünürken kendini tarihe “O’Reilly v. Morse ya da Telgraf Patent Davası” olarak geçen zorlu bir hukuk savaşının içinde buldu. 1854’te Yüksek Mahkeme, patent hakkını Morse’a verdi. Büyük servet kazanan Morse eğitim kuruluşlarına bağışlar yaptı.

1872 yılında hastalandı. Doktor sırtına parmak vuruşları ile dokunarak muayene ediyordu.

Doktor: “Bu da doktorların telgrafı”, dedi. Morse: “Ne güzel bir telgraf!” diyebilirdi. Bu onun son sözleri oldu. Gözlerini hayata yumdu. Telgraf sesleriyle ebedi uykusuna yattı. •

yasarozturk@butundunya.com.tr

Sinan, gerçek bir yaşamöyküsü değil, bir ustanın bir ustaya biçtiği düşsel bir yaşamöyküsü. Mimar Sinan'ın doğduğu, çocukluğunu yaşadığı topraklara yaklaşık 450 yıl sonra sürgün giden Abidin Dino, Sinan üstüne düşüyor, düşünüyor: "Sinan'ın Ağırnas'ta doğup devşirilmesi, İstanbul'a gelmesi, bin bir serüvenden ve savaştan sonra, Süleymaniye'yi, Selimiye'yi gökyüzüne nakşetmesi, bir su damlasının gökyüzünden kopup belirli bir noktaya düşmesi kadar kaçınılmaz mıydı?"

ABİDİN DİNO

SİNAN

BİR DÜŞSEL YAŞAMÖYKÜSÜ

Ara Güler'in fotoğraflarıyla

ANLATI

❤️
CAN

4.
BASKI

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Paris'in Baron Osman'ı

Ülkemizde, yaşanabilir kentlere duyulan özlem hiç bitmez. Konu gündeme geldiğinde ise Avrupa'dan örnekler verilir.

Paris, Londra, Brüksel, Amsterdam, Berlin, Madrid, Prag, Brügges vb kentleri ziyaret edenlerin, buralardan nasıl etkilendiğini, anlatmakla bitiremedikleri izlenimlerinden anlıyoruz. Ama o çok beğenilen bazı Avrupa kentlerinin nasıl ortaya çıktığını, kuruluş felsefesini de bilmek gerekiyor.

Bunun için de söz konusu kentlerin tarihi iyi araştırılmalı, resmi metinlere alternatif tezler de dikate alınmalıdır.

Georges Eugène
Haussmann

Avrupa ve dünya tarihinde, bir kentin tamamen yıkılıp yenisinin inşa edildiği en iyi örneklerden biri de Fransa'dadır. Bu ülkenin başkenti Paris'in yenilenmesinde, daha doğrusu Yeni Paris'in

ortaya çıkışında, belediye başkanlığına soyunmuş insanların bilmesi gereken önemli ayrıntılar ve olaylar var. Yeni Paris'in mimarı, Haussmann olarak yazılan, ama Osman diye okunan, bu nedenle de çoğu kişinin Türk mü sorusunu sorduğu bir validir.

1809 yılında Paris'te doğan Georges Eugène Haussmann, Napolyon Bonaparte'in önemli subaylarından birinin oğludur. Birçok kente valilik yapan Haussmann'ın, 3. Napolyon tarafından 1853 yılında, Seine bölgesi valiliğine tayin edilmesi hem kendisinin hem de kentin kaderini değiştirecektir. Kentin sadece valisi değil, aynı zamanda belediye başkanlığı görevini de yürüten Haussmann, Paris'i, 1853-1870 arasında tam 17 yıl yönetmiştir.

İmparator 3. Napolyon'un ve 2. Cumhuriyet yönetiminin tüm gücüyle desteklediği Haussmann'ın devraldığı Paris, dar sokakları, açıktan akan la-

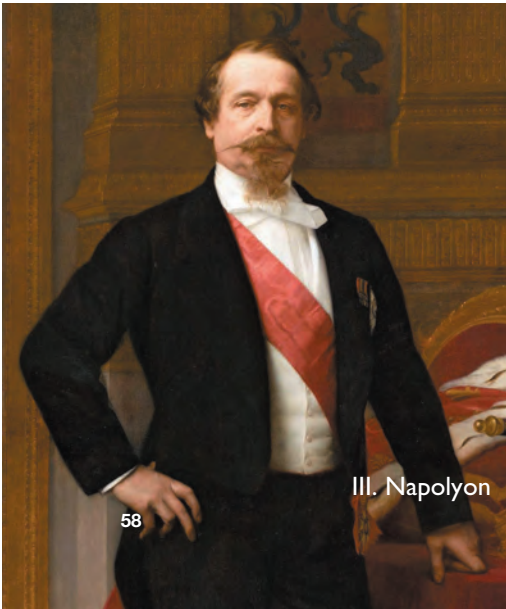
ğimleri, çok eski evleri ve yoksul halkı ile tam bir ortaçağ kenti görünümündeydi.

Parisliler ise dünyanın seyrini değiştiren 1789 Fransız İhtilali ile birlikte, işbaşına gelen tüm iktidarlara karşı yürüttükleri direniş ile dikkati çekmeye başlamıştı. İhtilalden, 1848'de Paris Komünü'ne kadar sürekli olarak ayaklanmaların, protestoların, gösterilerin merkezi haline gelen bu kentin devrimci ve isyankâr ruhu, ülkeyi yöne-

İmparator 3. Napolyon Paris'in devrimci ve isyankar ruhunu yok etmek için yeni bir Paris kurulması anlayışı ile harekete geçen ilk yöneticidir.

tenleri çok rahatsız ediyordu. İmparator 3. Napolyon ise bu ruhu yok etmek için yeni bir Paris kurulması anlayışıyla harekete geçen ilk yöneticidir. Asıl hedef bu olsa da, resmi söylemde, "Kötü yaşam koşullarından, sefalet, pislik ve bunların yol açtığı salgın hastalıklardan, polislin giremediği sokaklardaki çetelerden, yüksek suç oranından çok çekmiş, eskimiş, tükenmiş *Paris'in Modernizasyonu*" ifadesi kullanılacaktır.

Yine resmi kaynaklara göre, 3. Napolyon'un Londra ziyareti bir dö-

III. Napolyon

nüm noktasıdır. Endüstri devrimi ile birlikte kentsel dönüşüm süreci yaşayan, çok ciddi ve radikal bir değişim geçiren Londra'nın yeni görünümünden etkilenen Fransa İmparatorunun, ülkesine döner dönmez Yeni Paris için düğmeye bastığı söylenir.

Paris'teki ayaklanmaları basturmak, gösterilerin önüne geçmek gerçekten kolay değildi. Güvenlik güçlerinin müdahalesine karşı büyük bir direnişin olduğu ayaklanmaları sonlandırmak çok uzun zaman alıyordu. Çünkü kentin daracık sokaklarının girişine, küçük meydanların çevresine, Seine nehrinin üzerindeki köprülere barikatlar kuran halk, güvenlik güçlerini buralara sokmuyordu. Ayrıca küçük meydanlara açılan sokakların girişlerindeki demir halkalara gerilen kalın zincirlerle atlı askerlerin ve arabaların geçişi de engelleniyordu. Kısacası güvenlik güçleri kolay hareket edemiyordu.

Fransa'da, kilise, iktidar ve köylüler sadece Fransız ihtilali öncesinde değil, sonrasında da, halk kavramı

Haussmann'ın devraldığı Paris, dar sokakları, açıktan akan lağımaları, çok eski evleri ve yoksul halkı ile tam bir ortaçağ kenti görünümündeydi.

içinde yer almazdı. Halk denildiğinde ise akla, başta Parisliler olmak üzere, büyük kentlerde yaşayan esnaf, işçiler, yoksullar geliyordu. Halk, düzene karşı başkaldırının adıydı aynı zamanda.

İmparatorluk dönemi, halkın terbiye edilmesi, kontrol altına alınması, isyanlarının bitirilmesi için atılan adımlarla doludur. İşte Paris'in yeniden

İmparatorluk dönemi, halkın terbiye edilmesi, kontrol altına alınması, isyanlarının bitirilmesi için atılan adımlarla doludur.

inşası, bu adımların en önemlisi ve güçlüsüdür.

Paris'in yeniden inşasının bir başka nedeni ise nüfusun büyük bir bölümünü oluşturan işçileri, esnafları, zanaatkarları, yoksulları kentten uzaklaştırmayı hedeflemesidir. Sahiplerinden satın alınan ya da karşılığında bir daire verilen, içinde kanalizasyon, gaz ve su bulunan, geniş dairelerden oluşan, "Burjuva Evleri" adıyla anılan 5-6 katlı binalar kentin her yerinde bu nedenle yükselmeye başlamıştır. Burjuva Evleri, sahip olduğu örnek mimari ve uyumlu dış cephe tarzıyla da öne çıkıyordu.

İşçilerin yoğun yaşadığı De la Chapelle ve Montmartre kasabalarını da Paris'e bu nedenle ekleyen Haussmann, söz konusu bölgelerdeki evleri yıkarak, Burjuva Binalarını inşa etmiştir. Proje kapsamında 20 bin ev yıkılarak yerine 40 bin "Burjuva Evi" denilen binalar yapılmıştır. Söz konu-

su binalar, bugün Paris'teki genel görünümünü oluşturmaktadır.

Evet, yeni yapılan binalarda toplumun her kesiminden insanlar vardır, ama bunların birlikte yaşaması uzun sürmeyecektir. Daha ilk günden yoksulların kentten dışlanmasının hemen olmayacağını bilen Haussmann, uygulanacak yüksek kira ve ev fiyatları politikası sayesinde halkın yavaş yavaş banliyölere ya da kentsel dönüşüm dışında tutulan semtlere gitmek zorunda kalacağını biliyordu. Ayrıca yüksek tutulacak vergiler, su, gaz, elektrik ve toplu taşımacılık fiyatlarıyla da, Paris herkesin yaşayabileceği bir kent değildir mesajı verilmesi, Haussmann'ın hesapları arasındaydı. Bu politika ve Yeni Paris'in inşası, Haussmann'ın ardından da devam etmiş, sonraki yüzyıllarda zaman zaman kesintiye uğrasa bile, günümüze kadar gelmiştir. Paris kent merkezi ve birkaç yakın banliyö günümüzde üst düzey gelir gruplarından insanların yaşam alanı

haline dönüşmüştür. Dar gelirli olanlar ise bugün kentin özellikle kuzey ve doğu banliyölerinde yoğunlaşmıştır.

Yeni Paris'i kurma projesi Haussmann'ın gözünü o kadar karartmıştır ki, doğduğu evin yıkılmasına bile izin vermiştir. Görevde olduğu süre boyunca Başkent Paris'i büyük bir şantiyeye dönüştüren Ha-

Paris, İtalyan Bulvarı

1910 yılında Seine nehri taşmış
20 bin evi su basmıştır.

ussmann'ın projesi, genişliği 50 metreyi aşan bulvarlar, caddeler ve sokaklar ile bunların açıldığı devasa meydanları öngörüyordu. Seine nehrinin üzerine köprüler, tren istasyonları, yeni mezarlıklar, parklar, ulaşımı kolaylaştıracak tren yolu ile kentin akciğerleri olacak Boulogne ve Vincennes bölgelerinde iki orman alanı, projenin önemli unsurları arasındaydı. Projede, ayrıca kent içinde ormanlık alanları da olan devasa 4 park ile irili ufaklı bahçeler de düşünülmüştü. Ama projenin özü, kentin kuzeyden güneye, doğudan batıya uzanan iki hat üzerinde yeniden kurulmasıydı.

Alt yapıya da büyük önem verilen projede, çok geniş kanalizasyon tünelleri, taşma tehlikesinin baş gösterdiği dönemlerde Seine nehrindeki fazla suyu da tasfiye edilecek şekilde planlanmıştı. Bu nedenle de, birçok, sokak, bulvar ve cadde, kentin altında da düzenlen-

mişti. Ancak sistemin yeterli olmadığı 1876 ve 1910 yıllarında görülmüştür. Bu yıllarda Seine Nehri tüm hesapları alt üst edecek oranda taşmıştır.

1910 yılındaki taşkında, 20 bin evi su basmış, kentin sokaklarında ulaşım kayıklarla sağlanmıştır. Son taşkının ardından sistem elden geçirilerek yenilenmiş, daha sonraki yıllarda sorun yaşanmamıştır. Mühendis Eugène Belgrand, bu konuda Haussmann'ın en önemli yardımcısıdır. Belgrand, bugün uzunluğu yüzlerce kilometreyi bulan kanalizasyon ve su tasfiye kanallarını Paris'e kazandırmıştır. Ayrıca uzunluğu 600 kilometreyi bulan içme suyu hattına imza atmıştır.

Haussmann'ın Yeni Paris'i kurma projesine dönemin Fransa hükümeti, 2 milyar 115 milyon Frank harcamıştır. Haussmann, masrafları karşılamak için ise 1853'de başlayarak 1869 yılına kadar 232 milyon Frank vergi top-

Haussmann görevden alınana kadar Paris'in imarının %65'ni tamamlamıştı.

lamayı başarmıştır.

Yeni Paris projesine yönelik tepkiler 1870 yılına gelindiğinde üst düzeye çıkmıştı. Belediyenin yıllık bütçesinin 2 katına ulaşan harcamaların yükü kaldırılamaz hale gelmişti.

Ayrıca kentin daha geniş bir coğrafya üzerine yayılması, bazı bölgelerin çok değer kazanması, ortaya çıkan ranttan faydalanan kesimi büyütmüş, spekülasyon iddiaları tüm ülkeye yayılmıştır. Kamuoyunda artan tepkilerden bunalan hükümet, muhalefetin Paris projeleriyle ilgili olarak Mecliste araştırma yapılmasını istemesi üzerine, Haussmann'ı görevinden almıştır.

Haussmann'ın sonunu hazırlayan önemli nedenlerden biri de, Yeni Paris projesini Fransa'nın tüm büyük kentlerine yayma ısrarı olmuştur.

Görevden alınana kadar yüzde 65'ni tamamladığı Yeni Paris projesi

Haussmann'ı sadece ülke ve dünya tarihine kaydetmekle kalmamış, büyük sevinçler de yaşatmıştır. Örneğin, 1867'de Güzel Sanatlar Akademisi üyeliğine seçilmiş, yine aynı yıl İmparator 3. Napolyon tarafından Baron unvanı verilmiştir.

Görevden alındıktan sonra, bazı bankaların ve büyük kuruluşların yöneticiliğini yapan Baron Haussmann, 1877'de Korsika Milletvekili seçildi. Bu görevini 1881'e kadar sürdüren Yeni Paris'in mimarı, yıkılmasına izin verdiği doğduğu evin bulunduğu sokakta yapılan yeni bir binada, 1891 yılında hayata veda etti.

Günün birinde Paris'e giderseniz ya da daha önce gittiyseniz, kentin güzelliklerine, açmaya çalıştığım bu pencereden de bakarsanız, izlenimleriniz farklı olur diye düşünüyorum. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Su Sağlıktır

Pek çok insan, gece boyunca sık sık tuvalete kalkmamak için, uyumadan önce hiçbir şey içmek istemediğini söyler. Gece sık sık tuvalet için kalkan bir hasta da, doktoruna bunun sebebini sorduğunda, hiç bilmediği çok ilginç yanıtlar aldı. »

Çeviri: SABRİYE AŞIR

**Yalnızca su
ile daha sağlıklı
bir yaşam
mümkün**

Kardiyolog doktor, hastasının bu sorusuna karşılık, “Siz ayakta dururken, yerçekimi suyu vücudun en aşağıdaki kısmında tutar ve bu da ayaklarınızın şişmesine neden olur. Uzandığınızda, vücudunuzun alt kısımları (özellikle ayaklarınız) böbreklerinle aynı hizaya gelir, böylelikle de böbreklerin suyu süzmesi ve atması kolaylaşır.” açıklamasını yaptı.

Sonra da ‘su içmenin incelikleri’ni anlatarak devam etti:

“Özellikle belirli bir zamanda içmek, suyun vücudunuz üzerindeki etkinliğini artırır:

- Uyandıktan sonra iki bardak su içmek, iç organlarınızı harekete geçirir.
- Yemekten yarım saat önce bir bardak su içmek, sindirimi kolaylaştırır.
- Duş öncesi içeceğiniz bir bardak su, kan basıncınızı düşürmeye yardımcı olur.
- Uyumadan önce bir bardak su içmek, felç ve kalp krizi

riskini azaltır. Ayrıca, bacak kramplarını da önlemeye yardımcı olur. Çünkü bacak kasları gerildiklerinde sıvıya ihtiyaç duyuyor ve yeterince sıvı alınmadığında ağrıyla uyanmak kaçınılmaz oluyor.”

AÇ KARNA İÇİLEN SUYUN İYİ GELDİĞİ BİRÇOK HASTALIK VAR

Bir diğer uzman, Endokrinolog Doktor Ghada Haddad da, Japonya’da son dönemde yaygın biçimde başvuru alan ‘su tedavisi’nin yararlarını dile getiriyor. Yapılan bilimsel testlerle de, su tedavisi sayesinde pek çok hastalıkla başa çıkmanın mümkün olduğu belirtiliyor.

Araştırmalara göre, doğru zamanda su içmekle; baş ağrısı, vücut ağrıları, kalp çarpıntısı, epilepsi, bronşit, astım, gastrit, obezite, verem,

Yapılan bilimsel testlerle de, su tedavisi sayesinde pek çok hastalıkla başa çıkmanın mümkün olduğu belirtiliyor.

menenjit, böbrek rahatsızlıkları, adet sancıları, kulak-burun-boğaz hastalıkları gibi sağlık sorunlarının tedavisinde olumlu etkiler görülüyor. Japon tıp çevrelerinin kabul ettiği bu araştırmanın, 'su tedavisi' nin yöntemi ise şu şekilde:

Sabah uyanır uyanmaz dişlerinizi fırçalamadan önce dört bardak su içmeniz gerekiyor. Sonra dişlerinizi fırçalıyorsunuz ve ardından 45 dakika boyunca hiçbir şey yiyip-içmiyorsunuz. Aradan geçen 45 dakikadan sonra, kahvaltınızı yapıyorsunuz. Kahvaltıdan sonra 15 dakika, öğle yemeği ve akşam yemeğinden sonra da iki saat boyunca, hiçbir şey yiyip-içmemeniz gerekiyor. Sabah kalkınca dört bardak su içmiyorsanız yavaş yavaş artırarak kendinizi alıştırebiliyorsunuz.

Daha sağlıklı bir yaşam vaat eden bu tedavi uygulaması sayesinde, 30 gün sonunda yüksek tansiyon sorunundan, 10 günde gastritten ve yine 30 günde şeker sorunundan kurtulmak ya da bu rahatsızlıklarınızın etkilerini

Su ile 30 günde yüksek tansiyon, gastrit ve şeker sorunundan kurtulabilirsiniz

en aza indirmek mümkün olabiliyor.

Uzakdoğu'da yemeklerle beraber çay içildiğini de hatırlatıyor Dr. Haddad ve bu tedavi yönteminin kilo verme konusunda da faydalı olduğunu ifade ediyor. •

Sporun Dünyası

Metin Gören

Platonik Bir Aşk Masalı

Adana Demirspor

Bir sevdanın dramatik öyküsü gibidir,
Adana Demirspor.

1953 yılında kazandığı Türkiye Şampiyonluğu'nun ötesinde, ligden düşme sıkıntısını, ince hesaplar yaparak toplaya çıkara, binlerce Adanalının gönlüne girmiş bir daha asla çıkmamıştır. Sevdanın adı Demirspordur, sevdalının adı zaten bellidir; Adanalı...

1940 yılında Demir-

yolu işçilerinin yüreklenerек oluşturdukları Demirspor'un yıldız topluluğuna ulaşan efsanevi kadrosu,

Yenilmez Armada lakaplı su topu takımının şampiyonlukları tekeline alması, Toros Dağları'nın önbahçesi Çukurova'nın bereketli topraklarını spor verimi yüksek bir ko-

numa getirmiştir. Ve hiç bir ülkenin takım taraftarı, Demirspor'a gönül vermişler dek öfkesini sevgiye, affediciliğe ve sonuna dek gibi sınırsız bir umut yolculuğuna çıkarmamıştır.

İşte irdelenmesi gerekli önemli konulardan biri de budur. Bugün futbolun anavatanı İngilterede bile Prömiyer Ligde barınamayan ve bir alt kümeye düşen takımın taraftarlarının hoşgörüsü; Demirspor taraftarlarının özverisi dek olamamıştır. Devlet

Mavi lacivertli ekibin varlığı, kabadayılar kenti Adana'nın oyun alanlarındaki gövde gösterisi gibidir.

lının bir anlamda onuru, gururu, aşkı, sevda türküleri yaktığı, asla vazgeç-

Adana Demirspor 1962, Kıbrıs-Lefkoşe (Yazarımız Metin Gören alt grupta, sol başta)

Demiryolları gibi ulusal bir kuruluşun, ast üst emir komuta zinciri içindeki yapının bir sihirbazlık hüneri olduğunu düşünmekteyim. Yetki organlarının iki dudağı arasına sıkıştırılmış, "Kapanın, faaliyeti durdurulsun." şeklindeki patlamaya hazır söylem bombasının pimini hiç bir yönetici çekmeye cesaret edememiştir. Çünkü; Adana-

meyeceği platonik aşkının giderek büyüyen oluşumuna kimse mani olmazdı. Demirspor, asansör takımı gibi inse de çıksa da, taraftarının yolculuğu keyiflidir ve rahatsızlık vermemektedir. Mavi lacivertli ekibin varlığı, kabadayılar kenti Adana'nın oyun alanlarındaki gövde gösterisi gibidir. Gösterinin sonuçları puan cetveline ne yazılırsa yazılınsın önemli değildir.

Adana Demirspor'un puan cetvelindeki yeri ne olursa olsun Adanalı taraftarların takımlarına olan büyük sevgisi hiç eksilmedi.

Bu bir seveda masalının platonik dünyasındaki olağan hareketleridir. Tek yanlı bir aşkın karşı yakası günün birinde sevdalisına en güzel yanıtı verecektir. Takvimlerindeki fallarda, falcı kadınların fincanlarında hep böylesi umutlar vardır.

Ülkemizin kaygan zeminlerinde, sağ-sol yapılanmaların siyasal platformlarda haklılık uğraşı verdikleri günümüzde, İtalya'nın liman işçileri takımı Livorno'nun, emekçi kardeş takım olarak ilan ettiği Adana'ya gelip dostluk karşılaşması yapması, Adana Demirspor takımının irdelenmesi gerekli bir başka cephesidir. Futbol dışı, siyasal eğilimli bir

olayın bir ayağını da Adana takımının oluşturması, Demirspor'un uluslararası paltformunda ve bir başka konumda dikkat çektiğinin göstergesidir.

Tüm bu gelişmelere karşın Adana Demirspor takımının zengin, orta sınıf ve de yoksulların bir arada soluklandığı bir kulüp

olduğunu söylememde hiçbir sakınca yoktur. Her Adanalı futbolcu için çok ayrı bir gurur kaynağı Demirspor takımında futbol oynayabilmektir. Bu onuru elli yıl önce yaşamış bu satırların yazarı, o zamanki kulüp başkanı İhsan Sabancı'nın (Sakıp Sabancı'nın ağabeyi) cömertce dağıttığı primlerden hakkını alanlardandır. O dönem bereketli toprakları işleyen ve yılda birkaç kez ürün kaldıran zengin çiftçilerin, ağaların da takımıydı Demirspor. İşte böylesine çok yönlü, önemlisi başarısı

çok az olmasına karşın sevgi potansiyeli şaşırtıcı bir takımın, geçirdiği evrim bir başka incelemenin önsözü olur diye düşünüyorum. 1959-1960 sezonunda başlayan Türkiye Profesyonel Ligi'ne mavi lacivertli takımın girişi ilginçtir. Futbol Federasyonu yetkililerinin aldığı karar gereği, bir Adana takımı olan Demirspor, bir Ankara takımı olarak lige girmiştir. İç saha karşılaşmalarını başkentte oynayan mavi lacivertli takımın çektiği sıkıntı ve oyuncuların yaşamı anlatılamazdı.

Ekonomik boyutları devlet babasının ayırdığı tahsisatın ötesine çıkamayan Demirsporlu oyuncuların, yıllarca mekanları kara trenlerin kompartımanları oldu. Soyundular, giyindiler, otel gibi kullandılar, deplasmana gidilecek kente uğrayan trenlerin arkasına vagonlarını bağlayarak ulaştılar. Ve böylesine koşulların olumsuzluğuna karşın, mavi lacivertli takım nice yıldızları Türk Futboluna hediye etmekten geride kalmadı.

Bir Muharrem Gülergin ağabeyimiz vardı, nurlar içinde yatсын. Böylesi yetenekli sporcu-yu bu ülke bir daha yetiştiremedi.

Füze Selamiler, Kartal Yaşarlar, Corallar, Ayhanlar, Özdenler, Cengizler, Yahyalar, Bedri ağabeyler, Çaçayükseller, Haşimolar, Hasanlar, Atil-

lalar, Kasap Burhanlar, Hasan Şaşlar ve de ve de Fatih Terim. Daha nice unuttuklarım başışlasınlar. Demirspor'un en sıkıntılı günlerinde takımı ikinci ligden birincisine çıkararak rahmetli Ali Hoşfikirer'i, Adanahılar nasıl unutabi-

Muharrem Gülergin

lir. Demirspor bir öyküdür. Binlerce taraftarının sevgiyle, büyük bir aşkla bağlandığı kulübün müzesinde futbol şampiyonluklarını gösterir kupalar, şiltler olmasa bile. Başarı yıllardan beri kulüpten içeri girmese bile. Platonik bir aşkın, tribünlere dayalı sevdası, saha içinde yanıt bulmasa bile...

Onlar, yani olağanüstü taraftarlar, ikinci, üçüncü ya da otuzuncu vizyon olsa bile Demirspor filmi seyretmekten büyük keyif alırlar.

Özcesi Adana Demirspor anlatılmaz, yaşanır. Benim de anlatma becerim, birebir yaşadıklarımdaydır. •

metingoren@butundunya.com.tr

Ödünç Teyp

Komşunun küçük oğlu bir gece yarısı kapıyı vurdu. Kapıyı açtılar. "Babam teybinizi istiyor." dedi.

"Ne yapacaksınız? Müzik mi dinleyeceksiniz?"

Çocuk, sakince cevap verdi: "Hayır, babam uyumak istiyor."

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Tek Hamle Kaldı Sevgili Bonaparte

Osmanlıların Viyana'yı ikinci kez kuşatması sırasında Avusturya İmparatoru, Maliye Bakanı ile satranç oynamaktadır. Hikaye bu ya, İmparator bakana, "Wilhelm," der. "Beş hamle sonra matsın."

Wilhelm dalgın dalgın tahtaya bakarken, camdan bir kurşun girer ve İmparatorun bir piyonuna isabet eder. Maliye Bakanı biraz umutlanır gibi olur, ama İmparator sevincini kursağında bırakır: "Hiç umutlanma Wilhelm, şimdi dört hamlede matsın."

M

aliye Bakanı uzun uzun tahtaya bakar ve ne şekilde dört hamlede mat olacağını düşünürken camdan bir mermi daha girer ve bu kez bakanın atını tahtadan uçurur. Artık bakan rahatlamıştır ve arkasına yaslanıp piposundan derin bir nefes çeker. İmparator uzun uzun tahtaya bakar, “Wilhelm,” diye bir kahkaha atar. “Dostum, şimdi artık üç hamlede matsın.”

Herhalde yukarıda anlattığım bu öykü, bir satranç problemini ilginç kılmak için uydurulmuştur. Öykü, Irwing Chernev’in “1000 Kısa Oyun” kitabından alınmıştır. Satranca meraklı olanlar için aslında notasyonunu da vermem gerekirdi, ama bu kez meraklı olmayanlar için can sıkıcı bir yazı haline dönüşebilirdi.

Zaten bu yazının amacı da imparator ile bakan arasındaki satranç maçını anlatmak değil. Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük komutanlarından sayılan Napolyon Bonaparte, aynı zamanda çok iyi de bir satranç oyuncusuydu. Günümüze kadar gelen ve galibiyetle sonuçlanan bazı oyunları var ve oyunları irdelediğinizde tipik bir zekânın ipuçlarını hemen yakalıyorsunuz. Satrançtaki bu kıvrak zekâsını, başka bir deyişle vizyon yeteneğini savaş alanlarında kullanıyor muydu? Bu sorunun cevabı ne yazık ki yok, çünkü

Napolyon Bonaparte, aynı zamanda çok iyi de bir satranç oyuncusuydu.

Napolyon’un karısı Josephine de Beauharnais

buna dair ipuçları da yok. Çünkü bu çapta bir komutanın karısı Josephine karşısındaki acizliği, çaresizliği onun satranç pratik yaşama uygulamakta güçlük çektiği anlamına da geliyor.

Normalde, tahta çıkan bir imparatorun karşısında herkes dizlerinin üzerine çökerek selamlar. En azından Fransa’da bu böyleydi. Ama Napolyon tahta çıktığında, karısı Josephine onun önünde diz çöküp selamlamak istemiş, Napolyon ise tacı Josephine’in başına takarak onu imparatoriçe ilan etmişti. Bu pek rastlanan bir durum değildi.

Dünyayı dize getiren, girdiği savaşların çoğunu kazanan imparator Napolyon, karısı Josephine'in neredeyse kuklası durumundaydı. Savaş alanlarında bile akıllı karısındaydı ve onun kendisini aldatmasına bile göz yumabilecek kadar düşküdü. Dünyada boynunu büktüğü iki şey oldu Napolyon'un: Biri karısı Josephine, diğeri kendisini imparatorluktan edecek ünlü komutan Kutuzov.

Aslında Josephine de Napolyon'a karşı büyük bir sevgi besliyordu. Aralarındaki aşk mektupları dünya edebiyat tarihinin de en ünlü aşk mektuplarından sayılır. Ancak Josephine'in çocuğu olmuyordu. Napolyon ise mutlaka kendisinden sonra Fransa'yı yönetecek bir veliaht istiyordu. Sonunda Josephine Napolyon'dan ayrılmak zorunda kaldı. Bunu tahta yeni bir varis yetiştirmek üzere Napolyon'un bir başkasıyla evlenmesi için yapmıştı.

Josephine kocasını terk etmeden önce kulağına şöyle fısıldamıştı:
“Tek bir hamle kaldı Bonaparte!”

Ama yine de kocasını terk etmeden önce kulağına şöyle fısıldamıştı: “Tek bir hamle kaldı sevgili Bonaparte!”

Napolyon ile Josephine fırsat buldukça satranç oynarlardı. Napolyon oyunların neredeyse tümünde karısına karşı üstündü. Dalgınlığına geldiği bazı oyunlar sayılmazsa eğer, Josephine karşısında oyun kaybetmesi düşünülemezdi bile. Josephine bunu bilmesine rağmen, yine de kocasının isteğini geri çevirmez, otalık sakinleştiğinde, uyumaya yakın ellerinde konyak bardaklarıyla salonun bir köşesinde, görkemli bir masanın ardında dalgın dalgın satranç oynarlardı.

Bir keresinde, kafası çok karışık olan Napolyon yanlış bir vezir hamlesiyle tahtadaki üstünlüğünü kaybetti. Canı çok sık sık olduğu için tahta ile karısı arasındaki ilişkiyi bir anda düşman gördü ve hışımla masadan kalktı. Josephine sakin bir şekilde Napolyon'un hamlesini incelemeye çalışıyordu. Bir kocasına bir tahtaya bakmaya başladı. Napolyon sinirli bir şekilde salonda dolaşırken, yumuşak bir sesle kocasına seslendi:

“Majesteleri buraya ka-

Napolyon'un Moskova'ya girişi tam bir "Pirus" zaferiydi..

dar gelme lütfunda bulunur mu acaba?"

Bu aşırı kibarlık karşısında Napolyon, olağanüstü bir durumla karşı karşıya olduğunu anlamıştı. Elbette resmi davetlerde ve kabullerde Josephine kendisiyle en üst perdeden nezaketle konuşurdu, ama o anda yalnızlardı ve ortada aşırı nezaketi gerektirecek bir durum yoktu. Yavaşça satranç tahtasının bulunduğu masaya yanaştı ve tepeden taşların konumunu izledi. Josephine işte o anda fısıldadı: "Tek hamle kaldı sevgili Bonaparte!"

Ortada At ile gerçekleştirilen muhteşem bir boğmaca mat görünüyordu ve Napolyon bunu fark edememişti.

Yıllar sonra Bonaparte bir kez daha yaşayacaktı bu büyüğü anı: 1804 yılında kralcıların kendisine komplo kurduğunu öne sürerek imparatorluğunu ilan edecekti. Tek bir hamleyle bir anda koca bir ülkenin imparatoru olmuştu ve kulaklarında karısının "Tek hamle kaldı sevgili Bonaparte" dizesi yankılanıyordu.

Üçüncü kez aynı fısıltıyı duymayı

Rusya steplerinde çok bekledi ünlü komutan. Moskova'ya zaferle girdiğinde, Çaykovski 1812 üvertürünü yazıyordu büyük ihtimalle, ama Napolyon'un Moskova'ya girişi tam bir "Pirus" zaferiydi. General Kutuzov ve komutasındakiler Moskova'yı bir harabe halinde terk etmiş, yiyecek, ısınacak, gizlenecek hiçbir şey bırakmamıştı. Artık Napolyon için tek bir çare kalmıştı: Fransa'ya geri dönmek.

Bu dönüşün bir başka felaket olduğunun da farkındaydı: Yorgun ve aç bir ordu ve karşı koyulması mümkün olmayan müthiş bir soğuk... Yanlış bir hamle yapmış, vezirini hiç istemediği bir kareye sürmüş, Moskova'nın kendisine bu şekilde teslim edileceğini hiç düşünmemişti. O anda belki herkesten çok Josephine'e ihtiyacı vardı ve onun kulağına fısıldadığı sözcüklerle: "Tek bir hamle kaldı sevgili Bonaparte..."

Oysa hiçbir hamle kalmamıştı Napolyon'u kurtaracak ve başarılarla dolu hayatı yanlış bir vezir hamlesiyle allak bullak olmuştu. •

muntaazidil@butundunya.com.tr

Hazırlayan: SENEM SENGÜL KARAN

1-Duvar örülürken büyük taşların aralarına koyulan küçük taşlara ne ad verilir?

a-Tuğla b-Helik
c-Çakıl d-Micir

2-Kan gruplarından hangisi genel alıcı durumdadır?

a-AB b-0-
c-0+ d-B

3-Cumhurbaşkanlığı forsun da kaç yıldız vardır?

a-3 b-32
c-8 d-16

4-Mevki hırsı, koğu, gybet, edebsizlik, hiyanet Hak'kı inkar eder sözleri kime aittir?

a-Hacı Bektaş Veli
b-Aşık Veysel
c-Pir Sultan Abdal
d-Köröğlü

5-Hara, hangi hayvanın üretildiği özel çiftliktir?

a-At b-İnek
c-Tavuk d-Oğlak

6-Çok kısa süreli bilinç kaybına ne ad verilir?

a-Kemoterapi
b-Parkinson
c-Senkop
d-Diabet

7-Kanda alyuvarlarla akyuvarların içinde bulunduğu sıvının adı nedir?

a-Sodyum b-Plazma
c-Atom d-Hücre

8-Bakır ile birleştiğinde "Pirinç" alaşımını oluşturan metal hangisidir?

a-Çinko b-Tunç
c-Demir d-Nitrat

9-Maki hangi bölgemizle özdeşleşen bir bitki örtüsüdür?

a-Ege
b-Iç Anadolu
c-Marmara
d-Akdeniz

10-"Kalak" hangi müzik aletinin diğer adıdır?

a-Trompet
b-Zurna
c-Klarnet
d-Fülüt

11-Bazı türdeki yetişkinlerinin ancak 24 saat yaşayabildiği, Fethiye'deki ünlü vadiye de adını veren böcek hangisidir?

a-Arı
b-Kelebek
c-Tatarcık
d-Çekirge

12-'Yedi kocalı hürmüz' ve 'Kanlı nigar' gibi ünlü oyunların yazarı kimdir?

a-Sadık Şendil
b-Aziz Çalışlar
c-Peyami Safa
d-İnci Aral

13-Yenilen kısmı toprak altında büyüyen bitki hangisidir?

a-Çitlembik
b-Ahududu
c-Havuç
d-Kavun

14-Anneler Günü ilk kez hangi ülkede kutlanmıştır?

a-İtalya
b-Almanya
c-Portekiz
d-ABD

15-Hangisi ateş grubu burçlardan değildir?

a-Terazi
b-Aslan
c-Koç
d-Yay

16-1789 Fransız İhtilali ile biten çağ hangisidir?

a-Yeniçağ
b-Ortaçağ
c-İlkçağ
d-Modernçağ

17-İsveçli kimyager ve mühendis olan dinamitin mucidi ve vasiyetiyle nobel ödüllerini başlatan bilim adamı kimdir?

a-Marie Curie
b-John Thomson
c-Peter Higgs
d-Alfred Nobel

18-Özgürlük Heykeli, ABD'nin hangi kentinin sembolüdür?

a-Hawaii
b-Washington
c-New York
d-Tekyas

Kültür ve Sanat Dünyasından
Tekin Özertem

Arkadaşım Müzik

Yazının başlığı bana ait değil. Gaye Çağlayan ile İdil Akçıl'ın çocuklar için hazırladıkları, cumartesi günleri radyo Borusan Klasik'te (1) yayınlanan çok sesli müzik programının adı Arkadaşım Müzik. Onlardan ödünç aldım.

Bu yazıyı yazmaya da bu programda “Küçük Kurbağa Şarkısı Üzerine Çeşitlemeler” adlı eseri dinlerken karar verdim. Çünkü piyanist ve besteci Hakan Ali Toker'in “Küçük Kurbağa”sı beni gerilere, Mozart'ın “Bir Fransız Çocuk Şarkısı Üzerine Çeşitlemeler”ini ilk kez dinlediğim güne götürdü. Ne kadar şaşırımtım “Daha Dün Annemizin Kolla-

rında Yaşarken”(2) diye bildiğim çocukluğumun şarkısını Mozart’ın dehasından süzölmüş hali ile dinlerken... Bir o kadar da mutlu olmuştum.

Mutluluğumun nedeni Mozart’ın taçlandırdığı, içimde özenle sakladığım çocukluk coşkusuuydu. Müzik benim de arkadaşımıydı kendimi bildim bileli...

Wolfgang Amadeus Mozart

Mozart, üç yaşında küçük bir çocukken arkadaş olmuştu müzikle. Kız kardeşinin klavsenle çaldığı parçaları kendi kendine öğrenip çalmaya başlayınca fark etmişti müzisyen olan babası Mozart ile müzik arasındaki sıkı fıkı arkadaşlığı. Beş yaşında iken ilk bestesini yapmış, ilk konserini de altı yaşında iken vermişti. Mozart’ın o kısacık yaşamına

sığırdığı onca ölümsüz eseri, küçük yaşta başlayan bu arkadaşlığa borçlu olduğumuzu düşündüm önce. Sonra “Hayır” dedim. “Aslında borçlu olduğumuz babası Leopold Mozart! Eğer, oğlunun müzikle küçük yaşta başlayan arkadaşlığını önemsemeyip, elinden tutmamış olsaydı belki de Mozart diye bir sanatçı hiç var olamayacaktı.”

“...Leopold Mozart, oğlunun müzikle küçük yaşta başlayan arkadaşlığını önemsemeyip, elinden tutmamış olsaydı belki de Mozart diye bir sanatçı hiç var olamayacaktı.”

Düşünmeye başladığımızda düşünceler düşünceleri izler ya peşi sıra. Aynen öyle oldu. Az sonra bu düşüncem de yerini bir başkasına bıraktı: Küçük yaşta müziğe olan tutkusu ailesi tarafından önemsenmeyip engellendiği için hayata devlet memuru olarak atılan Çaykovski’nin yaşamı geldi aklıma. Ken Russel’in kırk dört yıl önce seyrettiğim “The Music Lovers” adlı filminde, küçük Çaykovski’nin içindeki müziği duyup çığlık çığlığa annesine koştuğu sahne canlanıverdi gözümde.

Mozart gibi şanslı bir çocuk değildi Çaykovski. St. Petersburg Konservatuvarı’ndaki müzik eğitimine yirmi iki yaşında başlayabilmişti. Babası

ilgilenmeseydi, Mozart da Çaykovski gibi bir çıkış yolu bulabilir miydi bilmiyorum. Ama Çaykovski gerçekten bir istisnaydı.

Sadece Mozart değildi küçük yaşta müzikle arkadaş olup da ailesi ve öngörülü yetişkinler tarafından desteklenip elinden tutulan. Haydn, Beethoven, Schubert, Schumann, Liszt ve daha niceleri... Hepsi küçük yaşlarda haşır neşir olmuşlardı müzikle. Hepsinin ortak yanı küçük yaşlarda aileleri ve seçkin yetişkinler tarafından desteklenmiş olmalarıydı. Bunun bu büyük sanatçıların başarılarına olan katkısı hiç de yadsınacak bir şey değildi. Bugün biz de dünyaca ünlü sanatçılarımızın varlığını Hasan Âli Yücel'in Millî Eğitim Bakanlığı sırasında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün isteği ve desteği ile çıkarılan Harika Çocuklar Yasası'na borçlu değil miydik?

Müzik alanında yetenekli çocukların devlet tarafından desteklenmesini öngören ve "Harika Çocuklar Yasası" diye bilinen bu yasa, dört yaşında Bach'ın prelüdlarını çalmaya başlayan İdil Biret ile on yaşında Ankara Devlet Konservatuvarı'nın konser salonunda Mozart'ın 5. Keman Konçertosu'nu seslendiren Suna Kan'ın özel eğitim görmeleri için çıkarılmıştı. Hem de

Franz Liszt

yurt dışında! Yıl 1948. Yasanın resmi adı: "İdil Biret ve Suna Kan'ın yabancı memleketlere müzik tahsiline gönderilmesine dair kanun."

Mimarları da -unutulmaması için bir kere daha tekrarlamakta yarar var

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü
Suna Kan ve İdil Biret ile
birlikte

Güher ve Süher Pekinel kardeşler bir konserde

- Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü.(3) Yasa ile ilgili meclis tutanakları ise başlı başına bir yazı konusu...

Pek yaygın olarak bilinmez ama yetenekli gençlerimizin müzik eğitimi için Avrupa'ya gönderilmesi 1925 ve 1928 yıllarında açılan sınavlar ile başlamıştır. Bu sınavlara girerek yurt dışında eğitim gören gençlerimiz de sonraki yıllarda "Türk Beşleri" olarak anılan ünlü bestecilerimiz Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses olmuştur.

Cemal Reşit Rey, 1933 yılında Onuncu Yıl Marşı'nı, Ahmet Adnan Saygun 1934 yılında -Atatürk'ün isteği üzerine- ilk Türk operası olan Özsoy Operası'nı bestelemiştir.

Cumhuriyetimizin 50. Yıl Marşı'nı besteleyen de Necil Kazım Akses

olmuştur. Dünyaca ünlü bu bestecilerimizin müzikle olan dostlukları da yine çok küçük yaşlarda, çocukken başlamıştır.

Müzikle arkadaş olmak ille de başarılı besteci ve icracılar için geçerli değil. "Arkadaşım Müzik"i dinlerken bu konuda yazmaya karar vermemin nedeni de bu. Çünkü küçük yaşlarda müzikle arkadaş olmak tüm toplumu ilgilendiren bir olgu. Dünyanın dört bir yanında

okullarda müzik eğitime yer verilmesi de bu yüzden.

Antik Yunan uygarlığının zarafet ve bilgi birikiminin gerisinde müzik, dil ve matematik eğitiminin vazgeçilmezliği yatmaktadır.

Antik Yunan'dan başlayarak okullardaki müzik eğitiminin amacı hiçbir zaman müzisyenler yetiştirmek olmamıştır. Antik Yunan uygarlığının zarafet ve bilgi birikiminin gerisinde müzik, dil ve matematik eğitiminin vazgeçilmezliği yatmaktadır. Çağımızda da küçük yaşlardan başlayarak müzik eğitimi, çocukların müzikle arkadaşlık kurmalarını önemseyen ülkelerin

insani, kültürel ve ekonomik gelişmişlik yönünden dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almalarının nedeni de budur. Bunun en çarpıcı örneğini yıllar önce Uluslararası Japan Prize Eğitim Programları Yarışması'na jüri üyesi olarak davet edildiğimde tanık oldum.

Yarışma, televizyon eğitim programları ile filmlerini kapsadığı için dokuz kişiden oluşan jürinin resmi programında Tokyo'da bir ilkokul ziyareti de vardı. Bu ziyaret sırasında bir derslikteki minik kapaklı sıralardan birinin kapağını kaldırdığımda şaşırmıştım. Sınıftaki o sıralar birer küçük piyanoydu. Sınıfın bir köşesinde de içi zil, çomak, üçken, tef gibi vurmali küçük çalgılarla dolu kocaman bir küfe vardı. Müzik derslerinde çocuklar öğretmenlerinin notalarını tahtaya yazdığı minik ezgileri bu çalgılar ile seslendiriyorlardı. O gün de delikanlılık günlerimde babamın Japonların müzik bilgisi ile ilgili söyledikleri gelmişti aklıma: İyi eğitim görmüş Japonların radyolarda yayınlanan klasik müzik konserlerini evlerinde notalarından takip ederek dinlediklerini söylemişti babam. Ama işin sırrını Tokyo'daki ilkokulu ziyaret ettiğimizde kavradım.

Bu yıl eylül ayının ilk günü 1924 yılında Atatürk'ün emri ile kurulmuş olan Musiki Muallim Mektebi'nin 90. yılını kutlayacağız. Musiki Muallim Mektebi, Cumhuriyetin orta eğitimde zorunlu müzik derslerini işleyecek müzik öğretmenlerini yetiştirmek

amacı ile kurulmuş ilk eğitim kurumu. Müzik eğitimine Halkevleri ile Köy Enstitüleri'nde de büyük önem verilmiş; ama ne örgün ne de yaygın eğitim aracılığı ile gerçekleştirilen çabalar istenilen düzeyde sonuçlanmamıştır. Hele son çeyrek yüz yılda orta okul ve liselerde müzik dersleri -resim ve beden eğitimi dersleri de dahil- öğrencilerin test çözme yeteneklerini (!) geliştirmeleri için yararlanılan zamanlara dönüştürülmüştür..

Fırsat buldukça dinlemekten büyük keyif aldığım "Arkadaşım Müzik" programında Hakan Ali Toker'in "Küçük Kurbağa Şarkısı Üzerine Çeşitlemeler" ini dinlediğimde böylesine heyecanlanmamın nedeni o çocuksu coşkun dinleyici çocukların müzik ile olan arkadaşlıklarını güçlendireceğine olan inancım. Küçük çocuklara çok sesli müziği sevdirmek için hazırlanan ve internette yayınlanan bu programı bunca önemsememin nedeni de her şeye rağmen bu alandaki büyük boşluğu kendi çapında da olsa dolduruyor olması.

Anlayana sivri sinek saz, anlamayana davul zurna az...•

tekinozertem@butundunya.com.tr

(1) *www.karnaval.com/borusanklasik*
 (2) *Ah, vous dirai-je maman* (3) *Yasa 1956 yılında yeniden düzenlenmiş; Verda Erman, Gülsin Onay, Hüseyin Sermet, İsmail Aşan, Fuat Kent, Selman Ada, Ateş Pars, Oya Ünler, Burçin Büke, Şölen Dikener, Fazıl Say, Muhiddin Dürrioğlu-Demiriz, Yeşim Alkaya, Çağlayan Ünal, Ertan Torgul, Özgür Balkız ve Çağıl Yücelen de devlet desteğinden yararlanarak yurt dışında yeteneklerini geliştirme olanağı bulmuşlardır.*

Yaşamdan Yansımalar
Nuray Bartoschek

Sözcüklerin Gücü

Sözcüklerin ne denli yaşamsal bir gücü olduğunu hiç düşündünüz mü? Tüm duygu dünyamızın, insanlarla ilişkilerimizin, sosyal yaşantımızın, dahası neredeyse varoluşumuzun denetiminin sözcüklerle ne denli iç içe ayrılmaz bir ilişkisi olduğunu düşünmek beni inanılmaz derecede heyecandırır.

D uymaktan bıkmayacağımız “Seni seviyorum” sözü ile asla duymak istemeyeceğimiz “Senden nefret ediyorum” sözü arasında ne denli büyük bir uçurum vardır. Sözcüklerle yüreklere nefret tohumları ekerek, gelecek nesilleri

zehirleyebilir ya da geleceğe ışık tutan yol gösterici bir bilge olabiliriz.

Bana sorarsanız, sözcükler elimizdeki sihirli bir değnek gibidir. Ne yazık ki, çoğu kez bu sihirli değneği nasıl kullanacağımızı bilemeyiz ve saraylar inşa etmek isterken elimizdeki

evi yıkar, kurbağayı prene dönüştürmek yerine prensi kurbağaya dönüştürmeyi başarınız!

Bu sihirli değnek cinayet işlemek, insanlığı yok etmek için etkili bir silah olarak kullanılabileceği gibi, yaraları iyileştirmek, yaşama sevinci vermek, mesafeleri aşırp yürekler arasında sevgi köprüleri kurmak için de kullanılabilir. Düşünsenize, bir ülke liderisiniz ve ağzınızdan çıkacak bir sözle tüm ülkenizi felakete sürükleyebilir ya da bir barış elçisi olabilirsiniz. Doktorsunuz, tek bir sözcükle hastanızı yaşama bağlayan ümidin ipini kesebilir ya da sıkıcı bağlayabilirsiniz.

Hakim, savcısınız, ağzınızdan çıkacak sözle doğruyu dört duvar arasına tıkıp, yanlış özgür bırakabilir ya da gerçek bir adalet temsilcisi olabilirsiniz.

Eğitimcisiniz diyelim, sözlerinizle öğrencinizi okuldan, eğitimden nefret ettirebileceğiniz gibi vasat bir öğrenciden mucizeler yaratabilirsiniz.

Ya da politikacısınız, sözlerinizle milyonları kandırıp, insanları birbirine kırdırabilir ya da uzlaşmacı olarak birlik, beraberlik sağlayabilirsiniz.

Hakim, savcısınız, ağzınızdan çıkacak sözle doğruyu dört duvar arasına tıkıp, yanlış özgür bırakabilir ya da gerçek bir adalet temsilcisi olabilirsiniz.

Bir karşılaşmada hakemsiniz, ağzınızdan çıkacak tek sözle karşılaşmanın sonucunu değiştirebilirsiniz.

Gazeteci, yazarınız, sözlerinizle yalanı süsleyip altın tabakta sunabilirsiniz okurlarınıza ya da gerçeği bir tokat gibi çarpabilirsiniz yüzlerine.

Gerçek olan bir şey var ki, yaşama baş edebilmek için yalnızca iyi bir sözcük ustası olmamız yetmiyor, elindeki değneği hoyratça savurarak gözünü kırpmadan cinayet işleyebilecek sözcük ustalarına karşı da uyanık olmamız ge-

rekiyor.

Elinizdeki bu sihirli değneğin gerçek gücünü bilerek, hep sevgiden, güzellikten, iyilikten, dürüstlükten yana kullanarak mucizelerine tanık olmanız dileğiyle... •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Anlatmak İçin Yaşamak, tüm hayatını, anlatmak, yazmak için yaşamış bir yazarın anılarının çok ötesinde bir kitap. Ancak onun kaleminden çıkabilecek, roman tadında okunabilen bir yapıt. Anlatmak İçin Yaşamak'ta "Hayat, insanın yaşadığı değildir; aslıolan, hatırladığı ve anlatmak için nasıl hatırladığıdır" diyen yazarın yalnızca yaşam öyküsünü değil, tüm yapıtlarının izlerini de bulacaksınız.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Çok Yaşa Kaptan Çok Yaşa Sadun Boro

O dünyayı **Kismet** teknesiyle dolaştığı zaman pusuladan başka bir şeyi yoktu. Atlantik'in o dev dalgalarını, o azgın denizleri şimdinin otomatik seyir araçlarıyla değil yüreğiyle, vatan ve bayrak sevgisiyle aşmıştı. Türk bayrağını yedi denizlerde gururla taşıırken, Barbaros'un torunu olarak kazandığı başarıyla tüm milleti sevince boğmuştu.

1965 yılında öyle kolay bir iş değildi Atlantik'i aşmak. Donanımlı tekneleriyle geçenlerin sayısı da, o tarihlerde fazla sayılmazdı. Şimdi öyle mi, öyle güçlü tekneler, öyle modern araçlar var ki, otomatik pilota bağlayıp uykuda bile yapıyor seyirler. Ayrıca kılavuz kitaplar, dünyayı dolaşan denizcilerin gözlem, tecrübe ve hatıraları, rehber oluyor yelkenle

okyanusları aşmak isteyenlere.

48 yıl önce küçücük bir tekneyle Okyanus'a çıkmaya kalkışanlara, deli gözüyle bakılmasa bile, cesaretini frenleyemeyen maceraperest damgası vurulur, akıbeti endişe ile bekleşilirdi. Böyle bir ortama, tüm olumsuz şartlara rağmen çılgın bir Türk, hem de yanına eşi Oda Boro'yu da alarak 10 metrelik teknesiyle İstanbul'dan yola çıktı.

Tam 3 yıl sürdü serüveni. Türk Milleti anılarını ve yaşadığı maceraları

Sadun Boro ve Can Pulak

her gün Hürriyet Gazetesi'nden heyecanla izledi. Gazetenin Genel Yayın Müdürü Necati Zincirkıran da iyi bir denizci, iyi bir kaptan ve ülkenin tanıdığı saygın bir "sivil amiral" idi. Bu yolculukta Sadun Boro'nun arkasında ve tek destekçisi o idi. 1967 yılındaki hepimizi sokağa döken "muhteşem dönüşün" mimarı da o oldu. Boro'nun dönüşünü bir görmeliydiniz. Tüm İstanbul ayaktaydı, bayrağı kapan karşılamaya koşmuştu. Donanma, sivil gemiler, şilepler, şehir hattı vapurları, motorlar hatta sandallar coşkuyla karşılıyordu Sadun Baba'yı. Kahramanını, cesur denizcisini, okyanus fatihini sevgiyle bağrına basıyordu İstanbul...

Bunları niye yazdım, hafızamızı niye tazeledim biliyor musunuz? Denize, rüzgara, tuza, yeşile, insan sevgisine karışmış 85 yıllık bir yaşamın sahibi Sadun Boro'nun her yıl İngiliz limanında verdiği "kışa merhaba" partisine katıldım. Bunu anlatmadan önce, kendisini genç kuşağa bir defa daha hatırlatayım istedim. Sadun Baba'dan "evlat" sıfatını kazanan iki kişiden biri olarak, (diğeri rahmetli Fikret Kızılok idi) bu hafta sonu koşarak gittim Okluk'taki Kaptan restorana.

Hava iyice soğumuştur. Ama Boro sevgisinin sıcaklığı anlatılacak gibi değildi. 50 civarında yakın dostu, tıpkı benim gibi koşarak gelmişlerdi partiyeye. Aralarında onun gibi okyanusları aşanlar, deniz tutkunları, çok yakın arkadaşları, ona hayat verenlerden bir demet vardı. Hepsini bir araya getiren

ortak sevda ise denizdi...

Kardeşten de öte Necati Zincirkıran İstanbul'dan gelmişti. Ünlü denizci ve doktor Mahmut Berkman da öyle. Boro gibi dünyayı dolaşan Haluk Karamanoğlu, Ekrem İnözü, Osman Atasoy, Özkan Gülkaynak, Kerem Tala da partideydi. Özkan nefis ahtapot ve sübyeleriyle İzmir'den, Setur Marina'nın başarılı Genel Müdürü Çağlar Altıntaş Kuşadası'ndan, ülkenin pek çok marinasına imzasını atan Erhan Kavlakoglu Göcek'ten, Osman Giraud ve ünlü turizmci kızı Melis, Doktor Ruşen Bilen Marmaris'ten gelmişlerdi. Yemekler nefisti doğrusu; hasret dolu sohbetlerin koyuluğu müziği hiç aratmadı. Özkan'ın deniz ürünleri, Kris'in Paela'sı, Ekrem İnözü'nün mangalda sucukları, marifetli hanımların denizci mezeleri kapışıldı adeta...

Hafta sonunu Sadun Baba ile geçiren bizler, onu sevgi ve saygı ile kucakladıktan, Türk denizciliğine yaptığı büyük hizmetlere teşekkür gibi şükran görevimizi yerine getirdikten sonra, gelecek yıl tekrar buluşmak üzere ayrıldık gecedem... Bitirmeden bir hakkı daha teslim etmeliyim.

Sadun Boro sadece denizciliğimize değil, şu ileri yaşına rağmen doğaya ve çevreye de çok büyük hizmetler yapmış, ormanların ve koyların korunması için savaştığıdır adeta.

Teşekkürler Sadun Baba, teşekkürler kaptanım, teşekkürler doğa cengaverim...•

canpulak@butundunya.com.tr

İnsanoğlu'nu ateşle tanıştıran dev: **PROMETHEUS**

Jean Simon Berthélemy
(1743-1811)

(Louvre'da bir tavan resmi)

İnsanoğlu'nun uygarlık yolunda attığı büyük adımların başında ateşle tanışmanın geldiği kuşkusuzdur. Mitolojide Olympos tanrılarının tekelindeki bir güç olan ateşi insanların kullanımına sunan tanrısal dev varlık Prometheus'un öyküsünden önce onun kimliğinden söz etmek uygun olacaktır.

Boşluğun (Kaos) maddi gerçekliğe dönüşmesi aşamasında Uranos'un

(Gökyüzü) Gaia'nın (Yeryüzü) üzerine eğilmesiyle başlayan birleşmeler sonucu tanrısal kuşakların ikinci soyu olan 12 Titan ortaya çıktı. Temel maddesel güçleri oluşturan bu kuşağın altısı erkek (Titanlar), altısı da dişiydi (Titanidler). Titanlardan Kronos titanidlerden Rhea ile evlenecek ve oğulları Zeus babasıyla iktidar savaşına girişecektir. Prometheus'un babası titanlardan İapetos, annesi de yine

2 - Gregorio Martinez (1547-1598)

3 - Rubens (1577-1640)

4 - Heinrich Füger (1751-1818)

5 - Gustave Moreau (1826-1898)

titanlardan Okeanos ile titanidlerden Tethys'in kızlarından biri olan Klymene idi. Bazı kaynaklarda Klymene yerine kardeşi Asia'nın adı geçer. Asya kıtasına ismini veren Asia bölge ismi olarak Homeros tarafından önce Batı Anadolu için kullanılmıştır.

kuşağını oluşturacak olan Zeus'un parlak geleceğini öngörmüş, akıl hocalığını yaptığı kardeşi Epimetheus'u da yanına alarak Zeus'tan yana olmuş, Kronos'u destekleyen diğer iki kardeşinin ve kardeş titanların safında yer almamıştır. Zeus babası Kronos'u alt

Prometheus'un üç erkek kardeşi vardı: Atlas, Epimetheus ve Menoetius. Soylarının doğası gereği dev gibi olan bu kardeşler kaba saba, yabani varlıklardı. En büyükleri Atlas bereketli adalar ve kıyılar ülkesi Atlantis'te hüküm sürüyordu. Fakat Prometheus parlak zekası ve öngörü yeteneğiyle sivriliyordu.

Nitekim kuzeni Zeus'un babası Kronos'a karşı başlattığı ayaklanma ve iktidar savaşında ileride Olympos

6- Jacob Jordaens (1593-1678)

7- Jean Crossiers (1600-1671)

ederek kurduğu Olympos düzeninin başına geçince Menoetius'a bir şimşek tokatı atarak onu yeraltı dünyası Tartaros'a gönderir. Atlas'ı da sonsuza dek gökkubbeyi sırtında taşımakla cezalandırır. Prometheus ise savaş badiresini cezasız atlattığı gibi Zeus'a verdiği desteği önemli bir olayla da pekiştirir: Athena'nın doğumu sıra-

sında Zeus'a yardım eder (Athena Zeus'un başından doğar, çünkü annesi Metis'tir. Metis akıl ve düşünce gücü anlamına gelmektedir. Bu doğumun simgesel yorumu akıl gücü ile elde edilebilen dünya egemenliğinin ancak baştanrının kafasından çıkabileceği şeklinde yapılabilir.) Prometheus Athena'nın da gözdesi olur. Athena'dan öğrendiklerini insanlarla paylaşır.

Öte yandan Zeus insanoğlunun bilgilenmesini, güçlenmesini kısaca uyanmasını istemediğinden Prometheus'un insanlara yakın olmasından hoşlanmamaktadır. Hatta insan ırkını yok etmeye kalkıştığında Prometheus'un yalvarması üzerine bundan vazgeçer. Ancak kendisi için yapılan ilk kurban sunumu sırasında bölüştürme işinde hakemlik yapan Prometheus'un kendisini kandırarak küçük düşürdüğünü görünce onu cezalandırmakta gecikmez. Çünkü Prometheus kurbanın etli kısımlarını insanlara bırakmış, kemik ve yağlarının Zeus'a sunulmasını uygun görmüştür. Bunun üzerine Zeus "Etlерini

8 -Etienne Béisson (1759-1820)

9 -Nicolas-S. Adam (1705-1778)

çiğ yesinler" diyerek ateşі insanlardan esirger.

Prometheus kaba güce ve haksızlığa direnen bir kişiliğі vardır. Athena'nın yardımıyla gizlice Olympos'a çıkarak gökte dolaşan Helios'un (Güneş) arabasının tekerleğinden tutuşturduğı bir kömür parçasını bir kapta saklayarak kaçırır, insanlara verir.

Zeus'un cezası korkunç olur. Demirci tanrı Hephaistos'a yaptırdığı zincirlerle Prometheus'u prangaya vurdurtur. Hem de karlı Kafkas dağlarına. Bu da yetmez; aç bir akbaba (veya kartal) her gün gelip Prometheus'un ciğeri didikler. Ciğeri yenilediğinden bu işkence yıllarca sürer, ta ki kahraman Herakles (Herkül) bir gün gelip onu kurtarana dek.

Kaba güç karşısında direnişin bir simgesi olarak günümüze yansıyan Prometheus söylencesinin sanatçıların dünyasına nasıl yansıdığını küçük bir seçkiyle aktarmaya çalıştık. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Kanseri yendikten sonra
hayata bakışı değişen

Regina Brett'den “Hayat Dersleri”

Çeviri: SENNUR BURAS

A**Amerikalı** Regina Brett, 41 yaşındayken yakalandığı kanseri yendikten sonra, hayatında yeni bir sayfa açtı. “Bana çok şey öğretti” dediği hastalığını atlatıp, geçirdiği zorlu süreçlerdeki deneyimlerini 45 maddelik bir “hayat dersleri” listesinde birleştirdi. Yazdığı iki kitabıyla da çok satanlar listesine girdi ve iki kez Pulitzer finaline kaldı.

Bugün 58 yaşındaki Yazar Regina Brett, hayli çalkantılı hayatını şöyle özetliyor:

“Altı yaşındayken rahibeler tüm dünyayı alt üst ettiler, on altısında çok fazla içki içen kayıp bir ruhtum, yirmi birinde bekâr bir anne, otuzunda üniversite mezunuydum, on sekiz yıl boyunca yalnız bir anne oldum ve sonunda kırk yaşında bana kraliçe gibi davranan bir adamla evlendim. Kırk bir yaşında ise kansere

yakalandım...” diyor ve “hayat dersleri”ni sıralıyor:

● **Hayat haksızlıklarla dolu ama yine de güzel.**

● Şüpheye düştüğünde, bir adım daha at.

● **Hayat nefrete zaman harcayacak kadar uzun değil. Çok kısa ve yalnızca iyi zamanlar yanımıza kâr kalıyor.**

● Hastalandığında sana işin değil; ailen ve arkadaşların bakacaklar.

● **Onlarla bağıni koparma ve onların değerini bil.**

● Her ay kredi kartlarını ödemeyi unutma.

● **Her tartışmayı kazanacaksın diye bir kural yok. Fikir ayrılıkları olabileceğini kabul et.**

● Tek başına ağlama, yanında mutlaka seni teskin eden birisi olsun. Bu hem sana hem de yanındakine iyi

gelir.

● **Tanrıya kızmanın hiçbir mahzuru yok. O bunu kaldıracaktır.**

● İlk maaşından başlayarak, emeklilik dönemin için para ayır.

● **Söz konusu olan çikolataysa, direnmenin hiçbir anlamı kalmıyor.**

● Geçmişinle barış ki, bugünü de mahvetmesin.

● **Çocukların ağladığını görebilirler, bundan utanma.**

● Hayatını başkalarınıninkiyle kıyaslamaya girişme. Onlarinkini bütünüyle bilmiyorsun.

● **Eğer bir ilişki gizli olacaksa, onun içinde sen olma.**

● Her şey göz açıp kapayıncaya kadar değişebilir. Ve unutma ki, Tanrı bir an bile olsun gözünü senden ayırmıyor.

● **Derin bir nefes alıp sakinleşmeyi dene.**

● Güzel ve yararlı olmayan, seni

Hayat nefrete zaman
harcayacak kadar uzun değil.
Çok kısa... Ve yalnızca iyi
zamanlar yanımıza
kâr kalıyor.

Çocuklarının yaşayabileceği başka bir çocukluk dönemleri daha yok.

mutlu etmeyen her şeyi çöpe at.

● Her ne yaşıyorsan, seni öldürmediği müddetçe, güçlü kılar.

● Sevdiğin her ne ise, onun peşinden giderken “hayır”ı asla yanıt olarak kabul etme.

● Mumları yak, en güzel nevesimlerini kullan, kaliteli iç çamaşırları satın al. Bunlar için özel zamanları bekleme. Her an özeldir.

● Hazırlan ve kendini hayatın akışına bırak.

● Senin mutlu olmayı başarıp-başaramadığından yalnızca sen sorumlusun.

● Yaşadığın bir felaketten sonra kendine şu soruyu sor: “Beş yıl sonra bunun benim için ne önemi olacak?”

● Daima yaşamayı seç.

● Herkesi, her şeyi affet.

● Başkalarının senin için ne düşündüğü seni ilgilendirmez.

● Zaman her şeyin ilacıdır.

● Zamana ‘zaman’ tanı.

● Durum ne kadar iyi ya da kötü olursa olsun; değişecektir.

● Kendini çok fazla ciddiye alma.

● Mucizelere inan.

● Tanrı, yaptıkların ya da yapmadıkların için değil, Tanrı olduğu için seni seviyor.

● Hayatı denetlemekten vazgeç. Öne doğru çık ve hayatına kendin yön ver.

● İki seçeneğin var: Ya erken öleceksin ya da yaşlanacaksın.

● Çocuklarının yaşayabileceği başka bir çocukluk dönemleri daha yok.

● Her gün dışarı çık. Mucizelerle nerede karşılaşacağını bilemezsin.

● Dertlerimizi bir torbaya doldurup diğer insanlarınkilerle bir arada görsek, kendimizinkileri geri toplardık.

● Kıskançlıklar zaman kaybıdır. İhtiyacın olan her şeye sahipsin.

● Her şeyin en iyisini henüz daha yaşamadın...

● Kendini nasıl hissedersen hisset; kalk, giyin ve dışarı çık.

● Boşver gitsin.

● Evet, hediye paketiyle sunulmuyor ama yine de hayat bir hediyedir.

UFAK TEFEK BİLGİLER

Sabahat Önen

Walt Disney Yeteneksizmiş!

Walt Disney, Yeterince hayal gücü ve özgün fikirleri yok denilerek çalıştığı gazeteden kovulmuştur.

Mars

Kızıl Gezegen Mars'ın atmosferi bir zamanlar oksijen bakımından zengindi.

**Pandaya
Ağır
Koruma**

Çin'de panda öldürmenin cezası idamdır.

Kutsal Kedi

Eski Mısır'da kediler kutsal hayvan sayılıyordu. İnsanlar kedileri öldükleri zaman saygılarını göstermek için kaşlarını kazırlardı.

İstakozların kanı mavi renktedir

İdeal Plaj

Dünyada en çok fotoğrafı çekilen plajlardan biri Virjin Adalarındaki Trunk Beach plajıdır.

Otomobil Diyarı

ABD'de 1,6 kişiye bir otomobil düşmektedir.

Dünya petrol ithalatının %22.1 i Avrupa Kıtası tarafından yapılmaktadır.

Chambord Şatosu

Kral I. François tarafından sanılanın aksine savaş amacıyla değil zevk için inşa ettirilmiş bir şatodur.

Demiryolunun Temeli

Demiryolunun temeli; İngiltere'deki kömür ocaklarında biriken suyu boşaltmak ve kömürü daha uzağa nakletmek için kullanılan atlı arabalara dayanmaktadır. Demiryolu ulaşımının ilk adımı ray sisteminin icat edilmesiyle atılmıştır.

Tatil Köyü

Tatil köyü fikri ilk kez Gerard Blitz adlı bir Fransız tarafından keşfedilmiştir.

Carlo Goldoni

25 Şubat 1707-
6 Şubat 1793)

Carlo Goldoni, ünlü İtalyan oyun yazarıdır. Tiyatro ve komedi oyunlarının

daki maskeli, kalıplaşmış tiplerin yerine daha gerçekçi karakterlere yer vermiştir. Yenilikleri nedeniyle Goldoni, İtalyan gerçekçi komedinin kurucusu sayılır. Kahramanlarını günlük hayatın içinden seçmiştir. Tiyatroda doğaçlamayı kaldırmış, metne bağlı tiyatronun gelişmesini sağlamıştır. Bir hekimin oğlu olan Goldoni, Moliere'i okuyabilmek için Fransızca öğrenmiştir. İsteddiği üniversitede çeşitli nedenlerle tutunamayınca, Pavia Üniversitesi'nde hukuk eğitimi almıştır. Venedik ve Pisa'da avukatlık yapmasına ve diplomatik görevlerde bulunmasına karşın ilgisini tiyatro çektiğinden, Venedik'teki San Samuel Tiyatrosu için yazdığı oyunlara yönelmiştir. Severek çalıştığı tiyatroyu öteki kumpanyaların rekabetinden koruyabilmek için 16 yeni komedi yazmıştır. Bu eserleri ile dünyaca üne kavuşmuştur. Fransız Devrimi'nden sonra hayatındaki olumsuz gelişmeler yaşamını zorlaştırmış en sonunda da yoksulluk içinde hayata veda etmiştir. Başlıca eserleri; "Gerçek Arkadaş", "Yalancı", "Yelpaze", "Dedikoducular", "Otelci Kadın", "İki Efendinin Uşağı" "Üç Portakalın Aşkı", "Kahvehane", "Don Juan".

Franz Kafka'nın 1915 yılında yayımlanan Dönüşüm adlı anlatısı, yazarın anlatım sanatının gerçek anlamda doruklarına varmış olduğu bir yapıtıdır. Küçük burjuva çevrelerindeki tiksindirici aile ilişkilerini en ince ayrıntılarına kadar irdeleyen anlatı, aynı zamanda genelde toplumun kalıplaşmış, işlevini çoktan yitirmiş akışına bilinç düzeyinde başkaldıran bireyin tragedyasını çarpıcı biçimde dile getirir.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Öğretmen
Giyaseddin Tokyay'ın
örnek yaşamından
kesitler 8

Hasan Ali Yücel ve Gazi Terbiye'den Az Kalsın Atılma Korkusu

Yazarımızın önceki sayılarımızda yer verdiğimiz, babasının yaşamından öyküye dönüştürdüğü yazılarını yayımlamayı sürdürüyoruz...

Yazan: MUSTAFA TOKYAY

1937 ders yılı sonunda Kayseri merkezde öğretmenlik yapan sınıf arkadaşım Felahiyeli Mehmet Fethi köyüne dönebilmek için benimle becayiş yapmak istedi. Karşılıklı becayiş dilekçelerini verdik. 1938 ders yılı başında o Felahiye'ye ben de İstiklal okuluna naklettik.

İstiklal okulunda iki yıl çalıştım. Üçüncü yıla girdiğimizde Gazi Terbiye Enstitüsü Pedagoji Şubesi sınavlarını kazandım. Sene 1940.

İkinci Cihan harbi başlamış.

Öğretmen okulundan mezun olduğumdan beri Gazi Terbiye Enstitüsü'ne gitmek arzum vardı. Ancak, maddi imkânsızlıklar nedeniyle bunu uzun süre ertelemek zorunda kalmıştım. 1940 yılında nihayet Gazi Terbiye'nin

Pedagoji Bölümü'nde öğrenci oldum. Türkiye savaşa girmemiş olmasına karşın tüm dünyada yaşanan büyük savaş olanca ağırlığıyla bizde de hissediliyordu.

...tüm
dünyada yaşanan
büyük savaş olanca
ağırlığıyla bizde de
hissediliyordu.

Gazi Terbiye Pedagoji Bölümü öğrencisi Gıyasettin Tokyay (ortadaki).

Öğrencilerin bir kısmı ve bazı genç öğretmenlerimiz askere alınmıştı. Bu arada ben de askere alınanlar arasındaydım. Birinci sınıfta bitirmemize iki aydan az bir süre kalmışken Milli Müdafaa Vekaleti'nden gelen bir emirle, hiç olmazsa yıl sonu sınavlarından sonra birliğimize teslim olmak için gösterdiğimiz tüm çabalara karşın, bir kaç arkadaşla birlikte askere -hem de ikinci kez- gitmek zorunda kaldık.

Vatan hizmetimi bir kez daha yerine getirdikten sonra okuluma döndüm ve ara verdiğim öğrenimime 1942-1943 öğretim yılından itibaren devam ettim.

Amacım müfettiş olmaktı. Bu nedenle, Pedagoji Bölümünü seçmiştim. Derslerim iyiydi. Başarılı bir öğrenciydim. Mezuniyetime çok az bir süre kalmıştı. Yıl sonu sınavlarına hazırla-

**Vatan hizmetimi
bir kez daha
yerine getirdikten
sonra okuluma
döndüm ve ara
verdiğim
öğrenimime
devam ettim.**

nyorduk. Ders programında olmakla birlikte Teftiş dersimiz, ilk bir kaç haftadan sonra, hocamız Hıfzırahman Raşit Öymen'in askere alınmış olması nedeniyle, hep boş geçmişti. Buna karşın yıl sonu sınav çizelgesinde bu dersin sınavı da görünüyordu. Okul yönetimine itiraz edecek olduk ama kabul edilmedi. Bizim karşı çıkışımız Teftiş dersini görmemiş olmamızdan

kaynaklanıyordu. Yönetimin görüşü ise, çoğu müfettiş olacak öğrencilerin böyle bir dersten geçmeden mesleklerini yapamayacaklarıydı. Belki de böylesi önemli bir dersin boş geçmesine neden olmaları nedeniyle hiç olmazsa sınavını yaparak dersin neredeyse bütün bir dönem boyunca yapılmadığını daha üst yöneticilerden ve bakanlıktan saklamak istiyorlardı.

Sonuçta, tabii ki okul yönetimi haklı(!) çıktı. Sınava girecektik. Üç gün süremiz vardı. Sınıftaki tüm öğrenciler örgütlendik ve ders notlarını daha önce bu dersi almış olan birilerinden bulmak için seferber olduk. Nihayet, notları bir yıl önce mezun olmuş olan bir arkadaştan bulduk ama süremiz çok azalmıştı. Üstelik, notları veren arkadaş tayini çıktığından Ankara'dan iki gün sonra ayrılıyordu ve notlarını gitmeden önce mutlaka istiyordu. Yapacak tek şey kalmıştı:

Ben ve arkadaşım Ahmet Ünal eski yazıyla çok hızlı yazabiliyorduk.

**Ben ve arkadaşım
Ahmet Ünal eski
yazıyla çok hızlı
yazabiliyorduk.
Notları hızlıca
Arap harfleriyle
kopya ettik ve
aslını sahibine geri
verdik.**

Notları hızlıca Arap harfleriyle kopya ettik ve aslını sahibine geri verdik. Akşam etüd saatlerinde tüm sınıfa okuyacak böylece onların da not almalarını sağlayacaktık. Burada bizim avantajımız, notları çekerken ve sınıfa okurken tekrar etmiş olmaktı.

Akşam etüd saatine girerken nöbetçi öğretmen Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in okulu ziyarete gelmekte olduğunu söyledi. Hasan Ali'nin en önem verdiği bölüm bizimkiydi. Her şeyden önce, kendisi de aslında müfettişti. Ayrıca, sürmekte olan eğitim seferberliğinin başarıya ulaşmasının ancak inanmış müfettişlerle ve yöneticilerle olabileceğini düşünüyordu.

Dolayısıyla, ne zaman Gazi Terbiye'yi ziyaret etse ilk uğradığı yer Pedagoji Bölümü oluyordu. Bakan'ın gelişi bizim planladığımız Teftiş dersi çalışmasını ertelememiz demektir. Derhal, eski harflerle yazdığımız notları sıramızın altına sakladık ve Hasan Ali'yi beklemeye başladık.

Az sonra, o heybetli görünüşlü, kalın sesli, Türk Millî Eğitiminin en büyük iki bakanından biri (diğeri rahmetli Mustafa Necati) olan sert ama sevecen adam yanında okul müdürümüz (Esat Bey) ve Mülkiye'nin müdürüyle (Ali Fuat Başgil) etüd salonuna girdi. En ön sıraya, yani benimle Ahmet'in sırasına, oturdu. Biz öğrenciler çevresine toplandık. Savaşla, ekonomiyle, eğitim çalışmalarıyla, okullarla ilgili tatlı ve koyu bir sohbet başlamıştı. Emin Soysal'la araların-

daki sürtüşmeden, askerlik anılarımızdan konuşuyorduk. O bizim görüşlerimizi soruyor, biz onun yaptıklarını ve yapmak istediklerini öğreniyorduk. Bir ara elini sıranın altına soktu ve çıkardığı kağıtları sallayarak, "Bu ne?" diye kükredi. "Kimin bunlar?"

Bunlar dediği bizim eski harflerle yazılmış notlardı. Okul müdürü donmuş kalmıştı. Bütün öğrenciler şaşkındı. Ahmet'le benim yüzlerimiz bembeyaz kesilmiş, bacaklarımız titriyordu. Bayılmak üzereydik.

Olanca hiddetiyle, ne İsmet Paşa'nın ne kendisinin, ne Bakanlıktaki görevlilerin, ne okul müdürlerinin, ne öğretmenlerin eski harfleri kullanmaya hakkı olmadığını ama daha da önemlisi Arap harfleriyle en büyük mücadeleyi yapması gereken bu okuldaki ve bilhassa bu bölümdeki insanların hâlâ bunu kullanıyor olmasının affedilecek bir tarafı olmadığını söyledi. Kendisi de maarif müfettişiydi ya... 1 Ocak 1929 tarihinden beri yasaklanmış olan Arap harflerini kullanmaya kimin cüret ettiğini bir kez daha sordu. Yapacak bir şey yoktu. Ben ve Ahmet titreyen ellerimizi kaldırdık. Kekeleyerek, neden böyle davrandığımızı açıklamaya çalışacaktık ki, "Kovun bunları okuldan! Meslekten de atılacaklar!" emrini verdi.

"Bu okulda eski harflerle mücadele ediyor olmak tifiyle mücadele

etmekten daha kötüdür, kendileri bu mücadeleyi vermesi gereken insanlar nasıl olur da eski harfleri kullanırlar?" dedi ve müdürlerle beraber etüd salonunu terketti.

Haklıydı. Devrimlerden ödün verilmeydi.

Her şeyin bittiğini düşündüm o anda. Kendimi karasabanın arkasında tarla sürerken gördüm. Gelecekle ilgili

Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel

hayallerimin sonu gelmişti. Geçmişime dönüyordum. Başarılı öğrenci, başarılı öğretmen Gıyas çifte çubuğa geri dönmek zorundaydı artık.

Ertesi gün müdür okulun bütün öğrencilerini büyük salonda topladı. Bizi ayağa kaldırdı ve yaptığımızın ne büyük bir yanlış olduğunu

sert bir dille, diğer öğrencilere de göz dağı verircesine, anlattı. İkinci bir büyük darbe daha yemiştik. Utanç içinde salondan çıktım. Biraz sonra okul müdürü bizi odasına çağırttı. Başarılı öğrenciler olduğumuzu bildiğini, bundan böyle bu tür şeyler yapmaya-çağımıza söz verirse Hasan Ali Bey'in bizi affedebileceğini söyledi. Elbette ki söz verdik. Müdürün odasından çıkar çıkmaz dolabımın başına gittim. Arap harfleri ile yazılmış iki, üç kitabımı ve bazı ders notlarımı alelacele bir kaç kat gazete kağıdına sardım. Okuldan çıktım, uzakta bir ağacın altına, mezun olduktan sonra almak üzere, kitapları ve notları gömdüm.

Korku ve endişeyle bir kaç gün bekledik. Bir yandan da sınavlara giriyorduk. Bu bozuk morale Pedagoji sınavına girdim. Kötü geçti. Dersin hocası Halil Fikret Beyi bu başarısızlığım kızdırmıştı. Çalışkan bir öğrenci olduğumu bildiği için beni sınıfta bırakmadı.

Korku gün geçtikçe azaldı. Giderrek, Hasan Ali Yücel'in bizi artık affettiğine inanmıştık. Sınavlar bitip diplomalarımızı aldığımızda olayı unutmıştık bile.

Stajyer müfettiş olarak tayinim Kayseri'ye çıktı.

Gömdüğüm kitapları ve notları da ağacın altında unutmuştum...•

KORKULARIMIZ VE ADLARI

Ataksofobi:

Atelofobi:

Aviofobi:

Ballistofobi:

Batofobi:

Batrafobobi:

Belonefobi:

Bibliyofobi:

Bromidrosifobi:

Brontofobi:

Dentofobi:

Dermatopatofobi:

Eisoptrofobi:

Elektrofobi:

Emetofobi:

Düzensizlikten korma

Mükemmel ol(a)mamaktan

korkma

Uçuş korkusu

Silahtan ya da mermilerden

korkma

Derinlik korkusu, yüksek

binaların yanından geçmekten

korkma

Kurbağa, semender gibi çift

yaşayışlı (amfiben) hayvan-

lardan korkma

İğnelerden korkma

Kitaplardan korkma

Vücut kokusundan korkma

Gökgürültüsünden korkma

Dişçiden korkma

Deri hastalıklarından korkma

Aynalardan korkma

Elektrikten korkma

Kusmaktan korkma (Sürecek)

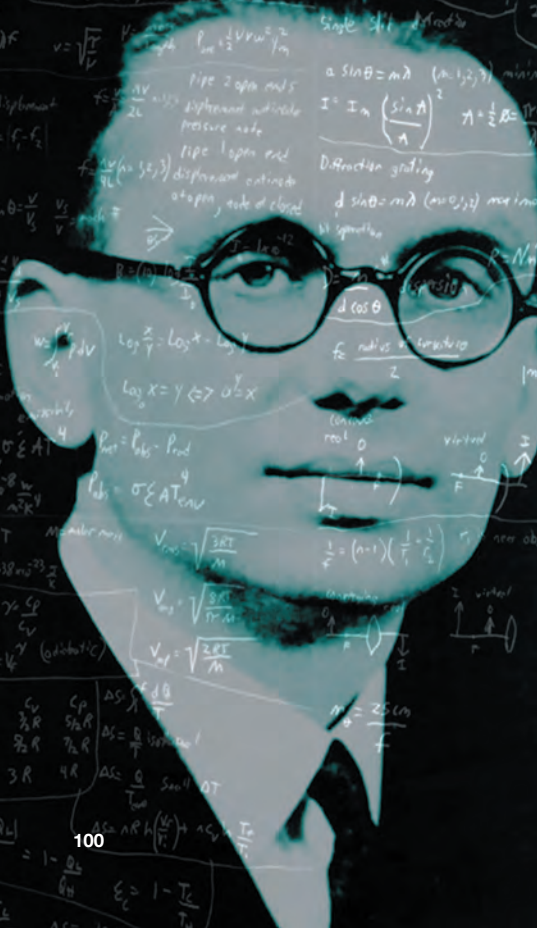

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Açlıktan Ölen Dahi Matematikçi

Çalışmalarıyla 20. yüzyıl matematiğinin yönünü değiştiren, Matematikçi **Kurt Gödel**, matematiğe katkılarının yanında, gelgitlerle dolu ve kendini açlığa mahkum etmesiyle son bulan ilginç yaşamıyla da, tarihte iz bırakan bir bilim adamıydı...

Aslında, tekstil firması yöneticisi bir baba ve çocuklarıyla son derece ilgili bir annenin ikinci erkek çocukları olarak, sıradan bir Çekoslovakyalı ailede dünyaya gelmişti. 6-7 yaşlarında ağır bir ateşli rahatsızlık atlattı. 10 yaşındayken, matematiği, dinleri ve dilleri öğrenmeye başlayan küçük Gödel, ailesi içerisinde bitmez merakı ve sonu gelmeyen soruları nedeniyle "Bay Neden?" olarak anılıyordu. Liseyi başarılı bir öğrenci olarak tamamladıktan sonra, 18 yaşında kuramsal fizik okumak üzere gittiği Viyana Üniversitesi'nde, karar değiştirerek matematik bölümüne geçti. Gençlik ve çocukluk yılları Birinci Dünya Savaşı'nın etkileriyle şekillenen Gödel'in peşini, savaş hiç bırakmadı. Bu nedenle, önce

Çek, sonra Avusturyalı (1929), Alman işgalinden sonra istemi dışında Alman olan (1938) Gödel, son olarak da 1947’de Amerikan vatandaşlığına geçti.

1928 yılından itibaren matematiksel mantık üzerine yoğunlaşmaya başlayan Gödel, matematik felsefesi üzerine pek çok seminere katıldı. David Hilbert’in çalışmalarının devamı olarak, eksiksizlik üzerine doktora tezini sunarak, matematik alanında

Kurt Gödel gençlik yıllarında

doktorasını 1930 yılında tamamladı. Gödel, Hilbert’in çalışmalarını devam ettirirken, kendisini dünyaca ünlü kılacak beklenmedik bir sonuç keşfetti. Eksiklik teoremi olarak bilinecek bu keşfi 1931 yılında basıldı.

EKSİKLİK TEOREMİ

Matematikte her problemin er geç çözüleceği, hiç bir problemin çözümsüz

Gödel, aritmetik dahil matematiğin hiçbir dalında, tutarlılık ve tamlığın, o sistemin elverdiği yöntemle ispatlanamayacağını ortaya koydu.

olmadığının sanıldığı dönemlerde Gödel, aritmetik dahil matematiğin hiçbir dalında, tutarlılık ve tamlığın, o sistemin elverdiği yöntemle ispatlanamayacağını ortaya koydu. 1931’de matematik dünyasında kuralcıların kendinden emin manzarası, bir matematik dergisindeki yirmi beş sayfalık bir makalenin yayımlanmasıyla birden karardı. Bu makale, öylesine dallanıp budaklanıyordu ki matematiksel mantığın ötelilerindeki konulara dek uzanıyordu.

Hilbert’in kuralcı programının iki amacına (tutarlılık ve tamlık), gerçekleşme olanağı tanımlıyordu.

Aslında bu sonuç, yalnız matematik için değil, tüm bilim için önemli bir olaydı. Fizikte belirsizlik ilkesi ve matematikte eksiklik teoremi, düşünce hayatımız için çok büyük önem taşıyan keşiflerdi. Gödel’in bir matematik sistemin kendi içinde tutarlılığını ve tamlığını ispat etmenin olanaksızlığını göstermesi, Hilbert’in programına dayanarak matematiğin tümüyle yetkinli-

Einstein ve Kurt Gödel

ğe kavuştuğunu ilan eden matematik dünyasını alt-üst etti. Gödel, hiçbir kural ve prosedür kümesi ile çözülemeyecek problemlerin bulunduğunu ispatlamış, çok uzun süre konuşulan görüşleri dünya matematikçileri tarafından yaygın bir kabul görmüştü.

Stephen Hawking, Ceviz Kabuğundaki Evren’de (2001), Gödel’in bir makalesiyle matematikte yarattığı depremi ele alıyordu:

“Gödel’in kuramı, matematiğe temel sınırlar getirdi. Bu kuram, bilim dünyası için büyük bir şoktu, çünkü matematiğin, mantıksal tek bir temel

Bu kuram, matematiğin, mantıksal tek bir temel üzerine kurulmuş, tutarlı ve tam bir sistem olduğu hakkındaki yaygın inancı yıkıyordu.

üzerine kurulmuş, tutarlı ve tam bir sistem olduğu hakkındaki yaygın inancı yıkıyordu.”

AZ KALSIN NAZİ ASKERİ OLACAKTI

Okuduğu üniversitede de ders vermeye başlayan genç matematikçi, seyahatler ve çok fazla çalışmasına bağlı olarak depresyon geçirdi.

1938’de ailesinin, daha önce evlenip boşanmış olması ve dansöz olması yüzünden karşı çıktıkları kendisinden on yaş büyük bir kadınla evlendi. Gödel, apolitikti ve dünyada olup bitenlerden çok kendi çalışmaları ile ilgileniyordu. Öyle ki, çevresinden tümüyle izole olmak ve dikkatini dağıtmamak için kulağına taktığı pamuk tıkaçlarla yaşıyordu. Buna karşın, Avusturya’nın Nazi Almanya’sına katılmasıyla, arkadaş çevresinin de dahil olduğu ve Viyana’dan göç etmek zorunda kalan Yahudi entelektüeller gibi, Nazi yönetiminin baskısı, sonunda ona da ulaştı. Zayıf ve sağlığı kötü bir adam olduğu halde, askere alınmak için uygun bulundu. İşine devam edebilmesi için de Nazi yönetimine boyun

Kurt Gödel ve karısı Adele

eğmesi gerekiyordu. Bu yüzden eşiyile birlikte 1940'ta Amerika'ya göç etti ve bir daha Avrupa'ya geri dönmedi.

ARKADAŞI EINSTEİN'A SOĞUK TERLER DÖKTÜRMÜŞTÜ

Gödel, ömrünün en iyi yıllarını Princeton'da sıkı dost oldukları Albert Einstein çevresinde yaratılmış olan İleri Araştırmalar Enstitüsü'nün bir üyesi olarak geçirdi. Çekingen, içine kapanık ve mantığın derinliklerinde kaybolan Gödel ile iyi bir mizah anlayışına sahip Einstein'ın dostlukları kadar, birlikte yaşadıkları anlar da ilginçti.

Einstein, arkadaşı Gödel'e ABD vatandaşı olması konusunda ısrar ediyordu. Sonunda ikna olan Gödel, vatandaşlık sınavına çok ciddi bir biçimde hazırlandı. Anayasayı dikkatli bir biçimde inceledi ve tamamlanmamışlık teorisini formüle eden birine yarışır şekilde, orada kendisine göre mantık-

sal bir kusur buldu. Sınavdan bir gün önce Gödel, Oskar Morgenstern'i aramış ve kendisine Anayasa'nın temelinde bir diktatörlük kurulmasına zemin hazırlayan mantıksal bir esneklik bulunduğunu söylemişti. Ve bunu da tören sırasında açıklayacaktı.

Morgenstern ona ertesi gün sınav sırasında, koşullar ne olursa olsun bu konuda tek kelime etmemesi gerektiğini hatırlatmıştı. Arkadaşları Einstein ve Morgenstern, yol boyunca da bu bulunduğu kusurdan söz etmemesi için onu iknaya çalıştırlarsa da başarılı olamadılar.

Gödel, Anayasa'nın temelinde bir diktatörlük kurulmasına zemin hazırlayan mantıksal bir esneklik bulunduğunu söylemişti.

Yıllarca kaldığı ABD'de artık yurttaşlığa kabul sırası gelmişti. Amerikan Anayasası hakkındaki bilgisini ve ona verdiği değeri ölçecek bazı basit soruları yanıtlaması gerekiyordu. Ayrıca kişiliğine kefil olabilecek ve yerel mahkeme önünde yapılacak bu sözlü sınavda ona eşlik edecek iki kişi bulması gerekiyordu. Gödel'in kefilleri Albert Einstein ve ekonomist-mucit Oskar Morgenstern idi.

Sınav sırasında yargıç, Gödel'e bakarak "Şimdiye kadar Alman vatandaşıydınız" diye konuşmaya başladı. Gödel Avusturyalı olduğunu belirterek bu küçük aşağılamayı düzeltti. Yargıç hiç umursamadan, "Her neyse, orası berbat bir diktatörlük altındaydı. Ama ne iyi ki Amerika'da böyle bir şey söz konusu bile olmaz," dedi. Gödel bunun altında kalmadı ve "Tam tersine, bunun nasıl olabileceğini biliyorum. Hem de kanıtlayabilirim!" diye haykırdı. Zaten diken üstünde bekleyen Einstein ve Morgenstern, Gödel'i yatıştırmak ve susmasını sağlamak için ter dö-küyordu.

Gödel, ancak yargıcın "Bu kadar ayrıntıya girmenize gerek yok" diye-rek sözünü kesmesiyle 'durdurulabil-di'. Ve Kurt Gödel Amerikan vatan-daşı oldu.

Kurt Gödel yakın dostu Einstein ile

GÖDEL'İN KUŞKUCU VE GÜVENSİZ YANI

Bu mantık tutkunu adamın günlük yaşama nasıl da kuşkuyla baktığını gösteren pek çok örnek vardı. Yaz ortasında kışlık giysilerle dolaşır, hortlaklara inanır, buzdolabı gazından zehirleneceğini düşünerek yaz-kış demeden evinde kapı-pencere açık otururdu. İnsanların birbirlerini genellikle hiç anlamadıklarına inanırdı. Meslektaşlarının anlattığına göre, kendisiyle görüşmek isteyen birisi onu telefonla aradığında, hemen buluşmak üzere sözleşir; ama sözleşilen yer ve zamanda asla bulunmazdı.

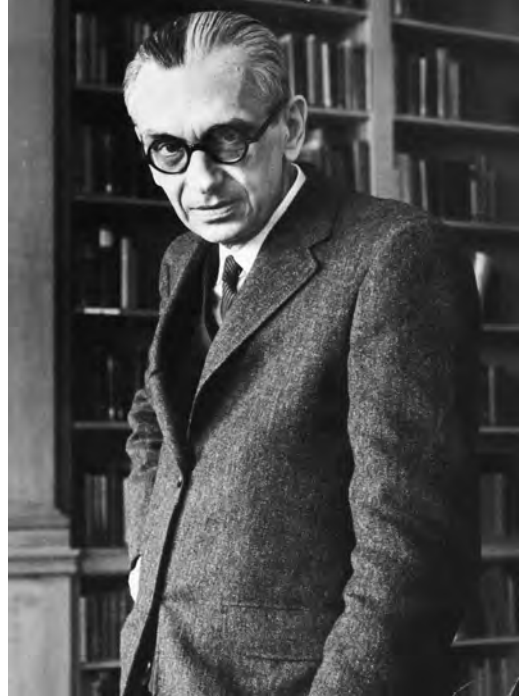
Bir keresinde kendisine söz konu-su kişiyle görüşmek istemediği halde niçin bu kadar kesin sözler verdiği sorulduğunda, ziyaretçisiyle görüşme-mesini garantileyen tek yolun bu oldu-ğu yanıtını vermişti.

1975'te Ulusal Bilim Madalyası ken-disine verildiğinde Washington'a gidip Gerald Ford'u görmeyi bile reddetti.

Çocukluğunda geçirdiği ağır hastalık onun, psikolojik olarak yaşamı boyunca da rahatsızlığı olduğuna inanmasına neden olmuştu. Hep sağlık sorunlarıyla bo-ğuştı, doktorlara danıştı ama onların tavsiyelerine de güvenmeyerek hiçbi-rini dikkate almadı. Ülser tedavisini geciktirdiği için bu yıllarda ölümden dönen Gödel'e, eşinin bakımevine konulması ve bir süre sonra da dostu Einstein'ı kaybetmesi ağır geldi. Dep-resyon ve paranoya belirtileri göster-meye başladı. Bir takım insanların onu zehirlemeye çalıştığına inanıyordu ve

bu nedenle hiçbir yiyeceğe el sürmeyerek 29 kiloya kadar düştü. Aristo'dan beri tarihin en büyük mantıkçısı olarak gösterilen, matematiksel ve mantıksal teoremleriyle felsefeyi ve düşün dünyasını Einstein çapında etkilemiş kişilerden biri olarak kabul edilen Kurt Gödel, 1978 yılında kendini açlığa mahkûm ederek ölümüne gitti.

Bugünkü modern matematiksel mantığın Gödel'in eseri olduğu rahatlıkla söylenebilir. Ancak, bir yandan matematiğe temel sınırlar getirirken, bir yandan da kuralcılığı yerle bir ettiği teoremiyle ortaya koyduğu bir başka önemli gerçek daha vardı: O, gerçeğe sadece biçimsel olarak ve mantıkla ulaşılamayacağını kanıtlayarak, insanların bilgisayarlardan en azından bu konuda daha üstün olduklarını göstermiştir... •

BÜYÜK SANAYİCİ

Büyük sanayici, eski okul arkadaşından şöyle bir mektup aldı:
“Sevgili dostum, Birlikte geçirdiğimiz güzel günlerin anısına, oğlum Ahmet'e fabrikada bir iş vereceğini ve...”

Sanayici şu yanıtı gönderdi: “O güzel günleri ben de unutamam. Fakat fabrikamda şimdilik boş bir yer olmadığı için...”

Eski arkadaşı bunun üzerine bir mektup daha gönderdi:
“Geçen mektubumda bir detaydan söz etmeyi unuttum. Oğlum işe girerken kendisine miras kalan 500 bin lirayı da sermaye olarak size vermek kararındadır.”

Bu ikinci mektubu okuyan sanayici, hemen ikinci mektubunu yazdı:

“Sevgili dostum, oğlunuzu bağrımıza basmaya hazırız. Hemen bana gönder. Lisede ne yaman bir çocuktun, anımsıyorsun değil mi?”

Eski arkadaş, asıl yazmak istedikleri için hemen üçüncü ve son mektubuna başladı: “Düzeltilme 1) Oğlumun hiç sermayesi yoktur. 2) Zaten benim oğlum yoktur. 3) Senin yine okuldaki gibi olup olmadığını öğrenmek istemiştim. Öğrendim. Teşekkürler!”

Gönderi: SABAHAT ÖNEN

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Tüm
duyularımıza
seslenen
benzersiz
bir yol

Alsace Şarap Rotası

Dağlar, yemyeşil üzüm bağları, köyler ve kasabaların oluşturduğu pastoral görüntüler eşsiz bir güzellikle seriliyor gözlerinizin önüne. Tattığınız şaraplar damağınızda farklı lezzetler bırakırken, burnunuzu çeşitli meyve, çiçek ve baharatların kokularıyla tanıştırıyor.

Ortaçağ kasabalarının çeşmelerinden akan suların, kilise çanlarının ve kuşların seslerini duyuyor kulaklarınız. Bazen de usulca, yalnızca kendi ayak seslerinizi duyarak, arasında yürüdüğünüz üzüm bağlarındaki yapraklara dokunuyor elleriniz.

Fransa'nın kuzeydoğusundaki

Marlenheim'dan başlayıp, güneydeki Thann kasabasına kadar uzanan 170 kilometrelik yol, etrafında yüzden fazla köy ve kasaba bulunan Alsace Şarap Rotası'nı oluşturuyor.

Yüzyıllardır üzüm yetiştirilen, Almanya'daki Ren nehri ovasıyla, Fransa'daki Vosges dağları arasında kalan bu topraklardaki mimaride, kelimeler-

de ve yiyeceklerde hem Alman, hem de Fransız izleri görülüyor.

Fransa'nın en az yağış alan bu bölgesindeki kuru, güneşli ve ılıman iklimin yanı sıra zengin toprak çeşitliliği Alsace'a özgü üzümlerin yetişmesine olanak sağlıyor. Beyaz şaraplarıyla ünlü bu bölgedeki 4400 şarap üreticisi, %90'ı beyaz şarap olmak üzere, yılda 150 milyon şişeden fazla şarap üretiyor. Üzümler elle toplandığından bir hektarlık bağın hasatında günde 30 kişinin çalışması gerekiyor.

Şarap yapılan üzüm çeşitlerinin her biri farklı yiyeceklere yakıştırılıyor; Sylvaner kiş ve salatalarla, Gewurtztraminer Munster peyniriyle, Riesling lahanalı geleneksel choucroute yemeğiyle, Pinot Blanc deniz ürünleriyle, Pinot Gris kaz ciğeriyle, Pinot Noir salamlarla, Muscat ise Alsace keki kougelhopf ile tercih ediliyor. Eylül ayının sonunda başlayıp, Ekim ayının sonunda biten hasat zamanından sonraki geç hasat döneminde ise daha tatlı, hatta bazen liköre benzeyen şaraplar üretiliyor.

Kientzheim'daki Alsace Şarap ve Bağcılık Müzesi'nde

Kientzheim

fiçı ve şişe yapımı, üreticilerin yaşamları, bölgedeki şarapçılığın tarihi, üretim tekniklerinin yıllar içindeki gelişimi ve bağ hastalıklarının tedavileri anlatılıyor.

Müzede aynı zamanda son iki yüzyılda şarapla ilgili yapılan seramik, ahşap ve cam dekoratif eşyalar, fotoğraflar, şarap etiketleri ve reklam materyalleri de sergileniyor. Colmar'daki CIVA (Conseil Interprofessionel des Vins d'Alsace) binasında şarapçılıkla ilgili sergileri gezerek 2 günlük Alsace Şarap seminerine katılmak da mümkün. Nisan'dan Ekim'e kadar farklı tarihlerde düzenlenen şarap ve hasat festivalleri ile bölgedeki 50 farklı bağ yürüyüş rotası da ziyaretçileri bilgilendirerek değişik şarapları tatma fırsatı sunuyor.

Alsace Şarap Rotası üzerinde, uzun, ince bir salkımın taneleri gibi sıralanmış köyleri ve kasabaları dolaşıyorum. Düzgün sıralar halinde dizilmiş, yeşil yapraklara sarılmış asma kütüklerinden oluşan bağların arasın-

Riquewihr

Yerleşim yerleri birbirine benziyor gibi görünse de her birinin içinde farklı güzellikler gizli.

daki yerleşim yerleri birbirine benziyor gibi görünse de her birinin içinde farklı güzellikler gizli. Rengarenk çiçeklerle süslü taş ve yarı ahşap binaları ve sokaklarıyla Ortaçağ kasabaları özellikle Riquewihir, Eguisheim, Kaysersberg ve Colmar rotanın üzerinde atlanmaması ve görülmesi gereken yerler. Fazla turist olmadığında, kalabalık olmayan köyleri gezmek de güzel. Bazen tepelerden, bazen düzlüklerden, ama hep üzüm bağlarının arasından kıvrılarak geçen yolun üzerindeki her köyden farklı bir görüntü kalıyor aklımda. Her biri renkli, resmedilmeye değer bir fotoğraf karesi olarak kaydediliyor sanki hafızama.

Hunawihir'deki Jardins Des Papillons'un sera bahçesindeki orkidelerin arasında ve etrafımda uçuşan rengarenk kelebekler, köye küçük bir tepeden bakan kilise kulesinin saatindeki üzüm salkımı ve asma yaprakları motifleri, Mittelbergheim'da tarihi taş evlerin çevrelediği küçük meydan, Bergheim'in taş döşeli ana caddesindeki evlerden birinin penceresinin ardına dizilmiş porselen bebekler, Kientzheim'daki parkta arkası köye, önü üzüm bağlarına dönük banka oturmuş, tek başına gitar çalan genç; bir evin saçağının altına yanyana yaptıkları yuvaların içine

girip, çıkan kırlangıç kuşları, Kaysersberg'deki köprüünün üzerinden su kenarındaki evlerin görüntüsü; etrafa koklamaya doyamadığım mis gibi tereyağlı kurabiye kokusu yayan pastane, canlı renklere boyanmış evlerin pencerelerindeki dantel perdeler, Riquewihr'de rafları kocaman tekerlek şeklinde peynirlerle ve çeşitli ekmeklerle dolu dükkan, Eguisheim'daki binaların çatılarındaki leylekler, Haut-Koenigsbourg şatosunun ortaçağ bahçesi, odalardaki dev sobalar, şömineler ve görkemli aydınlatmalar, Rouffach'da üzerinde munster peynirinin eridiği

patates güveç, St. Hippolyte'de incecik hamur üzerine krema, soğan, salam ve mantarla hazırlanmış Tarte Flambee, sokakları, evleri, çeşmeleri renklendiren beyaz, pembe, fuşya, kırmızı renkli sardunyalar, tepedeki üzüm bağlarının arasındaki tabelalara yazılmış şiirler...

Bu görüntülerin tümü doğanın, yaşamın, verilen emeğin ve ince bir zevkin iç içe geçtiği, tüm duyularımızla seslenen bir bölgeyi anlatıyor. •

izlensen@butundunya.com.tr

KAZAZEDELER

Orta yaşlı bir çift Avusturalya'da tatil yapmaya karar vermişlerdi. Uçağın penceresinden saatlerdir okyanusu seyrediyorlardı. Sessizliği pilotun anonsu bozdu:

"Sayın yolcularımız! Korkarım size kötü bir haberim var. Motorlarımızdan biri sustu, diğeri de susmak üzere. Acil iniş yapmak zorundayız. Neyse ki altımızda haritada görülmeyen bir ada var ve sahiline inmeye çalışacağız. Bunu başarabilirsek tek sorunumuz bizi bulabilmeleri için dua etmek olacak."

Uçak minik adanın kumsalına başarılı bir iniş yaptı, kimsenin burnu kanamadı. Uzun bir rahatlama sessizliğinden sonra adam karısının ellerini tuttu, gözlerine endişeyle baktı; "Mona, bu ayki kredi kartı borcunu ödemiş miydin?"

"Hayır sevgilim, unutmuşum. Kızdın mı?" Adam endişeyle yine sordu:

"Araba kredisinin taksitini ödemiş miydin?"

"Özür dilerim canım, onu da ödemiştim."

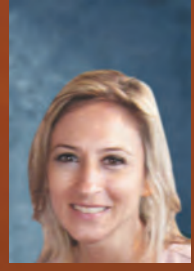
Adam karısının ellerini bıraktı ve kırk yıldır yapmadığı şekilde ona sıkı sıkıya sarıldı. "Aferin." Karısı şaşkın, korkarak sordu. "İyi misin tatlım?"

"Hiç olmadığım kadar. Çünkü hiç kimse bulmasa da, bankacılar bizi kesin bulur!"

Gönderi:SABAHAT ÖNEN

Not Defterimden
Nergis Öztürk

Bir "Kimlik Belgesi"dir Boş Söz

Sokrat için bilginin küçüğü, büyüğü yok, doğru olanı vardı.

Paylaşılmca özel bir anlam da kazanan bilgi ancak, doğru olduğunda “bilgi” kimliğine sahip olabiliyor-
du ve ancak bu kimliğiyle bir başka kişi ya da bir-
çok kişiyle paylaşılma hakkına kavuşabiliyordu.
Bu “paylaşılmak” özelliği ise bilgiyi bir “ikram
malzemesi”ne dönüştürüyordu.

Sokrat’ın “bilgi” konusundaki mantık zinciri,
işte bu son halkayla tamamlanıyordu: “Bilgi
de madem paylaşılan bir ikram malzemesidir,
o halde bilgi de herhangi bir ikram malzemesi
gibi, ‘katkısız ve eksiksiz’ olmalıdır.”

Bilginin katkısız ve eksiksiz
olması konusunda böylesine
duyarlı bir kişi olan Sokrat, bir
gün yolda yürürken eski bir dostu
ile karşılaşmıştı. Selamlaşma,
kucaklaşma ve özlem giderme
konuşmalarından sonra dostu
ona, ikisinin de yakından
tanıdığı bir arkadaşıyla ilgili
birşey anlatmak istedi.

“Hani senin şu çok sevdiğin arkadaşın var ya” diye başladı ve kısa bir süre durduktan sonra devam etti: “Onla ilgili olarak akıllar durduracak bilgiler duydum” diyerek devam ederken, bu kez Sokrat durdurdu onu.

“Aman dur, sakın birşey söyleme” dedi ve arkadaşına ilginç bir deney önerisinde bulundu:

“Benle paylaşmadan önce tüm o duyduklarını benim ‘üçlü süzgeç’imden geçirelim mi?”

Arkadaşı donuk bir ifadeyle Sokrat’ın yüzüne baktı ve yine donuk bir ses tonuyla onu yanıtladı:

“Ben sana onun hakkında duyduklarımı söyleyeceğim Sokrat” dedi. “Bu duyduklarımın tümünün kesinlikle doğru olduğunu ben nereden bilebilirim? Bu duyduklarımın doğruluğundan nasıl emin olabilirim?”

Sokrat ondan, işte bunları duymak istiyordu:

“Çok teşekkürler” dedi.

**Bir kişiyi
dinlerken onun
söylediklerini siz
de Sokrat’ın üç
süzgecinden
geçirerek
deneyebilir,
denetleyebilirsiniz.**

Sonra da bu “üçlü süzgeç” sözünden arkadaşının birşey anlamadığını görünce, hem üçlü süzgecini açıkladı, hem de duyulan sözlerin bu üçlü süzgeçten nasıl geçirileceğini anlattı:

“Duyduklarını benim süzgecin önce birinci aşamasını oluşturan ‘Doğruluk’ bölümünden geçirelim. Şimdi söyle bakalım, ‘Benle paylaşacağın bu bilgilerin tümünün kesinlikle doğru olduğundan emin misin?’”

“Anlatacakların konusunda bana önemli bir bilgi vermekle kalmadın, bu bilgiyi sen de öğrenmiş oldun” dedi ve bu son sözünün açıklamasını da yaptı:

“Bana anlatacaklarının kesinlikle doğru olmadığını şimdi sen de biliyorsun...”

Sokrat arkadaşının ağzını açmasını beklemeden, onun anlattıklarını üçlü süzgecinin ikinci bölümünden de geçirmeye başladı:

Bana arkadaşım ile ilgili olarak söylemek istediğin ve doğruluğundan emin olmadığın o kötü şeyler, acaba onun ya da benim için yararlı mıdır?

“Şimdi sıra, süzgecinin ikinci aşaması olan ‘İyilik’ bölümüne geldi” dedi ve sorusunu sordu:

“Arkadaşım ile ilgili olarak söyleyeceklerin, beni mutlu edebilecek denli iyi ve güzel şeyler midir?”

Arkadaşı, söyleyeceklerini hızla aklından geçirdi ve Sokrat’ın sorusunu yanıtladı:

“Hiç de sanmıyorum, hatta tam tersi” dedi. “Doğrusunu istersen, söyleceklerim galiba biraz da üzebilir seni...”

Sokrat, arkadaşının şaşkınlığına aldırmadan devam etti:

“Yani bana arkadaşım ile ilgili, üstelik hiç de iyi olmayan birşeyler söylemek istiyorsun ve bu söyleyeceklerinin kesinlikle doğru olduğunu kendin de biliyorsun” dedi.

Sonra da üçlü süzgecinin son aşamasını uyguladı:

“Üçlü süzgecinin son bölümünün adı, ‘Yararlılık’tır” dedi. “Bana arkadaşım ile ilgili olarak söylemek istediğin ve doğruluğundan emin olmadığın o kötü şeyler, acaba onun ya da benim için yararlı mıdır? Bu sözleri bana söylemenin, ona ya da bana bir yararı olacak mıdır?”

Sokrat’ın, herbiri bir tokat şiddetindeki bu soruları karşısında bunalan arkadaşısı, sonunda patladı:

“Sen ne yararından söz ediyorsun?” dedi. “Sana, bir arkadaşım ile ilgili olarak duyduğum birşeyleri anlatmak istedim, o kadar. Ne bileyim ben bunun sana ya da ona bir yararı olup olmayacağını...”

Arkadaşının bu patlamasından sonra Sokrat da “patlama hakkı”nı kullandı ve o da patladı:

“Bana, bir arkadaşım hakkında duyduklarını anlatmak istiyorsun ama, bu duyduklarının kötü ve üzücü şeyler olduğunu biliyorsun, bana da, arkadaşım da bir yararı olup olmayacağını bilmiyorsun, üstelik hiçbirinin doğru olduğundan emin de değilsin ve... Sonra da doğruluğundan emin olmadığın, yararlılığından emin olmadığın, ama kötülüğünden ve üzüntü vericiliğinden emin olduğun bu boş sözleri karşında dikilip, dinlememi bekliyorsun benden... Sen beni, senin bu boş sözlerini dinleyecek kadar zamanı bol, kafası dar bir koyun mu sanıyorsun?”

Bir kişiyi dinlerken kendisine soru sorabilme olanağınız olmasa da, onun söylediklerini siz de Sokrat’ın üç süzgecinden geçirerek deneyebilir, hatta denetleyebilirsiniz. Böylece hem karşınızdaki bu kişinin gerçekte nasıl bir kişi olduğunu görebilirsiniz, hem de bu kişinin size nasıl bakıp, sizi nasıl gördüğünü, hatta sizi ne sandığını kolaylıkla anlayabilirsiniz. •

nergisozturk@butundunya.com.tr

Yazarak Söyleyerek

Sadi Bülül

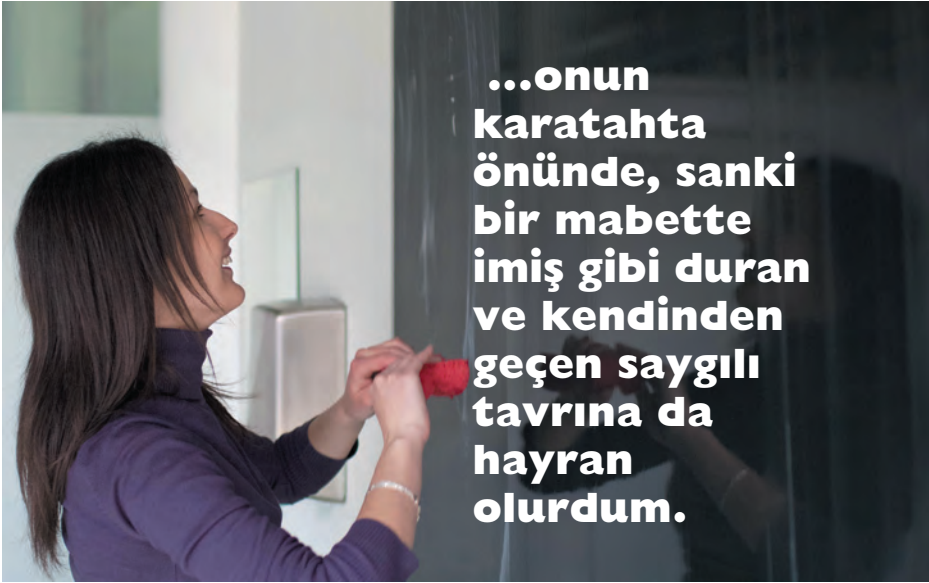
Sevgili "Hocanım"ım

Lisede bir biyoloji öğretmenimiz vardı. Çok ciddi bir hanımdı. En önem verdiği şey de, canlıların vücut yapılarıydı. Tahtaya bir böceğin, bir arının ya da bir kelebeğin iskeletini çizerken kendinden geçer ve sınıfta mutlak bir sessizlik isterdi.

Bazen de diğer hocalardan izin alarak tahtaya şemaları bir gün önceden hazır eder, renkli tebeşirlerle karatahta üzerinde âdeta şehrayinler

yaratırdı. Ne kadar renkli ve güzel olsalar da, o ünlü musluk hesapları gibi, bu şemalar da hepimize dayanılmaz sıkıntılar verir ancak Hocanımdan korkumuza onu put gibi dinlerdik.

Tabii ben de o şemalardan ve bilgilerden sıkılan ve Hocanıma seçkaramayanlardandım ancak onun karatahta önünde, sanki bir mabette imiş gibi duran ve kendinden geçen saygılı tavrına da hayran olurudum.

...onun
karatahta
önünde, sanki
bir mabette
imiş gibi duran
ve kendinden
geçen saygılı
tavrına da
hayran
olurdum.

Hayran olduğum asıl şey de, o küçük varlıklardaki bu akıllamaz düzen ve geometri idi. Hocanımın, çizdiği şemalarda en küçük bir detayı dahi ihmal etme endişesinden doğan aşırı sorumluluk duygusu, zamanla beni derinden etkiledi ve ona kızamaz oldum.

Hocanımın ders dışında bir ilgi alanı daha vardı:

Kızların saçları ve etek boyları... Hangi kızın o gün saç şeklini değiştirdiğini ve eteğini uzatıp kısalttığını ezbere bilirdi ve örneğin dersi keserek "Ayten unuttum sanma, eteğini uzatmamışsın" diye kontrolünü sürdürürdü.

Takıntularından biri de, henüz televizyonun bile olmadığı yıllar öncesi-nin bir taşra kentinde tek eğlencemiz olan cumartesi matinelerydi. Orada

kızlarla yan yana oturduğumuzu bilir ve bunu bir türlü içine sindiremez: "Paranız boşuna gidiyor!" derdi.

"Film bitince ne olacak? Keşke sinemaya gitmeseydim diye üzülme-yecek misiniz? Paranız 1 saat içinde uçup gidecek..."

Ö zamanlar çocuklara düzenli harçlık vermek âdeti yoktu ve sinemaya ödenen para bizim için gerçekten önemliydi. Çok defa "Acaba bu hafta sinemaya gitmesem mi?" diye düşündüğümüz olurdu ancak yine de, kızlarla bir arada geçecek bu eğlenceden vazgeçemezdik.

Lise çağlarında idik ama kâh akıl edemediğimizden, kâh o zamanki hocalara karşı gelmenin usûlden olmayışı sebebiyle, biraz da korktuğumuz için; hocalarımıza bir karşılık veremezdik. Yağcı ve şakacı arkadaşları

mız ise; “Peki hocam artık sinemaya gitmeyeceğim. Bir saatlik bir zaman için param niye uçup gitsin? Düşündüm haklısınız hocam,” derlerdi. (Tabii yine giderlerdi.)

Şimdiki aklımız ve cesaretimiz olsaydı, hocamıza ne cevaplar vermezdik? Hiçbir şey demesek bile şu cevabımız herhalde meseleyi bitirirdi:

“Madem paramız boşuna gidecek öyle ise ekmek de almayalım, yemek de yemeyelim... Otobüse trene de binmeyelim... Gazete de okumayalım... Ayakkabımızı da boyatmayalım... Bayramlarda tebrik kartları da atmayalım... Telefonla telgrafla kimsenin doğum gününü de kutlamayalım.” (Nasil olsa uçup gitmeyecekler mi?)

Ancak ben hocama hiç kızamadım. Hele hayat hikayesini öğrenince, kızmak şöyle dursun, onu sevdim bile... Fakir bir köylü ailenin kızıydı. Babasını çok küçükken kaybetmiş ancak yılmamıştı. Köy ilkokulundan sonra, kendi gayretiyle ortaokulu bitirmiş, yatılı okul sınavlarını kazanarak öğretmen okuluna girmiş, fark derslerini vererek lise diploması almış İstanbul'a gelerek bir yandan ev hizmetleri ve gece çocuk bakma işinde çalışmış bir yandan da Fen Fakültesini bitirmişti. İlk tayin yeri güneydoğunun bir ilçesi olmuş, bir-iki yerden sonra, bulunduğumuz okula gelmişti, öğrenciliğinde, bir erkekle hiç çıkmamıştı. Muhtemelen bir kuaföre gitmemiş, mini etek de giymemişti. Sinemaya gitmediğinden ise eminim.

Hocamız endamlı ve güzel sayılabilecek ölçülerde bir kadındı. Ama

nedense üniversitede de erkek arkadaşı olmamış ve evlenmemişti. Biraz tutumluluğunu biraz sinema tavrını kasdederek kızlar arkasından: "Niye evlensin? Evlilik bitince, masraflar da boşa gitmiş olmayacak mı?" diye konuşurlardı. Hocamız evlenmeyi düşünmüyordu ancak öğretmen arkadaşları zorlayarak onu kentin bir avukatıyla evlendirdiler. Aradan bir yıl geçmeden şöyle bir olay oldu:

Kente Başbakan Adnan Menderes gelecek ve şerefine bir yemek verilecekti. Başbakan yemeğe bir saat kadar gecikmiş, bir muhalefet partisinin yerel başkanı olan bir genç avukat bunu protesto ederek yemekten ayrılmıştı. Hocanım bu genç avukatın yani kocasının bu hareketini asla onaylamadı ve affetmedi.

“Sen kimsin de bir ülkenin koskoca Başbakanını, yemeğe gecikerek geldi diyerek protesto ediyorsun?” demiş, eşinin yüzüne bir daha bakmamış ve sonra da boşanmışlardı.

Hocanım yıllarca yalnız yaşadı. Emekli oldu. Köyüne de dönmeyerek, yalnızlığını, Samatyada bir kira evinde sürdürdü. Kendisini birkaç defa ziyaret ettim. Hep aynı şekilde, ciddi ve ilkeli buldum. Aynı "Sabahat Hocanım"dı.

Ölüm haberini aldığımda, lise yıl lanma gittim ve heyecanlarla hüüzünleri bir arada yaşadım. Ah sevgili hocanım! Sizi anlayanlardan birisi de bendim biliyor musunuz? Gittiğiniz yer de, belki bir "sinema"dır kimbilir?

Ücretsiz ve süresiz oluşu sebebiyle mi size daha çekici geldi bilmiyorum?•

sadibulbul@butundunya.com.tr

Yazar Dede ve Torunları Muzaffer İzgü

Uçun kuşlar uçun İzmir'e doğru

Dokuz karga ağacın dallarına konmuş dinleniyorlardı. Üç tanesi gözlerini kapamış, uyuyordu.

● kisi gagalarını birbirine uzatmış şakalaşıyorlardı. Üç tanesi gözlerini uzaklara çevirmiş sanki oradan gelecek bir kuşu bekliyorlarmış gibi bakıyorlardı.

Bilge karga mı? O yine düşünüyordu.

Şakalaşan kargalardan biri, yanındaki kargaya, “Az önce bir türkü duydum” dedi.

“Hıh, dedi öteki, türküyü duyarsın ama hiçbir türküyü söyleyemezsin.”

Öteki karga gülmeye başladı.

“Söylemek mi?.. Sen bizim sesimizi unuttun galiba...”

Bu sesimizle türkü söylesek bizi kim dinler? Sen galiba kargaları bülbüllere, kanaryalara, ibibiklere benzetiyorsun.”

Bu kez ikisi birden gülmeye başladılar. En çok da türküyü duyduğunu söyleyen karga gülüyordu.

Ah ah ah, gülmeleri bile... Cak cak cak... O nasıl gülmek?

“Gak gak gak, hah hah hah, gakku gakku gakkak, kakarak kakarak kakarak...”

“Yeter,” dedi türküyü duyan. “Çevreyi rahatsız edeceğiz. Hem bak, bilgemiz düşünüyor, onu rahatsız etmeyeelim...”

“Tamam,” dedi öteki... “Yalnız sen bana hangi türküyü duyduğunu söylemedin.”

“Çok güzeldi... Türkü bize çağrı yapıyordu.”

“A-a çağrı mı, ne diyordu?”

“Uçun kuşlar uçun İzmir’e doğru,” diyordu.

İkisi de sustu. Sonra ikisi birden, “İzmir” dediler... Yine ikisi birden,

“Haydi, Bilge Karga’ya sora-

lım... İzmir neresi, oraya nasıl uçulur” diye öttüler. Uçtular, Bilge Karga’nın yanına kondular. İkisi birden, “İzmir” dediler.

Bilge Karga güldü, gagasıyla uzakları gösterdi. “İzmir orada” dedi.

Şaşkınlıkla baktılar ve sordular:

“Sayın Bilge, sen İzmir’i gördün demek ki?.. Nasıl bir yer orası?..”

Bilge Karga başını hiç onlara döndürmeden konuştu:

“Çok güzel İzmir, çok güzel... Orada deniz var, orada Kadifekale var, orada Varyant var, orada Konak Alanı var, orada Alsancak var, orada Karşıyaka var, orada tavus kuşu var...” İkisi birden bağırmaya başladılar.

“Gidelim Bilge Karga, oraya gidelim!.. Gidelim, gidelim, gidelim!” diyerek gagalarını vurmaya başladılar. Uykudakiler uyandı, uzaklara bakanlar kıpırdadı... Türküyü duyan karga bağırdı:

“Gidelim Bilge Karga, oraya gidelim!.. Gidelim, gidelim, gidelim!” diyerek gagalarını vurmaya başladılar.

Bilge Karga birden,
“İşte İzmir!..” diye bağırdı.
Hepsi birden şaşkınlıkla
bakıyorlardı. Demek ki
deniz bu kocaman
mavi suyd.

“Uçun kuşlar uçun İzmir’e doğru”
Hepsi birden bağırdılar: “Uçun kuşlar
uçun İzmir’e doğru!..”

Hepsi de bu türküyü duymuş-
lardı. Hava güzeldi, yağmur
yoktu, sert rüzgar esmiyordu,
mevsim bahardı. Dokuz karga
taktak taktak ötüyor, “Uçun kuşlar
uçun İzmir’e doğru” diyorlardı.

“Haydin” dedi Bilge Karga... Kanatlarını açtılar, onun ardına düştüler... Dağlar, ormanlar aşıldılar, papatya kokusu, kekik kokusu, menekşe kokusu kokladılar. Kuş kardeşlerin cıvıltılarını dinlediler. Baharın renk renk böceklerini gördüler... Bağırdılar, “Böcekler, böcekler, düşün arınıza gelin, biz İzmir’e gidiyoruz!..”

Bilge Karga bağırdı:

“Denizin kokusunu aldım arka-

daşlar...”

Kanatlarına güç geldi, içlerine coşku... Bilge Karga bağırdı:

“Haydi hep birlikte... Uçun kuşlar uçun İzmir’e doğru...”

Böcekler katılmışlardı türküye, ağaçlar, çiçekler hepsi birden İzmir’in türküsünü söylüyorlardı.

Bilge Karga birden, “İşte İzmir!..” diye bağırdı.

Aaaa... Hepsi birden şaşkınlıkla bakıyorlardı. Demek ki deniz bu kocaman mavi suyd. Ya şu kocaman tepede? Bilge Karga bağırdı:

“İşte Kadifekaleee!.. Şimdi oraya iniyoruz. Oradan körfezi izliyoruz...” Bilge Karga buradan izlemişti İzmir’i... Yanyana dizilmişlerdi telde. Koşmadan uzakları izliyorlardı.

İkidebir dönüp Bilge Karga'ya bakıyorlar, ona gülümsüyorlar, başlarını sallıyorlar, kendilerini buraya getirdiği için teşekkür ediyorlardı. Ama bir yandan da deniz kıyısına inmek için can atıyorlardı.

“Ya,” dedi Bilge Karga... “Hemen Alsancak'a inmeyeceğiz... Varyant'tan da körfezi ve İzmir'i izleyeceğiz, ondan sonra da...”

Sanki Bilge Karga, “Haydi arkadaşlar” demiş gibi sekizi birden kanatlarını çırpmaya başladılar. Ay ne yakındı Kadifekale'yle Varyant arası...

“İşte, dedi Bilge Karga, şuraya iniyoruz... Karşımızda Konak Alanı ve ünlü Saat Kulesi...”

Geldikleri ilçede hiç saat kulesi yoktu... Uçup kuleye konmak için can atıyorlardı.

Bilge Karga'nın gagasına bakıyor, onun, “Haydi” demesini bekliyorlardı...

Konak Saat Kulesi...
“Ay şimdi biz kulenin üzerinde miyiz?”

Kuşlara yem atanlar, kuşların arasında koşan çocuklar...

“Ya orası?” diye sordu bir karga. Bilge Karga:

“Kemeraltı,” dedi.
“Orada alışveriş yapan insanlar var, sonra çığırtkanlar... Sizi çok beğenerek bir bağırırlarsa (Kargaya gel kargaya) diye, işte o zaman...”

Hepsi birden gülmeye başladılar... Güle güle ha-

valandılar, kahkahalar atarak Alsancak sahiline kondular. Bu kuşlar da hangi kuş?..

“İlçemizde hiç yoktu bu kuşlardan” diye Bilge Karga'ya baktılar. Bilge Karga: “Onların adı martı...” dedi.

“Aa-aa, tak tak tak, diye bağırdılar. Demek martı buydu ha...”

“Evet,” dedi bir martı yanlarına kondu. Martı kanatlarını çırpı, birkaç martı daha geldi. Kargalara, “Hoş geldiniz karga kardeşler” dediler. Sonra birden havalandılar. Az sonra ağızlarında birer balıkla geldiler... Kargaların önüne koydular. Bir martı, “Yorgun ve aç olduğunuzu gördük, haydi yiyin,” dedi. Doymazsanız birer tane daha getiririz...”

Kargalar, martıları çok sevdiler. Karınlarını doyurduktan sonra Karşı-

Aaa, o da ne?
Bu nasıl kuş? O
arkasındaki kanatları mı,
yoksa çok süslü bir
örtü mü?

yaka'ya uçtular... Bilge Karga durmadan, "Sasa sasa sasa," diyordu, gagasını kapatırken de, "L ılı lı" diye bağıyordu.

Kargalar öğrendiler, hep birlikte, "Sasalı sasalı sasalı" diye bağırmaya başladılar...

Aman aman aman, o da nesi, kargaların hiç görmediği hayvanlar ve hayvanat bahçesi... Sanki dünyanın bütün hayvanları burada toplanmışlardı. Bilge Karga gagasıyla birşeyi gösteriyordu:

"İşteeee!.."

Aaa, o da ne? Bu nasıl kuş? O arkasındaki kanatları mı, yoksa çok süslü bir örtü mü?

"Olamaz olamaz olamaz!.."

Kargalar böyle bağıyorlardı ama Bilge Karga: "Olur olur, diyordu, onun adı tavus kuşu..."

Kargalar kanatlarını açıyorlar, arkaya doğru uzatmak istiyorlar, kanat

tüilerinin rengine bakıyorlar... Hayır hayır hayır...

Hayranlıkla tavus kuşunu izliyorlardı. Bilge Karga çok mutluydu. Arkadaşlarına İzmir'i tanıtmıştı.

"Haydin bakalım" diye bağırdı Bilge Karga.

Hepsi birden, "Balık şölenine mi, balık şölenine mi?" diye bağırdılar...

"Yooo, ilçemize" dedi Bilge Karga... O da nesi, hepsi birden anlaşmışlar gibi, "Haaayır," diye taktakladılar.

"Artık biz gitmiyoruz, burada kalacağız" dediler. Ve Bilge Karga'ya bakmaya başladılar...

Ama Bilge Karga onlardan daha yüksek bir sesle bağırdı, yani takırdadı,

"Ben de gitmiyorum, ben de gitmiyorum..." •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Tatlı Bir Öyküdür Yaşam

Yücel Aksoy

Mutluluğun Tanımı

92 yaşında, giyimine özen gösteren, yaşına göre çok iyi görünümlü bir adam, huzurevine taşınıyordu.

Karısını yakın bir geçmişte kaybetmişti.

Anılarla dolu kendi evinde yaşamını sürdürebilmek için çok çabalamış ama ama üstesinden gelemeyince, böylesine bir yaşamı seçmek zorunda kalmıştı.

Huzurevine kayıt-kabul işlemlerinin yapılması sırasında, bekleme salonunda uzun bir süre beklerken hiç sıkılmadı, öfkelenmedi, aksine yüzünde eksik olmayan tebessümüyle çevresini büyük bir ilgiyle ve dikkatle inceledi. Odasının hazır olduğunu söylediğimde, yüzüme sıcak bir gülümsemeyle bakıp, nazikçe teşekkür etti. Asansöre doğru ağır ağır ilerlerken, sıkılmasın diye ona kalacağı şirin odasını betimlemeye çalışıyordum.

“Pencerenizde asılı, perde görevi gören bir kâğıt manzara resmi var”

dediğimde, eline

yeni bir oyuncak verilmiş sekiz yaşında bir çocuk heyecanıyla “Buna çok çok sevindim!” diye karşılık verdi.

“Ama efendim odayı henüz görmediniz ki.” Yaşlı adamın söyledikleri beni gerçekten şaşkına çevirdi:

“Bunun onunla ilgisi yok güzel kızım. Odayı sevip sevmemem, mobilyalara , ya da dekorlara, aksesuarlara bağlı değil.. Onları nasıl görmeye karar verdiğime bağlı. Seçim yapma şansım ve hakkım var. Bütün günümü yatakta, bedenimin artık iyi çalışmayan kısımlarından kaynaklanan zorlukları sayarak da geçirebilirim. Ya da halen düzgün çalışan kısımlar için Tanrı’ya teşekkür ederek yataktan kalkabilirim.

Yaşadığımız ortam ne kadar güçlüklerle dolu ve çekicilikten uzak olsa da, eğer görmesini bilirsek, aydınlık bir tarafı mutlaka bulunabilir. Gözlerimizi yeni bir güne açabildi-

ğimiz sürece, o gün bize verilen bir armağandır. İçinde bulunduğumuz yaşam koşulları nasıl olursa olsun bize hergün sunulan küçük mutluluk olanaklarından en iyi şekilde yararlanmalıyız. Bizi neşelendirecek her fırsatı yakalamalıyız. İnsanlar, her yere kendi güneşini ve sevincini beraberinde taşıyanı severler.

Ancak şunu da unutmamalıyız ki, mutlu olmak istiyorsak, başkalarına şirin görünmek için değil, kendi basit, saf, sakin hayatımızı yaşamalıyız.

Başarıya ulaşmak istiyorsak, bunu alkış toplamak için değil, kendi tekâmülümüze (ruhsal olgunlaşmamıza) katkısı olacağı bilinciyle, sakin ve acele etmeden yapmalıyız. Alkış toplamak için başarılı olmak isteyen insan hırslı olur, mücadeleci olur. Bu da insanda gerginlik yaratır, olumsuzluğa iter. Sonuçta mutluluğumuzu yitiririz.”

...bize hergün sunulan küçük mutluluk olanaklarından en iyi şekilde yararlanmalıyız.

İnsanlar, her yere kendi güneşini ve sevincini beraberinde taşıyanı severler.

Mutluluk, dış hayat ile iç hayat arasında bir ahenk kurabilmektir. Ve hayatımızın her dakikası eşsiz bir mucizedir. Kendi iç dünyası ile barış içinde olmayan insanlar, huzuru hiç bir yerde bulamazlar. Gerçek mutluluk, kendi içimizdedir; kendi içimizde ve bakış açımızdadır.

Huzuru, gönül rahatlığını ve sevinci dışarıda arayarak zamanımızı ve çabamızı boşuna harcamayalım. Mutluluk, erdemli olmayı gerektirir. Sevgi, ilgi, dostluk, sosyal duygu, nezaket, neşe, sevinç, hoşnutluk, umut, ölçülülük gibi erdemler mutluluğu arttıran; öfke, huysuzluk, keyifsizlik, bencillik, can sıkıntısı, hüznün ve umutsuzluk gibi erdemsizlikler de, mutluluğu azaltan faktörlerdir.

“Olumlu Düşünmenin Gücü” kitabında yazar diyor ki: “Mutlu

olmak için, kalbini kin ve nefretten, kafanı üzüntüden arındır. Basit bir hayat yaşa, başkalarından çok az şey bekle, fakat onlara çok şey ver. Yaşamını sevgiyle doldur. Sakın bencil olma, diğer insanlara daima yardım et. Elinden geldiği kadar çalış.”

Alfred D Souza şöyle demiş:

“Uzun bir süre, güzel hayat başlamak üzere diye düşündüm. Gerçekten güzel hayat. Ama hep bir engel daha vardı önde. Öncelikle yapılması gereken bir şey, bitmemiş bir iş, tamamlanması gereken bir hizmet, ödenecek bir borç... Hemen sonra güzel bir hayat başlayacak...

Sonunda uyandım ki, hayat zaten bu engeller. Öyleyse, yaşanan her anın keyfini çıkarmalı ... Zamanın kimseyi beklemediğini unutmamak gerek.

Öyleyse, okulun bitmesini, on kilo vermeyi, altı kilo almayı, çocuk sahibi olmayı, çocukların büyüüp evden ayrılmalarını, işe başlamayı, emekli olmayı, evlenmeyi, boşanmayı, Cuma akşamını, yeni araba-ev almayı, yeni araba-evin borcunun bitmesini, baharı, yazı, sonbaharı, kışı, ayın birini, onbeşini, şarkının radyoda çalmasını, ölmeyi, yeniden doğmayı bekleme-
yin daha fazla mutlu olmak için.”

Dün, görülmüş bir rüya, yarın sadece hayal. Bugün hayatın ta kendisi. İyi yaşanmış bir gün, dünü mutlu bir rüya olarak hatırlar, yarını da umut dolu bir hayal.. Bu nedenle, bugünü nasıl yaşadığın çok önemli. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Anaca Kadın

Ogece, Cemil ve Ünsal'ın keyiflerine diyecek yoktu; eğer anaları Anaca, "Benim güzel evlatlarım, ana kuzularım, haydi kalkın artık! Üşeninin ne oğlu olmuş, ne kızı. Gün doğacak, göğün ortasına direk vuracak neredeyse. Bu saate sığır mı kalır?" diye uyandırmıyordu onları. Gökte tek tük yıldızlar kalmıştı. Kuşlar daha tünek-

lerinden uçmamıştı. İki kardeş de uykuya kanmamışlardı. Gönlü düşünde kalan Cemil derin bir "Offf!" çekip kardeşini iteledi. Sıcak yatağından kopmak istemeyen Ünsal'ı, "Kalk artık, geç kalıyoruz!" diye uyardı. Mahallenin sığırı, tozu dumana katmış, çarşı çeşmesini geçmiş, yaylıma gidiyordu. İsteksizce yataklarından doğrulup ineklerin peşine düştüler. Uyuklu gözleri hayvanların arkasında, dört

bir yanı kolaçan etmeye başladılar. "Soldaki sağrısı beyaz benekli sarı inek, kuyruğunu kaldırdı, sığıyor. Onu ilk kez ben gördüm, o benim!" diye bağırdı Ünsal. Sıtma görmemiş tiz sesi, çevredeki çalılar çırpıları yerinden oynattı. Elindeki ikiye bölünmüş gaz tenekesinin tel kulpundan sıkıca tutup, 'Pat, pat' yere düşen taze sığır dışkısını, minik yumuşak elleriyle toplayıp bağrına basarcasına tenekesinin içine doldurdu. Yüzünde gülücük vardı.

Kuşluk öncesinin tozlu sessizliğinde, onlarca çocuk, inek ve öküzlerin

sesle, "Ana kız, bu sığırlar uyumaz mı hiç? Bu gözüün gözü göremediği karanlıkta gözleri dışarıda mı oluyor bunların?" diye sordu. Anaca, oğluna sarılıp, göğsüne bastırdı, "Er kalkan yol, er evlenen döl almış bir tanem," diye onu yatıştırmaya çalışsa da, içi daraldı. Küçük yavrusunu derinden derine süzdü. "Gözü kör olsun bu yokluğun. Bu iki karış çocuğu acı soğan, kuru yavan yemeye yargılı kılan; üst-süz başsız bırakıp ezim ezim ezen kör yazgı yere batsın. Yaşamlarının ilkbaharında onları arık, yorgun, bezgin bırakan feleğin..." diye ilendi.

Anaca, Ünsal için böylesine kendi kendini yerken, büyük oğlu Cemil'in neler duyumsadığını pek bilmezdi. Cemil, çoğu geceler yarı aç yarı tok minderden bozma yatağına girer, gözleri kapanır kapanmaz karabasanların içine düşerdi. Düşünde, ıssız yerlerde, gizli toprakları eşelemeye başlardı. Oralardan altın paralar çıkarırdı. Beş tane, on tane, yüz tane. Yüreği birdenbire ölçüsünü şaşırır, "Bunlar

peşine düşmüş; evlerine sığır dışkısı derlemeye çalışıyordu. Topladıklarıyla, anaları kerpiç, tezek yapacak, evlerinin geçimlerine katkıda bulunacaktı.

benim olacak!" diyerek saklanacak yer arardı. Bulduğu paralar ceplerine sığmaz, nereye koyacağını bilemez olurdu.

Cemil bir yana ama Ünsal daha çok küçüktü. Yararlı olacak her işi yüksünmeden yapsa da, sabahın köründe yollara düşmenin anlamını küçük kafasına sığdıramıyordu bir türlü. Anasının yamacına geçip, buruk bir

Böylesi gecelerin sabahlarında, annesi, olağandışı bir şeyler olduğunu anlar, "Oğlum, niye yerde yatıyor-sun?" diye sorar; sonra da, "Allah Allah, çocuğu akşam mindere yatırıyorum, sabah yerde buluyorum..." der dururdu. Etin, sütün kokusunun; paranın, altının renginin, bu küçük

beyinlere işlediğini, oralarda derin izler bırakmakta olduğunu sezinlediği zamanlarda da, gözleri kederle gölgenir, yüzü asılır, içinin ağıtına gömülüp kalırdı. Oğlunun başucunda, "Kafası kendine açılan bir kafes bunlarınkı. Kuran böyle kurmuş bu dünyayı. Kurmaz olsun!" diye dertlenirdi.

Acı dolu karmaşık düşünceler, kafasını yiyip bitirir, yaşamını çekilmez eder, tutunacak dal bırakmazdı.

"Ersiz bir eksikli olarak ne yapabilirim, kime sığınıp kimden yardım dilenebilirim, yokluğa teslim olmadan başımı nasıl dik tutabilirim?" sorularını

cukları. Gerekirse yatağını yorganını sat," diye diretiler. "Tanrı herkese böyle evlatlar vermez. Önerini görür, arkalarını bilirler," gibi övgü dolu sözler ettiler.

Anaca ana, derin düşüncelere daldı. Çocuklarını okutmayı hangi ana istemezdi? Ama ya elde avuçta yoksa?..

Onun bu durumunun ayırımında olduğundan mıdır bilinmez, mahallenin çokbilmiş kişisi Muteber Kadın, Cemil ile Ünsal'ın ortaokula gitmesine

"Ersiz bir eksikli olarak ne yapabilirim, kime sığınıp kimden yardım dilenebilirim, yokluğa teslim olmadan başımı nasıl dik tutabilirim?" sorularını sıklıkla sorardı kendine.

nı sıklıkla sorardı kendine. Usuna yatan yanıtlar üretemeyince de, yazgısına küserdi.

Obir anaydı yine de. Çektikleri dağlar kadar birikse, gözleri dalıp gitse de, oğullarını, hep yarınlarda aydınlığa çıkmış olarak düşlemek isterdi. Çektiği acılardan gurur duyuyormuşçasına gözlerinde bir ışık yanıp sönerdi.

Gel zaman, git zaman derken, iki yetimin ikisi de, ilkokulu başarıyla bitirdi. Gözleri yukarılarda, okumadaydı. Öğretmenleri de istiyordu bunu. Anaları Anaca'ya, "Olucu oğlak bokundan belli olur bacım. Okut bu ço-

razı gelmiyordu. Bir gün Anaca'yı yanına çekti, "Bak hele kızımız," dedi. "Bu işin önünü ardını iyi hesapla. Bu devirde diyarı-ı gurbette uşak okutmak kolay mı? Üstelik bir değil, iki oğlanı birden. Tam da ağızlarının açık olduğu bir zamanda... Hani diyeceğim ki, az yetmez, çok artmaz. Hem unutmama, tahsil biraz uzadı mı, insanın kafasını bozar. Anayı, atayı tanımaz eder."

Bunları duyan Anaca'nın kafası karıştı. "Şu koca kasabada," dedi. "Kızını kızanını okula vermeyen mi kaldı? İki cin gibi yavrumu karanlığın kör kuyusuna gömeyim de, millete arkamdan sövdüreyim mi? Düğün elle, harman yelle!" diyerek direngenleştiği görüldü.

Muteber, "Bu söylediklerinde yanlanın yok da yanışın var. Umarım her şey gönlünce gelişir, olanlar sana olmaz," diye ekşitti yüzünü.

Anaca'nın iki oğlu da okudu. Yolları düz, mevsimleri yaz etti. Liseyi, üniversiteyi bitirdi. İş tuttu. Elleri para, sırtları koltuk, altları araba gördü. Gördü görmesine de gözleri güzellere, gönülleri bolluğa takıldıkça, kendi sefalarını sürer oldular, arkalarını unuttular. "Şurada bir de anamız vardı," demek akıllarından geçmez oldu. Bin yılın bir başı, yolları analarının yanına düştüğünde de, gelmeleriyle

Elleri para, sırtları koltuk, altları araba gördü. Gördü görmesine de gözleri güzellere, gönülleri bolluğa takıldıkça, kendi sefalarını sürer oldular, arkalarını unuttular.

gitmeleri bir oldu. Sonunda, kimselere, analarına bile haber salmadan, evlenip barklandılar. Çoluk çocuğa kavuştular. Anaca, birkaç kez torunlarını sevmek için yanlarına varsa da rahat edemedi. Sanki oğullarının evinde değil, diken üzerinde oturuyordu. Dağ, dağ üstüne olsa da; ev, ev üstünde olmuyor; kaynana, gelinin kuması olmaktan öte geçemiyordu. Bu da ona göre değildi. "Acıcık aşım, kaygısız başım," diyerek evinin yolunu tuttu.

Tuttu tutmasına da, bu kez de yanındaki belindeki konu komşu dirlik vermedi. "Şuna bakın hele! Zavallı eksikli, bir başına dağlar gibi ulu evlatlar yetiştirdi ama o dağların karlı

suyundan kana kana içemiyor, ciğerini soğutamıyor. O, evlatlarını insan içine katmasını becerdi de, oğulları analarını insan içine çıkartamıyorlar," diye atıp tutmaya başladılar.

Onun bu durumuna en çok üzülen de komşusu Muteber'di. "Biçare!" dedi. "Çok yokuş tırmandı. Çok yamaç tuttu. İnişi hiç olmadı. Bunca acıya katlandı da eline ne geçti sanki? En küçük bir huzura mı kavuştun? Kendini bildi bileli bin bir türlü eziyetle boğuştu. İçi hep yangın yeri olarak kaldı. Acıların adları, adresleri değişti o değişmedi. Her türlü derdin yuvası

olarak kaldı," dedi. Ama Anaca'nın karşısına geçip yüzüne, "Ne oldu sana dünya tatlısı Anaca Kadın!" demedi. Onun yaralarını deşmek istemedi.

Bir gün, kadın kadına baş başa kaldıklarında, Anaca Muteber'e dönüp

“Bak hele komşum,” dedi. “Hani yıllar önce bana söylediklerini anımsıyor musun? Onların biri değil, hepsi doğruydü. Haklıydın, ama alacağın yoktu. Neden dersen, ben anaydım. Acı olmadan doğum olmayacağını biliyordum. Katlanmayı ta o günlerde öğrenip her şeyi göze aldım. Şimdi de onun ceremesini çekiyorum işte.”

İkisinin de, gözlerinden yaşlar indirdi. O günden sonrası, Anaca'nın yıkılışı oldu. Yaz ortasında kışı, gün ortasında karanlığı yaşadı; yaşlılık ve yalnızlıkla cebelleşti de, Cemil ve Ünsal'ı yine de dilinden hiç düşürmedi. Zaman zaman, “İnsan kocayınca kendine de yakınlarına da yük oluyor; başkalarının maskarası durumuna düşüyor,” diye yükünü hafifletmek istese de, eline bir şey geçmedi. Gününü aratırcasına çökmekten kurtulamadı. Duvarları bel veren bir göz odasında, içi buruk, gönü inik, bir başına kalakaldı.

Yorulmuştu besbelli. Ve vefakâr döşeğine tutsak düştü. Yata yata her yanında yaralar oluştu. Damarları çekildi. Uyku dersen, yanına yaklaşmayan naz oldu çıktı. Ölümcül bir sessiz âlemin dayanılmaz baskısıydı dört bir yanını kuşatan. Gündüzlerde içini gece, gecelerde yalnızlık yapan, yeme-

den içmeden kesen...

Oğullarının ara sıra gönderdikleri beş on kuruş da işe yaramadı. Gönlünün sarayı yıkılmıştı bir kez. Artık ne yapılsa boştu. Gücü, dayancı iyiden iyiye tükendi. Omuzları çöktü, beli kamburlaştı, rengi uçup gitti. Kırışıklarla dolu yüzü, içindeki sönmüş ışığın karanlığına vurdu. Sırtını ot yastığa dayadı kaldı. “Bir can için kimseye minnet etmem!” dese de, bakışlarına bir garip gölge düştü. Başı yere indi. Olduğu yere yığılıp kaldı. Derdi veren Allah, dermanını vermedi.

Kara haber duyulur duyulmaz, kasabalılar tez derlenip toparlandılar. Hemencecik Anaca'nın tek göz odasına doluştular. Dayanılmaz hıçkırıklar saldı. Saç yoldular, diz dövdüler. Onun adına, onun sözcükleriyle ağıda oturdular. “Demir olsam çürürdüm, ana oldum dayandım. Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın, Yaralı gönümümü kimler eğlesin...” diye sevenlerinin yüreklerini oynatıp dertlerini depreştirdiler. Bu ağıtları, kimi komşuların, “Yüklerini yükseklere yığmış, gönül alçaklıklarını dünde unutmuş anlı şanlı, çatık kaşlı,” dedikleri oğulları da dinledi. O dünya güzeli özveri anıtı anayı, bilinmedik insanlar yıkayıp temizlediler; bir daha yıkanmayacak.

Adı sanı duyulmayan birkaç seveni, bir araya gelip düzgünce kefenlediler, bir daha kefenlenmeyecek. Ondan sonra da iki oğluna sordular:

“Ananızın yüzünü son kez görmek istiyor musunuz?” •

bekirozgen@butundunya.com.tr

1954
Yılında

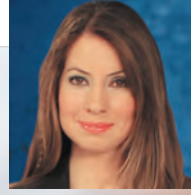
Boğaz Donmuştu

Yazan: EMEL KURT

İstanbul, 1954 yılında tarihi kışlarından birini yaşamıştı. 25 Şubat sabahı İstanbul Boğazı'na bakan kent sakinleri, gözlerine inanamamışlardı. Boğazda devasa buz parçaları yüzyordu. Boğazın bazı bölümleri ise tamamen buzlarla kaplanmıştı. Bu görüntüye tanıklık eden İstanbullular, tarihi fırsatı kaçırmayıp, İstanbul Boğazı'nı yürüyerek geçiyor, bazıları ise buz parçaları üzerinde Türk bayraklarıyla pozlar veriyordu. Günümüzden 58 yıl önce yaşanan bu ilginç olayın kaynağı, Tuna Nehri'ne uzanıyordu. Romanya'dan Karadeniz'e dökülen Avrupa'nın en uzun nehri, o kış donmuş ve üzerinde ulaşım yapılamaz hale gelmişti. Patlayıcılarla parçalanan buz parçaları

Karadeniz boyunca sürüklenerek İstanbul Boğazı'na gelmişti. Boğazda sıkışarak birleşen bu parçalar, Avrupa ile Asya kıtasını birleştirmişti. Boğazı kapatan buzun patlatılması gündeme gelmiş, ancak buna gerek kalmadan, parçalar kısa bir süre içinde eriyip gitmişti.

Vikingler ve Dünyanın Sonu

Norveç'te bulunan Viking Enstitüsü'nden bir görevli, Viking efsanelerine göre dünyanın sonunun 22 Şubat 2014'te geleceğini açıkladı. 'Ragnarok' (Tanrıların hükmü) olarak tanımlanan kıyamet senaryosuna göre; dünya denizlerin taşması gibi felaketler sonucunda yok olacak. Dünyanın her yerinde savaşların başlayacağını öne süren efsanede tüm mevsimlerin de kışa döneceği belirtiliyor.

2 Çocuğuna "Ayı" Adını Koydu

Ünlü oyuncu Kate Winslet, hayvan hakları aktivisti ABD'li oyuncu Alicia Silverstone'nun yaptığı gibi, yeni doğan oğluna "ayı" anlamına gelen Bear ismini verdi. Çocuklarına sıra dışı isimler veren diğer ünlüler ve çocuklarının isimleri şöyle: Nicholas Cage, Kal-El (Superman'ın geldiği gezegendeki ismi); Jason Lee, Inspector (Müfettiş); Gwyneth Paltrow, Apple (Elma); Robert Rodriguez - Rocket (Roket).

3 | Unesco'da Bir Türk Kadını

Halide Edip Adıvar'ın ölüm yıldönümü, 2014 yılında UNESCO tarafından anılacak. Paris'te yapılan 37. UNESCO Genel Konferansında, yazar, siyasetçi ve akademisyen Halide Edip Adıvar'ın ölümünün 50. yıldönümü, "anma ve kutlama yıldönümleri programı" kapsamına alındı. Böylelikle ilk kez bir Türk kadını UNESCO'nun anma programında yer almış olacak.

4 | Santana'nın Dilenci Davulcusu

Dünyaca ünlü gitarist Carlos Santana, eski bir grup üyesinin yıllardır evsiz yaşadığını öğrendi. Marcus Malone, 1960'lı yıllarda Santana'nın 'Santana Blues Band' adlı müzik grubunda davul çalıyordu. Müzik grubundan ayrıldıktan sonra maddi zorluklar çeken Malone, sokakta yaşamaya başladı. Santana eski dostuna yardım edeceğini söyledi.

5 | Unutkan Damat

Düğün salonunu ayırtmayı unuttuğunu fark edince, bomba ihbarı yapan İngiliz damat, bir yıl hapis cezası aldı. Liverpool'daki salonu telefonla arayan ve 45 dakika içinde mekânın havaya uçacağını söyleyen Neil Mcardle'in bu ihbarı nedeniyle salondaki başka düğünün davetlileri tahliye edilmişti. Mcardle, mahkemede pişmanlığını dile getirirse de cezadan kurtulamadı. Gelin Amy Williams ise sokak ortasında gelinliğiyle gözyaşlarına boğulmuştu.

6 İlk Keşfeden Kolomb Değil

Gavin Menzies yazdığı kitapta bu iddiasını Pekinli bir avukatın bir kitapçada bulduğu ve 600 yıllık olduğu öne sürülen haritaya dayandırdı. Menzies “1418 yılında çizilmiş bu harita, Çin’in en ünlü kâşifi Amiral Zheng He’nin Amerika’yı Kristof Kolomb’dan yaklaşık 70 yıl önce bulduğunu ortaya koyuyor” dedi ve haritaya ulaşan Kristof Kolomb’un Amerika yolculuğunu bu haritaya bakarak planladığını iddia etti.

7 Kadın ve Erkek Beyinleri Farklı mı?

Pasteur Enstitüsü Araştırma Bölümü, kadın ve erkeğin beyninin birbirinden farklı olduğu inancının bir efsaneden ibaret olduğunu kanıtladı.

Yapılan MR taramalarında, kadın beyini ve erkek beyininin tamamen aynı olduğu görüldü. İncelemede, beyinlerin fiziksel özelliklerinin cinsiyete göre değil; yapılan işlere göre değiştiği kaydedildi. Örneğin; piyanistlere ait beyinlerin MR’larında parmakları ve duymayı kontrol eden bölgelerin sıradan insanlardan daha gelişmiş olduğu görüldü.

8 Gorillere Özel Bakım

San Francisco Hayvanat Bahçesinden ilginç bir haber var. 2013 Temmuz ayında dünyaya gelen ve doğum sonrası özel bakım altında olan goril Kabibe’nin ailesiyle yaşamaya başladığı duyuruldu. Kabibe’ye sahip çıkan anneannesi Bawang, diğer gorillerin Kabibe’yi dışlamasını engelledi. Hayvanat bahçesi ziyaretçilerinin oylarıyla seçilen Kabibe ismi, Afrika Svahili dilinde “küçük hanım” anlamına geliyor.

9 Lego Bilim Kadını

Oyuncak firması Lego, tarihinde ilk defa kadın bilim insanı figürünü piyasaya sürdü. Lego’nun bugüne

kadar ürettiği bilim insanı figürlerinin tümü erkekti. Firma, “Profesör C. Bodin” karakteriyle bu geleneğini bozmuş oldu. Bu, oyuncak sektöründe cinsiyet eşitliği açısından önemli bir adım olarak görülüyor.

10 **Kakao Kıtlığı**

Dünyada son 50 yılın en büyük kakao kıtlığı yaşanıyor. Uluslararası Kakao Örgütü’nün açıkladığı rapora göre, kakao talebiyle üretimi arasındaki “dev boşluk” giderek büyüyor. Kıtlığın altı yıl sürebileceğini açıklayan kurum, 2014’ün sonuna kadar kakao fiyatlarının yüzde 14 artacağını öngörüyor.

Bir Darbeyle Gelen Yetenek

Antrenman sırasında başını yere vuran genç, eline aldığı birçok çalgıyı çalabilir hale geldi. ABD’nin Colorado eyaletinde yaşayan 16 yaşındaki Lachlan Connors, hokey antrenmanında başının arkasına bir darbe aldı. Darbenin önemsiz olduğuna kanaat getiren doktor, Connors’u eve gönderdi. Daha önce müziğe yeteneği olmayan genç, şimdi piyano, mandolin, gitar, mızık, gayda çalabiliyor.

12 **Nuh’un Gemisi Yuvarlakmış**

Londra’daki Britanya Müzesi’nde sergilenen 3 bin 700 yıllık bir taş tablet tercüme edildi. Tablette, Nuh peygamberin yeryüzündeki tüm hayvanların kurtulması için 70 metre çapında daire şeklinde bir gemi inşa ettiği, geminin katranla yapıştırılmış saz demetlerinden oluştuğu ve bezle kaplandığı anlatılıyor. Tercümede “Gemi iki katlı, tepesinde bir çatısı vardı; içi ise, farklı hayvan türlerinin birbirinden ayrılması için bölmelerden oluşuyordu” ifadeleri yer alıyor.

13 Su İç Güzelleş

Bol su tüketimi, bir kadını 10 yaş gençleştirdi. 42 yaşındaki İngiliz Sarah Smith, yıllardır yaşadığı baş ağrısı ve sindirim sorunları sebebiyle gittiği doktorlardan, günlük su tüketimini artırması yönünde tavsiye aldı. Normal şartlarda günde birkaç bardak su içen Sarah, su tüketimini üç litreye çıkarttı. Bir ay sonunda, yüzündeki çizgiler azalırken gözaltındaki şişkinlikler de yok oldu.

14 En Gelişmiş Kanunsuz Tünel

Meksika'dan ABD'ye uzanan ve uyuşturucu kaçakçılığında kullanılan bir tünel bulundu. 550 metre uzunluğundaki tünel, ABD'nin San Diego kentindeki bir deponun içine ulaşıyor. Tünelde elektrik tesisatı, havalandırma ve raylı sistem bulunuyor. Depoda 100 kilo kokain ve 8 ton esrar ele geçirildi.

15 Çevreye Duyarlı Seyahat

İngiliz Virgin Galactic şirketi, yö-rünge altı uçuşlar yapması için tasar-lanan uzay araçlarını ulaşım için kulla-nacak. Yetkililer Space Ship Two arac-ının gelecekte Londra-Sydney uçuşlarını 2,5 saate indireceğini söyledi. Ayrıca, bu uçaklar sayesinde karbondioksit salınımının ciddi oranda azalacağı için küresel ısınmaya etki etmeyecek.

16 Para Mutluluk Getirmiyor

15 ay önce piyangodan yaklaşık 500 milyon TL kazanan Bayford çifti, ayrıldıklarını açıkladı. İngiliz çiftin, bir gecede milyoner olmanın yarattığı stre-sin aylıklarına sebep olduğu belirtildi. Çift, serveti idare etmeye çalışmaktan birbirlerine zaman ayıramadıklarını söyledi.

sezinsan@butundunya.com.tr

Gözle Gönül Arası
Mehmet Uhrü

Parayı Bayatlatmadan

Haziran sıcaklarının bastırıldığı akşamüstü eski Adana sokaklarında karın doyuracak yer aramasaydım o kalender adamla belki de hiç tanışmayacaktım.

Günlerden pazardı ve neredeyse her yer kapalıydı. Cılız yapraklı çardağın gölgesine sığınmış derme çatma lokantayı gözüme kestirmiştim ancak dışarıdaki masa ve sandalyeleri topluyor kapanmaya hazırlanıyordu. Çok oyalanmayacağımı söyleyip içeri girdim. Lokantayı işleten kısa boylu kır saçlı adam önce yüzünü ekşitti sonra ses etmeden masaya kağıt serip çatal bıçak bıraktı. Ne yemek istediğimi sormadan dışarıdaki masaları

toplamayı sürdürdü. Tekrar yanıma geldiğinde lokanta dışarıya kapanmış kısa boylu lokantacı ile mutfaktaki aşçıdan başka kimse kalmamıştı.

Bizimki masaya birkaç meze tabağı bıraktı. Şaşkın bakışlarımı görünce “Olanlarla idare edeceksin.” diyerek tekrar mutfaka yöneldi. Elinde rakı şişesi ve bardaklarla geri geldi. İçmeyi düşünmediğimi dahası yalnız başıma içmekten hoşlanmadığımı söyleyince;

“Yalnız içmeyeceksin, kabul edersen karşılıklı içeceğiz.” diyerek bardaklara rakı doldurmaya başladı.

Masadaki meze tabaklarını gösterip “Ben bunlarla doyarım, kebab yemeyi düşünmüştüm.” diye serzenişte bulundum.

“Mezesiz olmaz. Bir kadeh dahi içiyorsan midenin kapısını meze ile açmalısın. Dama oyununu bilirsin. Damada nasıl taş yemek zorunlu ise rakı sofrasında da meze yemek zorunludur. Ama öyle çok da yemeyeceksin, iki çatal yeter. Bazen mezelerden biri dama olup kıymete biner ondan biraz daha fazla yiyebilirsin ama o kadar.”

“Yani dama oyunu bitmeden ana yemek gelmeyecek öyle mi?”

Cevap vermedi. Doldurduğu rakı kadehlerinden birini kaldırıp bardağına dokundurdu. “Onur ve Mert’in şerefine” diyerek kuvvetli bir yudum aldı. Ben de kadehimi kaldırıp eşlik

edecektim ki kolumu tutup durdurdu.

“Acele etme, rakıdan aldığın ilk yudumun lezzetini daha sonraki yudumlarda bulamazsın. Tadını çıkar” dedi. Biraz emir gibi gelen bu sözlere ses çıkarmadan uydum. Onur ve Mert’in kim olduğunu sordum. Yüzünde

...lokanta dışarıya kapanmış kısa boylu lokantacı ile mutfaktaki aşçıdan başka kimse kalmamıştı.

biraz keder daha çok öfke belirir gibi oldu. Rakısından yine kuvvetli bir yudum aldı.

“Torunlarım. Almanya’da yaşıyorlar. Yıllar önce kızım Almanya’ya

“...hayatı taze tutan değil, hayatı her gün tazeleyebilendir, yaşayan.”

gelin gitti. Oraya yerleşti. Onur 9 Mert ise 11 yaşında bugün bu saatlerde sünnet düğünleri yapıyor, orada olmak istemiştim ama olmadı.”

“Neden gidemediniz?”

“Konsolosluk vize vermedi.”

“Halbuki uçak biletime kadar hazırdı. İki defa çağırdılar görüştüler. Bir sürü belge istediler. Yola çıkmama bir gün kala vize vermeyeceklerini söylediler. Ülkelerine iltica etmemden korkuyorlarmış. Torunlarımın sünnetine gittiğimi söylemem fayda etmedi. Lokantanın mülkü bana ait değil. Üzerime kayıtlı bu işyerini gösterdim ama tapusu olmayınca beğenmediler. Banka hesabımın olmaması, kredi kartı kullanmıyor olmam onları iyice işkildirdi. Lokantada pos cihazı kul-

lanmıyorum dediysem de dinlemedim.”

“Kızınız ve torunlarınız üzülmüşlerdir, her halde.”

“Üzüldüler ya. Torunlarıma sünnet hediyesi cep telefonu alacaktım. Söz vermiştim. Kızım alıp benim adıma hediye etmiş ama öpüp koklayıp veremedikten onların gözlerindeki sevgiyi mutluluğu göremedikten sonra neye yarar. Onlar orada ben burada. Neymiş gidersem geri dönmezmişim. Sevsinler. Torunlarımın sünnet düğününe vize vermeyenler ölmez sağ kalırsam düğünlerine gitmeme de izin vermezler.”

Sessizce rakısını yudumlayıp bitirdi. Yenisini doldurdu. Yıllar önce Adana’ya yerleşip köydeki tarlasını sattığını, önce seyyar arabada başladığı kebab işini zamanla büyüterek dükkan açtığını anlattı.

“Varım çoğum bu dükkan. Çalışanlarla akraba gibi olduk. Yıllardır beraberiz. Bizi bilen gelir. Öyle iddialı lüks yerlerden olmadık. Kendimiz nasılsa müşterimiz de öyle olsun istedik. Konsolosluktakiler beğenmedi bu parasız, kredi kartsız, banka hesapsız hayatı. Halbuki, para dediğin nedir? Bence hayatı gerçekten yaşayanlar parayı bayatlatmadan harca-yabilenlerdir. Hep geleceğe yatırım yapan, kendini gelecek hayalleriyle yaşatan,

hiç olmadı öteki dünya hayaliyle avuntanlardan hiç olamadım. Olmak da istemem. Şu mezeler gibi hayatı her gün tazeleyip yaşamak yerine buzdolabında tutup bayatlamasını diye uğraşanlara da şaşarım. Bilançoda ikimiz de aynı hayatı yaşayıp tüketiyoruz. Onlar geleceğe de yatırım yaptıkları için akıllarınca benden daha fazla yaşayacaklarını, öldükten sonra da bıraktığı mal mülk ile sevenlerince anılarak yaşayacağını sanıyorlar. Halbuki, ben de sevenlerimce anılacağım. Hatta para ve çıkar uğruna kırmadığım onca sevenimin anılarında yaşamayı sürdüreceğim. Velhasıl hayatı taze tutan değil, hayatı her gün tazeleyebilendir, yaşayan. Bırak saçın beyazlasın, yüzün kırışsın. Her seferinde tazelenmeyi başarmışsın ya sen ona bak.”

“İzin verirsen torunların Onur ve Mert için bu kez kadehimi ben kaldırayım. Umarım özgür ve mutlu yaşarlar.”

Laf arasında mezelerin adlarını ve hangi malzemeden yapıldıklarını sordum. Sıkılmadan tek tek anlattı. Az sonra buharı tüten kebab tabağı ile gelen aşçı da katıldı muhabbete. Bizimki kebabın üstünü örten lavaş kaldırıp buharını kokladı.

“Hangi sofrada olursa olsun kebab gelince ortalığı kaplayan sessizliğe bayılırım. Herkes öylece durup kebaba ve tüten buharına bakar. Muhabbeti bile unutturur bu kebab insana.”

Sonra gelen kebabı tabaklara pay etmeye başladı. Biraz pul biber veya acı biber isteyince aşçı ile bakıştı

güldüştüler. Neden güldüklerini sordum aşçı biberi getirip masaya koydu.

“Bizim patron acı yiyenler sabırlı insanlardır, acıya rağmen yemekten lezzet alabilme sabrı vardır onlarda” der. “Acı yiyebilenlerin acılara rağmen hayatın lezzetini hissedenlerden olduğunu söyler. Ona güldük.”

Tika basa doymuş olmama rağmen rakının üstüne tatlı yenmeden kalkılmaz diyerek zorla kadayıf ikram ettiler. Ayağa kalkıp hesap istedim. Bizimki gülmüseyerek elimi sıktı. “Hesap tamam” dedi. İtiraz

edecek oldum “Torunlarına kavuşmamış bir dedenin gönlü olsun diye masanı açıp sünnet kutlmasına katıldın daha bir de hesap mı ödeteceğiz sana?” diye yanıtladı.

Onları masada kutlamaya devam eder halde bırakıp teşekkür ederek yanlarından ayrıldım. Kapıdan çıkmamla Adana’nın yapış yapış sıcağı ve akşamın karanlığı vurdu yüzüme. Geri dönüp baktığımda bizimkiler boşalan kadehleri doldurup şen şakrak içmeyi sürdürüyorlardı. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

1		3		4		6		5
	5			3			2	
2		4				1		8
			5		2			
8	9			1			6	3
			3		9			
4		5				3		9
	8			7			4	
7		6		9		8		1

Sudoku Yapamayanlar İçin

						1	7	4
				8	7			2
	1	2			5			6
1	3					2		
4			6	3		8		
			9			4		
		8					1	9
			5	6				
	2	9						

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Keçenin Dönüşü Muhteşem Oldu

Henüz onbir yaşındayken hayatımdan bezmiştim. Çünkü hiç ama hiç sevmediğim okula gitmek için hergün, kaldığımız köyden on kilometre uzaktaki kasabaya yürümek zorundaydım.

Kar, kış, yağmur, çamur demeden katlanmak zorunda olduğumuz bu durum kardeşimle, bana büyük bir ızdırap veriyordu. Derken bir gün, yıkılmaya yüz tutmuş ahşap evlerin sıralandığı bir yokuştaki keçe atölyesini keşfediverdik. Artık her gün, derse gecikip, öğretmenlerden dayak yeme pahasına da olsa, o atelyenin önünde mola verip, ustaların bir ağızdan, tekerlemeler söyleyerek ve ayine benzer hareketlerle keçeleri yerlerde yuvarlamalarını izliyorduk. Kök boyayla renklendirilmiş desenlerin dizildiği keçe halıların boru şekline getirilerek ayaklar altında çiğnenmesi ve ardından açıldıklarında ortaya çıkan göz alıcı görüntüler insanın içini ısıtı-

yordu. Biten her bir halı üzerindeki örtü kaldırıldığında yeni bir yağlıboya tablo gibi çıkıyordu ortaya. Aslında gözümüzün önünde bir sanat eseri yaratılıyor ve biz de buna tanıklık ediyorduk. Bu uğurda bazen tam gün okula gitmeyip dayak dahil binbir

cezaya katlandığımız bile olmuştur.

Köydeki okul lojmanı bir başka öğretmen tarafından kullanıldığı için toprak bir meydana bakan küçük bir evi kiralamıştık. İki katlı olan evin girişinde su ısıtıp banyo yapabileceğimiz geniş bir taşlık vardı. Mutfak ve iki küçük oda ise üst kattaydı. Kardeşimle geceleri yer yatağında yatıyorduk. Odalar duvardan duvara keçe halıyla kaplı olduğu için yere serilen incecik şilteler üzerinde hiç zorluk çekmeden keyif içinde uyuyabiliyorduk. O keçe halılara çıplak ayakla bastığımızda sanki kumsalda yürümüş gibi bir his duyardık. İstanbul'dan ve denizden uzaklarda, küçük bir köyde oluşumuzun içimizde yarattığı hüznün, bu sayede bir nebze olsun azalıyordu.

G az lambası ışığında ders çalışmak tam bir ışkence olduğu için kardeşimle keçenin üzerine uzanır, dışarıda deli gibi esen rüzgârın uğultusunu dinleyerek uykuya daldardık. Sabahları güneş doğmadan okul yoluna düşmek zorundaydık ve yorgunluktan yıpranmış bedenlerimizin bu uykuya gerçekten gereksinimi vardı. Üstelik gündüzleri bizimle aynı yolu yürüterek okula giden, geceleri ise üstüne kalın bir keçe kepenek alıp, tepelere koyunlarını götüren arkadaşlarımızdan çok daha şanslıydık. Hiç değilse gece evimizde uyuyorduk. Onlar ise geç saatlere kadar dışarıdaki ürkütücü karanlığın içinde kalmak zorundaydılar. Bir seferinde onlardan birine:

”Hiç korkmuyor musun?” diye

“Karanlıkta koyunları yayar yaymaz kepeneye sarılıp, toprağa uzanıyorum. Ondan sonra ne cinler ne de öbür tekinsizler yanıma gelebilir”

sormuştuk. Rahat bir ifadeyle yanıtlamıştı bizi:

“Karanlıkta koyunları yayar yaymaz kepeneye sarılıp, toprağa uzanıyorum. Ondan sonra ne cinler ne de öbür tekinsizler yanıma gelebilir.”

O köyden 1971 yılında ayrıldık. Çok uzun bir süre yolumuz bir daha oralara hiç düşmedi. Ve tam kırk sene sonra bir gün, ani bir kararla kalkıp

gittik. Dünya gözüyle çocukluğumuzun üç senesinin geçtiği yerleri bir kez daha görelim diye düşünmüştük. Ne yazık ki oraları bulamadık. Daha doğrusu bulduk da, bizim yıllar önce bıraktığımız yerler değilirdi artık. Tarihi eşraf evleri yıkılmış yerlerine, üzerlerinden çanak antenler sarkan biçimsiz beton binalar inşa edilmişti. Kara Cango'nun konağı viraneliğe dönmüş, asırlık çınarlarla süslü köy meydanındaki çeşmeler ortadan yok olmuştu. Bizim zamanımızda köyün tüm büyük baş hayvanları, her sabah evimizin önündeki alanda toplanır, oradan meraya götürülürlerdi.

Toplanma anında meydanın toprak zeminine bıraktıkları gübrelere, ayrılmalılarının ardından komşular tarafından ganimet gibi kapışılırdı. Oysa artık ortalıkta üç, beş tavuktan başka hayvan görünmüyordu. İçinde adını

bile bilmediğimiz kocaman balıkların oynadığı derenin çevresiye İstanbul'daki gecekondu mahallerine benzer görüntüdeki çarpuk çarpuk evlerle dolmuştu.

İnsanlar da değişmişti elbette. O zamanlar, "amca", "teyze" dediğimiz komşular, servilerin gölgesindeki köy mezarlığında ebedi istirahatlarına çekilmişlerdi. O günlerin bebekleriye boylarınca çoluk çocuk sahibi ebeveyn olmuşlardı. Ve ne yazık ki, öğretmenlerden dayak yeme pahasına uzun molalar verip, bir sanat eserinin yaratılış sürecini izlediğimiz keçe atölyeleri kapanmış, yerlerine makine halısı satan sıradan dükkanlar açılmıştı. Bizim için çok büyük bir düş kırıklığıydı bu. Zaten kırkıyı önce el dokuması kilimler ve kumaşlar satan dükkanlar da cep telefonu bayisi olmuşlardı. Neyse ki geleneksel kuzineler yapan sobacılar ve tenekeçiler hâlâ yerlerinde duruyorlardı.

Yıllar öncesinin kırklı yaşlardaki keçecileri, sanatlarını yeni kuşaktan birilerine öğretmeden bu dünyadan göçüp gitmiş olmalıydılar. Ziyaret ettiğimiz tüm evlerin zeminini kaplayan makine halıları bu üzücü durumu gayet net açıklıyordu.

O gün, kasabadan büyük bir düş kırıklığı içinde ayrılmıştık. Keçe halıların ham maddesini sağlayan Anadolu keçilerinin artık beslenmemesinin

Neyse ki geleneksel kuzineler yapan sobacılar ve tenekeçiler hâlâ yerlerinde duruyorlardı.

Anadolu'da unutulmuş keçe, birden kentliler tarafından keşfedildi.

de bu çöküşte büyük payı vardı elbette. Derken hiç beklenmedik bir mucize gerçekleşti:

Anadolu'da unutulmuş keçe, birden kentliler tarafından keşfedildi. Başta İstanbul olmak üzere pek çok büyük kentte keçe tasarım atölyeleri açılmaya, çantadan, şapkaya, yolluktan, pandufa kadar pek çok ürün keçeden üretilmeye başlandı. Cezayir Sokağındaki bir butikte birbirinden güzel renklerde keçe bereler, şapkalar, çantalar gördüğümde eski bir dostla karşılaşmış kadar

mutlu oldum. Bu güzel girişimci keçe tasarımcıları televizyonlarda da görünmeye başladılar.

Geçenlerde yetenekli bir kızımızın keçeden ürettiği olağanüstü güzellikteki çantalar ve paltolar bir televizyon kanalında tanıtıldı. Özellikle mercan, ve taba renkli kök boylarla renklendirilmiş keçe paltolar birer tablo güzelliğindeydi. Yurt dışındayken pahalı mağazalarda gördüğüm kaşmir paltolara hayranlıkla bakardım. Oysa binbir emek ve yeni bir zevk anlayışının yarattığı bizim keçe paltolar onlardan çok daha güzeldi.

Keçecilik her geçen gün genç kuşakların bu sanata sahip çıkmasıyla güçleniyor hatta öğrenci yetiştiren keçe atölyeleri açılıyor. Bunlar elbette çok güzel gelişmeler. Ben yine de, yıllar öncesinin ahşap evlerinden çıkan soba dumanlarının kapladığı sokaklardan birindeki eski keçe atölyesini, bir ayın yapar gibi yünleri yerden yere vuran ter içindeki ustaların söyledikleri manileri ve çıplak ayakla basıldığında insana kumsalda yürütmüş hissi veren kaba keçe halımızı özliyorum.

Kimbilir belki günün birinde o uzak kasabada yaşayanlar da eski ustaların sanatına sahip çıkarlar ve yıllar sonra o dar sokaklarda yine keçecilerin manileri söyleyen sesleri yükselir. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Ansiklopediden Bir Sayfa

Mete Tizer

Avrupa'nın ortak bir sanat ve bilim çatısı altında birleşmesi için büyük çaba gösteren, "Hümanizmin Babası" olarak anılan bir felsefe adamı

Desiderius Erasmus

Erasmus, 1469 yılında Hollanda'da bir papazın gayri meşru çocuğu olarak dünyaya geldi. Yatılı okulda eğitimini tamamladıktan sonra, Aziz Augustinus Manastırı'na katıldı. Erasmus, manastırın kütüphanesini çok beğendi; klasik Yunan ve Romalı yazarların eserlerinden, İtalyan hümanistlerden yararlandı. İtalyan hümanistler, geniş bilgileri ve eleştirel yaklaşımlarıyla, antik çağları hiç olmadığı kadar yakına getirdi.

Erasmus, papalığın düşünceler üzerinde kurduğu hegemonyaya karşı çıkıyordu. Bu nedenle, Augustine tarikatı rahiplerinden olmasına karşın, cüppe giymemiş, Paris Üniversitesi'nde eğitim görmüş, İngiltere'ye giderek John Colet, Thomas More ve çevresiyle dostluk kurmuştu. Yaşamı boyunca Avrupa'nın değişik ülkelerinde

hem öğrenci, hem de akademisyen olarak bulunmuş ve bir gezgin gibi yaşamıştı. Aslında bir din adamı olmasına rağmen kilisenin bağınazlığına karşı çıkmış, aklın özgürlüğünü ve her zaman insan için iyi olanı savunmuştu. Barbarlığın, şiddetin her türüne karşı yazılarıyla savaşmıştı. Geçimini yazılarından ve bu eserlerden etkilenip sayıları günden güne artan hayran kitlesinin bağışlarından sağlıyordu.

Geniş bir yazışma ağı sayesinde Erasmus, dostları, kendisi gibi düşünen ve onunla bilgi paylaşımında bulunan insanlarla devamlı bağlantı halinde oldu. Daha henüz yeni gelişmekte olan matbaa çağında yani 1500 yılında, o zaman için dünyanın en çok satan kitapları arasına giren Adagia (Klasik Deyim ve Atasözleri) adlı eserini yazdı.

Erasmus, hümanist metin eleştirisini ilk olarak Hıristiyanlık öğretisi ile bağlantılı yazılar üzerinde uyguladı. Bu nedenle, kurucu kilise büyüklerinin yazılarını ve Yeni Ahit metinlerini asıllarından okuyup yorumlamak için özel olarak Yunanca öğrendi. Erasmus bilerek Vulgata'dan (resmi kilise çevirisinden) uzaklaştı ve inancı (dini) yaşamayı, algılamayı güçlendirebilmek amacıyla, bireyin İncil'e eleştirel bakabilme hakkını savundu.

Martin Luther'in dinsel reformları ile 1517'de başlayan kutuplaşma evresinde, Erasmus belli bir taraf seçimi yapmayı istemedi. Katolik kilisesiyle bağları koparmaya hazır değildi ve ortaya çıkan görüş

Erasmus inancı (dini) yaşamayı, algılamayı güçlendirebilmek amacıyla, bireyin İncil'e eleştirel bakabilme hakkını savundu.

farklılıklarının sağduyu ile çözümlenebileceğini umuyordu. 1536 yazında, Erasmus, matbaa sahibi Froben'in Basel'deki evinde vefat etti.

En önemli eseri olarak görülen 'Deliliğe Övgü', günümüzde de geçerliliğini korumakta ve bağınazlığa karşı kaleme alınmış en önemli yapıtlardan biri sayılmaktadır. •

metetizer@butundunya.com.tr

Yüreğimde Türküler Var!

"Türkü türküler
yoldaşımız
Hesaba gelmez yaşımız
Nerde olsa savaşımız
Türkü türkü çığırımız"...

(*Âşık Veysel*)

Yazan: YAHYA AKSOY

Kulakta ve yürekte haz uyandıran, halk ezgisiyle bestelenmiş, hece ölçüsü ile yazılmış, ayaklı koşuklar olarak tanımlanan Türküler, doğa ve insanı anlatan, ulusal kültürün temelini oluşturan halk kültürünün bayrağıdır. Türkülerimiz, ulusumuzun buluşma, kaynaşma ve övünç kaynağıdır. Türkülerimizde, deyimler, terimler, tamlamalar, benzetmeler ve imgeler en yüksek noktalara çıkar sözlü ve yazılı edebiyatımızı renklendirir. Anonim ve söz yazarı belli olan türküle-

rimiz toplumsal dayanışmanın ve yaşamın ortak ezgileridir. Bu nedenle türkülerimiz, halkın ortak felsefesi, dili, sesi ve nefesidir. Halkımızın tüm ortak değerlerini ve yaşam öykülerini türkülerde bulabiliriz:

"Kaşın çeğmelenmiş kirpik üstüne / Havada buludun ağdığı gibi / Çiğ düşmüş de gül sineler ıslanmış / Yağmurun güllere yağdığı gibi..."

Türküler, yaşam felsefesinin gök kuşağına bürünmüş renkli, ahenkli yüredir.

Aşık Veysel

Anadolu gerçeğini, bütün yönleriyle derinliği ve genişliği ile türkülerde buluruz:

"Aman ormancı canım ormancı / Köyümüze getirdin yoktan bir acı..."

"Sabah yıldızı gibi içime doğdun efem / Bir yaz güneşi gibi bağrımı yaktın efem..."

"Efeler de geliyor dört atlı / Cepkenleri kanatlı ..."

"Bir yanımı sardı müfreze kolu / Bir yanımı sardı Varilcioğlu / Beşyüz atlı ile kestiler yolu / Eşkiya dünyaya hükümdar olmaz..."

"Gafil gezme şaşkın, bir gün ölürsün, söyleyen dillerin söylemez olur / Bülbül gibi dilin olsa ne fayda..."

"Benim yarım yaylalarda oturur / Ak ellerin soğuk suya batırır.."

"Sarı saçlarını deli gönlümü / Bağlamışlar çözülüyor Mihriban / Ayrılıktan zor belleme ölümü / Görme-yince seziliyor Mihriban / Yar

deyince kalem elden düşüyor/
Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor/
Lambada titreyen alev üşüyor / Aşk kağıda yazılmıyor Mihriban..."

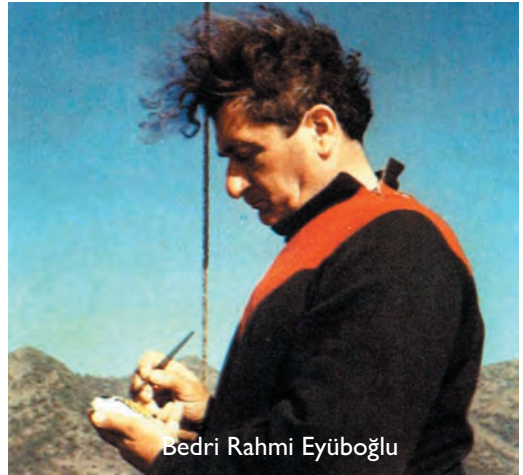
Aşk ve hasret dolu titreyen üşüyen yüreğin, lambada titreyen, üşüyen aleve benzetilmesinde doruklara tırmanan duyguların, dizelerde yüceleşen bir benzetme ile anlatılması tüm yüreklerde silinmez izler bırakır...

"Şu geniş dünyaya sığmayan gönül / Şimdi bir odaya kapandı kaldı / Bir soluk bir dakika duramaz iken / Oturduğu yerden kalkamaz oldu / Hani gençlikteki çağlayan gönül / Gâhi gülüp gâhi ağlayan gönül !"

"Mendilimde gül oya / Gülmedim doya doya..."

"Çal Allahaşkına Emmoğlu, durma çal / Dağların, çadırların, atların, gümüş saplı kamçuların / Bir bağ fişeğinin aşkına çal !"

Ünlü şair Bedri Rahmi Eyüboğlu "Türküler Dolusu" şiirinde şöyle demektedir :

Bedri Rahmi Eyüboğlu

**"Ah! bu türküler köy türküleri,
dağ dağ, yayla yayla türküler
tüter köyümüz, köylümüz,
memleketimiz. Aitlerinde imza
yok ama içlerinde yürek var."**

*"Şairim / Zifiri karanlıkta gelse
şiririr hası / Ayak sesinden tanırım /
Ne zaman bir köy türküsü duysam/
Şairliğimden utanırım / Şairim / Şirin
gerçeğini köy türkülerinde bulmuşum
/ Türkülerle Yunmuş, yikanmış dilim
/ Onlarla ağlamış, onlarla gülmüşüm."*

Şiirin hasını yazan şairler, "ana sütü gibi temiz, sahici ve insan-casına köy türküleri "karşısında yüreklerini halkın yüreği ile birleştirerek saygı ile eğilirler:

"Ah! bu türküler köy türküleri, dağ dağ, yayla yayla türküler tüter köyümüz, köylümüz, memleketimiz. Aitlerinde imza yok ama içlerinde yürek var."

Telgrafın tellerini, Bitlis'in beş minaresini, Yozağat'ın çamlığını, Sürmeli gelinleri ve Karacaoğlan'ın uğru nakışlı Elif'ini, Ondörtlülere, Tokat yollarını, Ordunun derelerini, Trabzon'u, Kars'ı, Edirne'yi, Mersin'i, Muğ-

la'yı, Diyarbakır'ı, Urfa'yı, Hatay'ı, Erkiletin bağlarını, iğdenin dalını, söğüdün yaprağını, Kızılıрмаğ, turnaları, kışlalara, hapishaneyi ve önündeki incir ağacını, Vardar Ovası'nı, dağların yüceliğini, kır atı, ağ gelini, gelin ve kaynanayı, Aynalı beşikleri, İpek ve kiral yollarını, Çanakkale'nin aynalı çarşısını, mektebin bacalarını, Emir dağının karını, güllerin üşüdüğünü, damdaki kilimi, değirmenin taşını, Sarıkamış dağlarının karlı başını ve burada şehit yatanların ağıtlarını ve daha nicelerini hep türkülerde buluruz.

*"Arılıkta arısı var /Sol böğründe yarası var /Aslan gardaşı vurmuşlar/
İki tane yavrusu var..."*

Türküler zamana ve mekâna dair tarihe kayıt düşerler. Kaderde ve kıvançta bizlere eşlik ederler. Her yürekte bambaşka duygu ve öz vardır. Yüreklerin sesi türkülerde yankılanır.

8 yaşında Mustafa Can'ın, "Yüreğimde Türküler var!" dediği gibi; her yürek bir türkü, her türkü bir yürektir. Türkülerin öyküsü yüreklerin, gerçeklerin ve yaşamın sesidir.

"Çarşıdan aldırırım yeşil aynayı / Boşa çiğnemişim yalan dünyayı / Ne İstanbul goydu ne de Konya'yı / Kendime münasip yar bulamadım..."

Tarihi geçmişe dayanan sözlü ve yazılı halk kültürümüzün temel taşları olan türkülerimizin dili, uzun havalar, kırık havalar ve bozlaklarla geleneklerimiz içersinde halkımızın dupduru ve dipdiri özü ve sözüyle yoğrulmuştur.

"Yozgat yolu kar mola / Minaresi dar mola / Hapislere af gelmiş / Acepaslı var mola..."

Bazı türkülerde köy ve insan yaşamından tablolar aktarılır ve insanların duygularını, sevgilerini, sevicilerini ve acılarını şiirlere, türküleme, ezgilere aktardıklarını görürüz: "Çal emmoğlu, çal / Kime kaldı ki bu yalan dünya / Türkülerde kaldı, tellerde kaldı, / Ne güzeller geçti bunca zaman içinde / Hepsinin güzelliği Akıllarda kaldı, dillerde kaldı. / Çal

emmoğlu, çal / Yüce dağ başında yayılan atlar / Yar mendil işlemiş ikiye katlar / Mezarım üstünde beş karış otlar / Bitmeyince gönül yârdan ayrılmaz! Çaaal!.. Emmoğlu çal!..."

"Geçtim dünya üzerinden / Ömür bir nefes derinden / Bak feleğin çemberinden / Yolun sonu görünüyor!..."

"Kara tren gecikir belki hiç gelmez / Dağlarda salınır da derdimi bilmez."

"Kara kaşlar yay oldu / Yar gideli ay oldu / Günümü saya saya / Cahil ömrüm zayoldu..."

Insan için yolun sonu gelse de türküler için son yok sonsuzluk vardır.

Türküler, turnaların kanatlarında, dağların yücesinde, al yanaklarda, ahu gözlerde, mezar başında, Saman yolu, kral yolu ve ipek yolu gibi tarihi yollarda insanı ve yaşamı harmanlayarak, ezgilerle dünü bugüne, bugünü yarına taşır ve tarihe not düşerek, gönül telinden sazın teline akarak ezgilerle hayatı sonsuzlaştırır.

"Türkü Türkü Türkiye"de , yaşamımızdan kesitler bulacağınız türkülerden nasibinizi alın ve türküsüz kalmayın... •

Uyanık Pazarlamacı

Uyanık pazarlamacı elinde tuttuğu böcek ilacının reklamını yaparak, etrafındakileri ikna etmeye uğraşıyordu. İlaçtan alan saf vatandaşın biri, bunu nasıl kullanacağını sordu. Pazarlamacı: "Bu şeyeyi açacaksın. Sonra bir tutam ilaç alacaksın. Bu ilacı, yakaladığın böceğin gözüne döküceksin. Birkaç saniye sonra böcek ölür" diye cevap verdi. Bu yanıtı şaşırarak saf vatandaş:

"Ben böceği tuttuktan sonra kendim öldürürüm" deyince hazır cevap pazarlamacı gülümseyerek yanıtladı:

"Daha iyi ya kardeşim. Aldığın ilaç yanına kar kalır."

ŞUBAT AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

“Sudokunun Yanıtları”

1	7	3	2	4	8	6	9	5
9	5	8	6	3	1	4	2	7
2	6	4	9	5	7	1	3	8
6	3	7	5	8	2	9	1	4
8	9	2	7	1	4	5	6	3
5	4	1	3	6	9	7	8	2
4	1	5	8	2	6	3	7	9
3	8	9	1	7	5	2	4	6
7	2	6	4	9	3	8	5	1

Sudoku yapamayanlar için

8	5	3	2	9	6	1	7	4
9	6	4	1	8	7	5	3	2
7	1	2	3	4	5	9	8	6
1	3	6	8	5	4	2	9	7
4	9	7	6	3	2	8	5	1
2	8	5	9	7	1	4	6	3
5	7	8	4	2	3	6	1	9
3	4	1	5	6	9	7	2	8
6	2	9	7	1	8	3	4	5

Sudokusuz yapamayanlar için

“Bilginizi Denetleyin”

1-(b) Helik	10-(c) Klarnet
2-(a) AB	11-(b) Kelebek
3-(d) 16	12-(a) Sadık Şendil
4-(a) Hacı Bektaş Veli	13-(c) Havuç
5-(a) At	14-(d) ABD
6-(c) Senkop	15-(a) Terazi
7-(b) Plazma	16-(a) Yeniçâğ
8-(a) Çinko	17-(d) Alfred Nobel
9-(d) Akdeniz	18-(c) New York

Satranç Çözümleri

PROBLEM: Umut Sayman 2 #

1.Vf8! cxd4 2.Vc8+# (1...Şxd4 2.Vd4+#,
1...Ab4 2.Vxc5+#, 1...Fxd4 2.Vf1+#)

OYUN SONU: Averbakh Beyaz Kazanır

1.Fd5!! Şxd5 2.Şb5 Şd6 3.c4 Şc7 4.Şc5 Şd7
5.Şb6 1-0

İlk dersimiz Türkçe

1-(a) 2-(b) 3-(d) 4-(d) 5-(c) 6-(b)- 7-(a) 8-(c)
9-(b) 10-(d) 11-(a) 12-(d) 13-(a) 14-(c) 15-(b)

Kare Bulmaca

1	S	E	L	A	H	A	T	T	İ	N	İ	Ç	L	İ
2	E	B	A	B	İ	L		E	N	E	Z		A	O
3	L	E	Z	İ	Z		A	N	İ		İ	S	N	A
4	M	R		Y	A	T	E		A	N	A		U	R
5	İ		B	E		R	A	K	A	M		F	O	R
6	A	S	A		Ç		K	E	M	A	H		R	A
7	N	Ü	K	L	E	E	R		A	N	İ	T	A	T
8	D	E	L	İ	Ş	M	E	N		O	V	A	M	O
9	A	T	A		İ	R		T	A	S		V	A	N
10	K		V	A	T	A	N		B		K	A	F	E
11		K	A	V		H	O	R	A	S	A	N	A	R
12	M	E		A	N		T	U	N	U	S		A	T
13	E	L	İ	T		K		S	O	L	A	R		A
14	L		N	A	Z	İ	K		Z	A	R	A	R	T
15	İ	P	A	R		L	A	M		K	A	S	İ	D
16	K	İ	T		K	E	L	A	M					
17	G	R		K	A	R	A	Y	İ	P				
18	A	İ	D	A	T		M		S	İ				
19	Z		A	T	A	L	İ	K		K				
20	İ	Z	M	İ	R		Ş	A	L	E				

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Armağan Çuhacıoğlu, Ankara

Dede Erkan Bayıllıoğlu, Torunlar Derin ve Çınar Alış,
Ankara

Hüsnâ Haberal Aydın,
Ankara

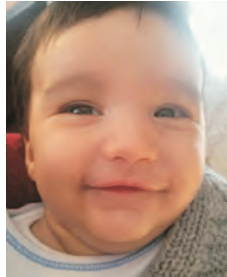
Cemil Eryürek, Adana

Can Karataş, Ankara

Ali Aral Takak, Ankara

Uğur Deniz Takak, Ankara

Emre Mirasyedioğlu,
Ankara

Umud Taha İnce, *Konya*

Karen Bilge İşçimen,
Ankara

Orhun Cem İşçimen,
Ankara

Melek Naz Boğar, *Tekirdağ*

Emre Deniz Kılıç, *Bingöl*

Makbule Hazal Kaplan,
Kırıkkale

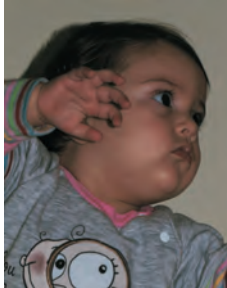
Cemre Naz Küçükargun, *Ankara*

İlke Hızal, *Tekirdağ*

Nazlı Sarnav, *İstanbul*

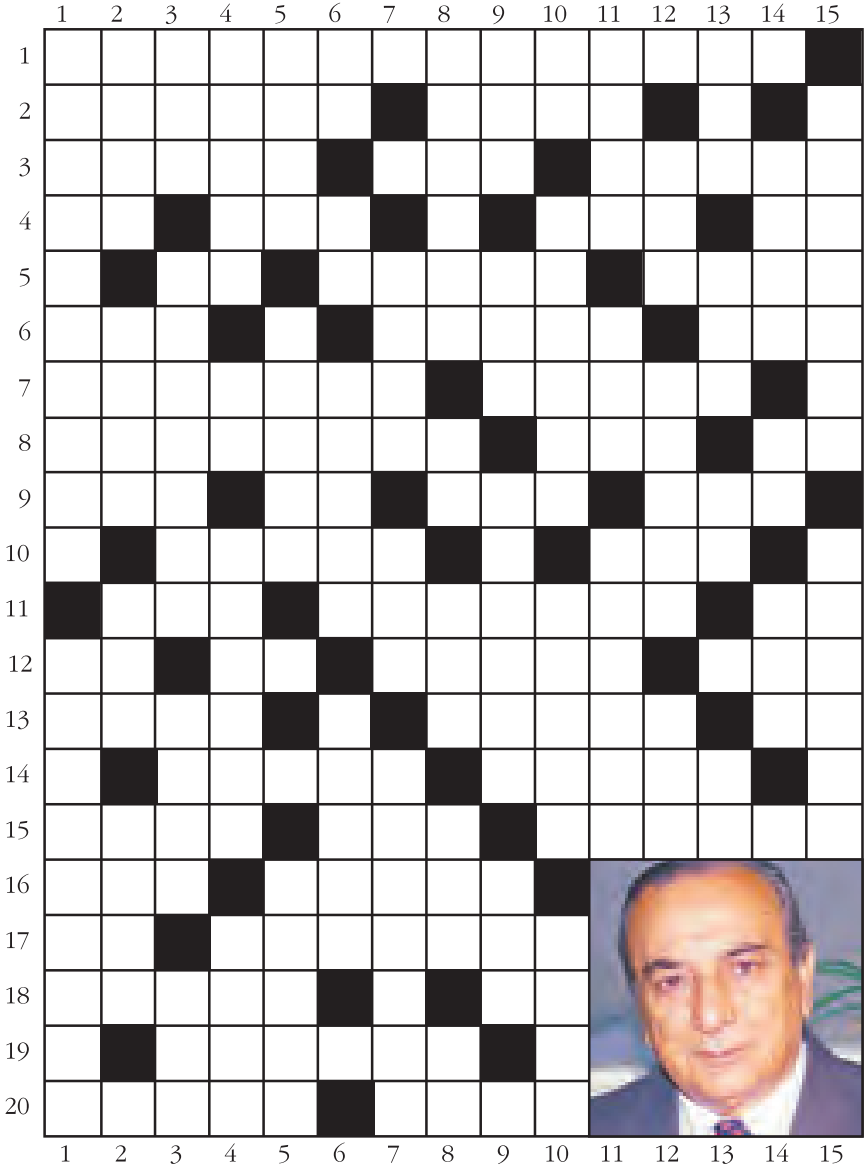
Özgür Alpin, *Adana*

Efe Yiğit Çubuk, *Ankara*

Atahan Özkan, *İzmir*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Fotografıa g6r6l6n ve yapıtları arasında 'H6z6n Zaman Zaman Deli Dalgalarla Gelir'. Zeytin G6z l6m' adlı besteleri de bulunan T6rk Sanat M6ziği bestekarımız. 2- obanaldatan da denilen bir kuş t6r6. - ılız, g6s6z. 3- Lezzetli.- Kars ilindeki 6nl6 harabeler.- Bir d6ş6nceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma. 4- Tıpta gelişmiş bir tanı tekniği.- Gezinti teknesi. Maksim Gorkı'nın 6nl6 bir yapıtı. T6m6r. 5- Berilyumun simgesi.- Sayıları g6stermeye yarayan işaretler.- Yelkencilikte yelkenlerin açılması komutu. 6- Baston.- Erzincan'ın bir ilçesi.- Nazım Hikmet'in soyadı. 7- Atomun ekirdeği ile ilgili olan.- '.... Ekberg' (6nl6 işveli aktrist). 8- G6l6, hareketli, sağlam yapılı.- Etrafına g6re daha alçakta bulunan d6zl6k yer.- Molibdenin simgesi. 9- '... Demirer' (Sinema sanatçımız).- İridiyumun simgesi.- Genellikle içine sulu Şeyler konulan metal veya ağsaptan yapılmış kap.- Bir ilimiz. 10- '.... Yahut Silistre' (Namık Kemal'in bir yapıtı).- Masallarda adı geçen efsanevi dağ. 11- İki mahzeni.- Erzurum'un bir ilçesi.- G6zel sanat. 12- Kuzu sesi.-Tarla sınırı.-Afrika'da bir 6lke.- Gelecek. 13- Seçkin.-G6neş veya g6neş işınlarıyla ilgili olan.-Yemek. 14- '.... Alet' (Aziz Nesin'in bir yapıtı).- Yapılan bir işte gelirin giderden daha az olma durumu. 15- Y6ksek dağların kar tutmayan yerlerinde yetişen bir çeşit dikenli otun sarımtırak iekleri.- Mikroskop camı.- Divan edebiyatında devlet b6y6klerini 6vmek için yazılan Şiir t6r6. 16- Kamu İktisadi Teşebb6s6'n6n kısa adı.-S6yleyiş biçimi. 17- Yunanistan'ın plaka işareti.- Orta Amerika'da bulunan bir deniz ve 6lkeler topluluğu. 18- 6de- nek.- Bir nota. 19- 'Suat' (B6y6k Usta'da denilen ve bir ok 6d6l6 olan satranç oyuncumuz). 20- Bir ilimiz.- Dağ evi.

YUKARIDAN AŐAđIYA: 1-'Dinle', 'G6neş Bir Kere Doğu' gibi eserleri de bulunan uluslararası 6d6l6 bestekarımız.- Kayseri'nin bir ilçesi. 2- Orta Anadolu'da bir g6l.- Yumuşak, y6z6 ince havlı bir t6r deri.- Dazlak.- '... Reis' (D6nya haritasını da çizmiş olan 6nl6 Osmanlı denizcisi). 3- Doğu Karadeniz halkından olan.- çok ince yufkadan yapılarak arasına kaymak, ceviz, vb. konulup pişirilen Őerbetli bir t6r tatlı.-Ayak direme.- atı.- 4- G6sterişli kıyafet.- Lityumun simgesi.- James Cameron'un 6nl6 filmi.- Kesin. 5- Doğru bir çizgi 6zerinde bulunma durumu.-T6r.- Asya'da bir 6lke. 6- Hile.- T6rkiye'nin plaka imi.- 'Erzurumlu ...' (Halk Ozanımız).- Kuru gıdaların saklandığı dolap. 7- Yabancı bir alan 6ls6 birimi.-Unutmak için yazılan kısa yazı.- İstanb6l'un bir semti. 8- '... Trampet' (Gunter Grass'ın bir yapıtı).- Brite sanzatunun kısa yazılışı.- Asya'da yaşayan bir halk.- 'Őevkiye ...' (Cumhuriyet d6neminin sinema oyuncularından olan sanatçımız.-Kiloamperin kısa yazılışı. 9- Kayınbirader.- G6zleri g6rme- yen.- Mobilyacılıкта kullanılan sert bir ağı t6r6.- G6zel koku. 10- Bir soru s6z6.- Torosların Hatay'daki uzantısı olan sıradağlar.- Suyu bol yer.- Pamuklu kumaştan yapılan yatak 6rt6s6. 11- M6saade- Aids hastalığına sebep olan vir6s.- Geminin baş ve ki tarafında, asıl g6verteden y6ksek olan kısa g6verte. 12- Katışksız.- Kapalı bir yerin 6st b6l6m6n6 oluşturan d6z ve yatay y6zey. Habeş soylusu. 13- Bilgisayar- larıda yerel ağ Őebekesinin kısa yazılışı.- O yer anlamında bir s6zc6k.- Bağışlama.- Endonezya'nın plaka imi. 14- İnsanların v6cudunu saran elektromanyetik alan- Manganenin simgesi.- Ced.- 15- Fatih Sultan Mehmet zamanında İtalya'ya yapılan bir sefer.-Un, yumurta, yağ ve tuz karışımı olan hamurun, ince ebatlarda kesilmesi sonucu elde edilen bir t6r makarna.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

BİR YILDIZ KAYDI

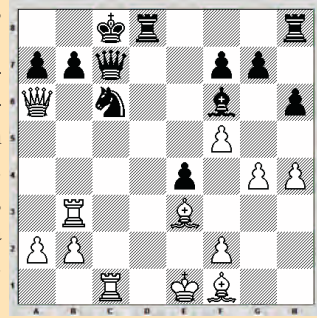

Vugar Haşimov

Kardeş Azerbaycan'ın yetiştirdiği, Dünyaca tanınan satranç ustası Vugar Haşimov 11 Ocak 2014'te uzun zamandır tedavi gördüğü Almanya'da yaşamını yitirdi. 1986 doğumlu genç büyük ustanın erken ölümü satranç dünyasını yasa boğdu. Haşimov, satrançı 6 yaşında iken babasından öğrendi. Birçok turnuvada birinci oldu. 2009 Avrupa Şampiyonu olan Azerbaycan Milli Satranç Takımı'nın as oyuncusu idi. Haşimov, yıldırım satranç turnuvalarında da çok başarılıydı.

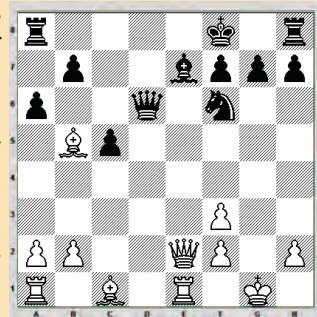
Haşimov-Kempinsky, 2011

Beyaz, vezirini neden feda ediyor? Siyah, bu veziri alırsa ne olur? Önce ona bakalım: 22...bxa6 23.Fxa6+ Şc7 24.Ff4+ Fe5 25.Fxe5+ Vd6 26.Kb7+ Şc8 27.Kxc6+ Vxc6 28.Kc7++ Şb8 29.Kc8++# Kempinsky, veziri yemenin çıkmaz yol olduğunu gördü ve 22.Vc7 oynadı. 23.Va4 Kd6 24.Fxa7! hamlelerinden sonra, 25.Kxb7!! ile başlayacak olası saldırı karşısında yeterli savunma olmadığını anlayıp terk etti.

Haşimov-Smeets, 2010

Siyahlar, beyaz fili yemek istiyorlar, kaçmak mı gerekir? Haşimov, daha etkili bir yol buluyor: 17.Ff4! En iyi savunma hücumdur! 17...Vxf4 18.Vxe7+ Şg8 19.Fe8 Vg5+ 20.Şh1 Vh7 21.Ke3 h6 Hava deliği. 22.Fa4 b5 23.Fc2 c4 Siyah, kalelerini oyuna sokamıyor. 24.Kd1 Ah7 25.Kg1! Af8 26.f4 Ag6 27.Ve4 Kd8 28.f5 Af8 29.Ve7 Kd7 30.Kg7+!! Bitirici bir feda. 30...Şxg7 31.Kg3+ Şh7 32.f6+ Ag6 33.Vxd7 1-0

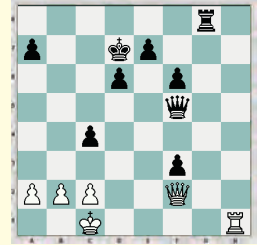

YAŞI KÜÇÜK ADI IŞIK İŞİ BÜYÜK

Aralık ayının son haftasında Birleşik Arap Emirlikleri'nde, 121 ülkeden 1842 sporunun katılımıyla yapılan Dünya Yaş Grupları Satranç Şampiyonası'nda, ülkemizi temsil eden 8 yaşındaki Işık Can, gümüş madalya kazandı. Işık, 2012 yılında da Dünya Okullar Şampiyonası'nda birinci, Avrupa Okullar Birinciliği'nde üçüncü olmuştu. Işık Can'ın başarılarının sürekli olmasını diliyoruz.

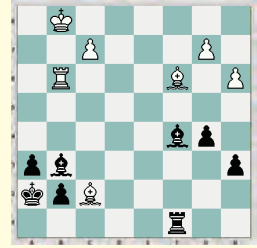
**Işık Can (Türkiye) – T. Pham Vo (Vietnam),
U8, 9.2**

Siyah'ın piyon fazlası var evet ama şahının üzeri açık! Şöyle devam etti Işık: 37.Vxa7+ Şe6 38.Ke1+ Şg7 39.Vxe7+ Şg6 40.Kg1+ Vg5 41.Kxg5 fxg5 Şimdi beyaz çok üstün. Işık, oyunu yeni bir vezir çıkararak 74. hamlede matla kazandı.

**Javokhir Sindarov (Özbekistan)–
Işık Can(Türkiye), U8 6.1**

Siyah, bir piyon önde ama kazanç kesin sayılmaz çünkü ters renkli fil oyun sonuna kalınabilir. Hele, 34...Fxf7? 35.Kxg7+ Şh8 36.Kxf7 güzelim oyunu berbat eder. Sabırlı ve sakin olmak gerekiyor böyle durumlarda. Işık her yere baktı en güzel hamleyi buldu: 34...Fxf2+! 35.Şxf2 Kf8! İşte bu. 36.Kf3 Kxf7 37.Kxf7 Fxf7 Şimdi Siyah, iki piyon önde ve ters renkli fillere nasıl kazanılacağını Işık gösteriyor: 38.Şg3 g5 39.Fd4 Şg6 40.Fe5 h5 41.Şf3 Şf5 42.Fc3? h4 43.Fd2 g4+ 43.Şg2 Şg6 44.Fe3 g3 45.Şf3 Şf5 46.Şg2 Şg4 0-1

PROBLEM

Umut Sayman

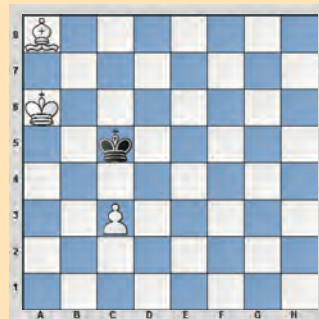

2 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Averbakh

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Kendini Öğrenemeyen Toplum

Doğan Kuban

Cumhuriyet
Kitapları

Biri birinden güzel kitaplarıyla akıl ve ruh dünyamızın mimarlığını da yapan Doğan Kuban, sohbet edercesine olup bitenleri anlatmaya çalışıyor. “Doğru soru sormayan doğru yanıt alamaz” diyen Doğan Kuban: “Tarih nesnel bir anlatıdır, öğüt değildir. Fakat her Türk’ün yanıtını aradığı bir soru var: Yüzyıllarca Batı İslamı’nın Avrupa’daki başarılı ve güçlü temsilcisi olan Osmanlı İmparatorluğu nasıl yok oldu?(...) Toplumlar insanlar gibi genetik nitelikli olmasa bile geçmişten kalan ve kültür adını taşıyan özelliklere sahip varlıklardır. Geçmişlerinin varisleridir. Onlara hazineler de kalabilir, borçlarda. Bunların taşıyıcısı halklardır. Günümüz Türkiye’sinde de Osmanlı’yı yok eden hastalıklardan bazıları yeniden ortaya çıkmıştır. Biz bunların tedavisini geçmiş deneyimlerimizle öğrenmiş bir toplumuz. Fakat çarenin bilinmesi sorunun çözümüne yetmiyor(...) Bugün daha önce bu

boyutlar da olmayan küresel tehditlerle karşı karşıyayız. Çağdaş teknolojinin bütün ürünlerini kullanıyorlar. Otomobil sahibi olmaktan büyük zevk alıyor, alışveriş merkezlerini dolduruyor, günde beş saat televizyonda dünyayı seyrediyorlar. Fakat bunların yanında geçmişin söylemlerini muska gibi taşıyorlar(...) Geleceğe hazır olmanın ilk aşaması ülkeyi kapıda bekleyen zorlukların bilincine toplumca ulaşmak, yani toplumun dünyayı, ülkeyi bekleyen tehlikelerden haberi olmasıdır. Oysa son açan çiçek ya da bir hayvan türünün son kalan üyesi nasıl nesillerinin tükendiğinin farkında değillerse, cahil toplumlar da gelecekerlerinden habersiz değiller. (...)

Ömer Hayyam

Ekrem Ataer

Kaynak
Yayıncıları

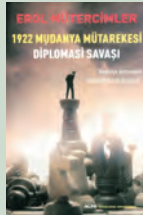
Açılım’larla başlanılmayan Türkülerle başaran, 8 yıl TRT GAP “Türkü Şöleni” canlı yayınıyla gönüllerde taht kuran Ekrem Ataer bu kez Ömer Hayyam’ı yazdı, müzik eşliğinde Türk okuyuyla, Türk yazarları ile de Hayyam’ı dünyayla buluşturuyor! Eşi Ece ile birlikte Rubailerin peşine düşen Ekrem

Ataer, dostu sahaf Sıtkı Altuner'in 400.000'e yakın kitaptan oluşan arşivini tarayarak sunduğu, arasında batıda yapılan ilk çevirinin özgün baskısı da bulunan yerli yabancı Hayyam külliyyatı ile itibarsızlaştırılmak istenen Hayyam'a onurunu vermenin zamanının geldiğini haykırıyor: "Alkole boğulmuş ve inançlara düpedüz edepsizce saldıran değil, her türlü inanç ve inançsızlık sahteciliğine karşı kafa bir Hayyam. Yıllardır bize anlatılmaya yeltenilen, köşedeki markette satılan üçüncü sınıf şaraba adını veren değil, aklı başında bir düşünür ve bilimadamı, edepli ve insana saygılı bir Hayyam." Edmund Joseph Sullivan'a ait gravürler yapıtı görsel şölene çeviriyor." "İçin temiz olmadıktan sonra/Hacı hoca olmuşsun, kaç para!/Hırka, tespih, post, seccâde güzel;/Ama Tanrı kanar mı bunlara?"

1922 Mudanya Mütarekesi Diploması Savaşı

Erol Mütercimler

Alfa Yayıncılık

Atatürk, Cumhuriyet ve Denizcilik tarihine ilişkin film tasarıları gerçekleştirmeyen Mütercimler yapıtlarıyla bunu bir gün yapabilecek olanlara bulunmaz kaynaklar sunmayı sürdürüyor.

Yakın tarihi sık boğaz etmeden bir öykü dinlercesine anlatan kitaplarıyla gözler önüne seren Erol Mütercimler Cumhuriyet tarihinin çok az bilinen bir dönemine okurlarını yolculuğa çıkarıyor. "Türkiye Cumhuriyeti nasıl kuruldu?" sorusuna hiç kuşkusuz hemen herkes, "Lozan Barış Antlaşmasıyla kuruldu" yanıtını verir. Bu, doğrudur. Ancak "Lozan'a gidiş yolu nasıl açıldı?" sorusuna ise hemen herkes tereddütlü kalarak yanıtlar üretir. Çünkü cumhuriyet tarihimizin en bilindik iki antlaşması, (daha doğrusu çok popüler olarak tartışılan iki antlaşması demek gerekiyor) Sevr ve Lozan'dır. Sevr bir yıkılışın, yalnızca bir devletin değil bir halkın etnik kimliğinin de yok sayıldığı bir antlaşma metnidir. Lozan ise, Sevr'de yazılanların tam tersinin hayata geçirildiği bir "barış antlaşmasının" adıdır ve emperyalizme karşı savaş vermiş olan bir milletin, bağımsız bir devlete kavuşmasının abide simgesidir. Lozan bir sonuçtur; o halde başlangıcını bulmamız gerekir! Bu başlangıç noktasının adı "Mudanya Mütarekesi"dir." "Konferansın başından itibaren Ankara'nın bir kararlılığı vardı; o da, "Milli Misakta belirtilen başlıca istekler üzerinde direnmek ve bu konuda hiç ödün vermemek." "Mudanya Mütarekesi Ankara'nın istediği içerik ve kapsamda yapılamasaydı Lozan Barış Konferansı masasına İsmet Paşa güçlü olarak oturamazdı.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: MUZAFFER ALPER KURT, SAMSUN

2

Bütün Dünya'dan Biri %50 indirimli

Bütün Dünya okuyucuları için sevdiklerine bir armağan fırsatı sunuyor: Dergimize 1 yıllık abone olan her okuyucumuzun bir yakınına armağan edebileceği ikinci Bütün Dünya'nın abonelik bedeli % 50 indirimli. Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak şimdi çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işleminizi başlatabilir; dergilerinizi 1 yıl boyunca her ay kapınızdan alabilirsiniz.

**%50
İNDİRİM**

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0312) 215 51 27-28 Dahili: 313

Gsm: (0536) 634 35 97

E-posta: abone@butundunya.com.tr

Ş Ü K R A N A K A N N A Ç

1928 yılında İstanbul'da doğdu. "İstanbul'un İstanbul olduğu zamanlardı" dediği çocukluk yıllarından sonra Çamlıca Kız Lisesi ve ardından 1951 yılında İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisinden mezun oldu.

İstanbul Belediyesi, İmar Müdürlüğü, Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü, İller Bankası 2. Bölge Müdürlüğünde teknik ressam olarak çalıştı. 1973 yılında Bursa'ya yerleşen ressam, yurt içinde ve yurt dışında sayısız kişisel sergi açtı, karma sergilere katıldı. Sanatla ilgisi resimle sınırlı olmayan, köşe yazarlığı yapan, şiir kitapları yayınlanan sanatçı 1970 yılında Tanju Okan'a altın plak kazandıran "Hasret" şarkısının da söz yazarıdır.

Huzurevinde kurduğu resim atölyesinde, huzurevi personeli ve huzurevi sakinlerini resim çalıştırdı. "Yaşamı duyumsadığımız oranda varız" diyen ressam Şükran Akannaç yaşamını halen Muğla ilinin Fethiye ilçesinde sürdürmektedir.